

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, M.DCCXI

Disptatio VII. De ignorantia, & errore vincibili.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84777](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-84777)

autem Deo placeat opus sub culpabili ignorantia positum? Ad hoc ipsum Palanco respondere debet: nam *qu. 6. §. 6.* aperte docet, obligari nos sequi culpabiliter erroneam. Dein dico non esse novum, quod opus illud, ut conforme legi Dei obligant nos ad culpabiliter erroneam, nisi deponatur, Deo non displiceat, immo placeat: ut vero idem opus est in re, Deo displiceat, quia est peccatum formale in causa: ita dicimus, furtum liberè commisum, ut est in se, Deo displicere; ut autem est a Deo concurrente, & participatio libertatis Divinæ, (nam libertas humana dicitur participatio Divinæ) Deo non displicere. Ad paritatem, quod juxta nos praedicans ex invincibili errore falso elicit actum formaliter honestum; dico nullum in hoc absurdum, & totum quod adest, est in ipsa absurdâ suppositione, quâ admisiâ ut verâ, & non absurdâ, illud quoque non erit absurdum.

Concludo, nullam inter DD. esse posse N. litem, nisi de voce. Qui tueruntur in Deo legem reflexam obligantem sequi conscientiam erroneam, sumunt eam materialiter, ut est in se, & præcisam à mente operantur. Qui negant dari eam legem reflexam, sumunt conscientiam erroneam reduplicativè ut est in mente, non ut in re. Cum ergo objecta sint inter se longè diversa, implicat, ut DD. sibi contradicant, nam contradic̄tio est oppositio de codem objēcto. Quomodo, qui tueruntur intellectum posse tendere in falsum, & voluntatem in malum, sumunt falsum, & malum specificativè; qui negant, sumunt reduplicativè; nec opponuntur, immo convenienter inter se iidem DD. in hoc, quod intellectus tendens in falsum, tendat in illud sub ratione veri; & voluntas in malum sub ratione boni.

DISPUTATIO VII.

De ignorantia, & errore vincibili.

N. I.

ATIS hactenus disputatum de ignorantia, & errore invincibili excusante actum sub ea sequentem ab omni malitia formaliter, immo honestante formaliter cumdem actum; modò de ignorantia, & errore vincibili tractandum; & quidem rem omnem brevissimè confessissim, nisi P. Eliz. P. Thyr. Palanc.

2. p. lib. 5. quest. 4. & post eum P. Thyrus Gonzalez tom. 4. d. 6. & M. Palanco qu. 8. per totam aliqua docuissent, quæ uberiori calamo expendenda sunt; placet autem sub primum intuitum adducere, quæ trahit P. Thyrus, ut proposita difficultate planior sit nostra sententia; deinde, quæ alij adducunt, reservamus pro argumentis nostrâ doctrinæ oppositis.

SECTIO I.

Doctrina Patris Thyrus Gonzalez.

§. I.

Prima ejus doctrina, & hujus fundamenta.

SUMMARIUM.

Docet peccari verè, & propriè errore culpabili, absque eo quod quis advertat se peccare eo in statu, quin et si certò poterit se honeste operari, 2.

Quia rō occurrit, stat pro præterito: & sola ignorantia antecedens omne exercitium voluntatis est invincibilis, n. 3-4.

S. Thomas dicit ignorantiam triplici modo se habere ad voluntatem, n. 5.

Quid affectata, quid crassa ignorantia? ibid.

Et quia Doctores utuntur præterito, dum ignorantiam invincibilem exponunt, n. 7.

Quia qui cognoscit se peccare, non peccat ex ignorantia: dari autem ignorantia peccata, est certum, n. 9. 10.

Omne peccatum ignorantia supponit aliud, ibid.

Quia ut quis peccet, opus non est, ut toto quo peccat tempore, advertat se peccare, n. 11.

Quia tantum abest, ut hec propositio, sepe peccatur, quin sciatur, sit Janenistica, quin est S. Aug. Synodi Palestinae, & Doctorum, qui Janenium impugnant, n. 12.

Quia non advertens agit liberè contra legem, num. 13.

Dicit 1. insignis iste Doctor Salmant. N. 2. ignorantiæ, aut errore culpabili, quin eo instanti, quo quis contra legem operatur, seu peccat, advertat se peccare: & quod plus est, (ait *l. c. n. 127. & 128.*) quin ullam tunc fulpicionem habeat de malitia; & subdit hanc esse constantem Patrum, & Theologorum

gorum sententiam; immo quod longe manus est, (aut n. 150. & 152.) et si firmissime fibi suadet tale opus esse honestum, & Deo obsequiosum.

N. 3. Sicut eti. quia ea legis ignorantia est ex
p. 7. 9. communi Theologorum invincibilis, cuius
nulla ratio dubitandi *occurrit*, ita ut *occur-*
rit stet pro *præterito*, non pro *præsens*, ut
colligatur ex P. Valqu. 1. 2. d. 123. n. 6. &
d. 107. cap. 3. ergo si nunc agam contra
legem, eti nunc non occurrat dubitatio, quod
contra legem agam, dummodo ea occurrit
pro *præterito*, ea ignorantia est invincibilis; &
nunc peccabo propriè contra legem, eti
nunc non cognoscam me peccare, dummodo
ea actio contra legem sequatur ad ignoran-
tiam culpabilis *præteritam* non retracta-
tur. *Culpa* enim *actus* *negotiorum* contra *lu-*

N. 4 tam. Confirmat: quia quotquot contra Lutherum, Calvinum, Baum, Jansenium, docent ignorantiam invincibilem juris naturalis excusare à peccato, per ignorantiam invincibilem intelligent ignorantiam antecedentem omnem liberum voluntatis exercitium; id est, quæ nec vinci potest, dum peccatur, nec vinci potuit, antequam peccaretur, seu antequam quis ageret contra legem: ergo ignorantia, quæ in Iuſu cauſa, seu in negligentiâ sciendi vinci potuit, licet, dum quis peccat, vinci non posſit, est vincibilis: sed vincibilis non excusat à peccato: ergo ignorantia, quam quis, dum peccat contra legem, vincere non potest, non excusat à peccato: ergo peccari nunc potest, quin existant, quo quis peccat, advertat se peccare, dum est ignorans.

re, dummodo potuerit. Antecedens est cer-
tum inductione; nam S. Thom. 1. 2. qu. 6.
S. Tho. art. 8. ait, ignorantiam triplici modo se habere ad voluntatem, concomitare, quando ignorantia est de eo, quod agitur, attamen si
sic retinetur, adhuc ageretur; consequenter, quatenus ipsa ignorantia est voluntaria, five directe, ut est affectata, quā quis *vult non scire*; five indirecte, ut est crassa, quā quis *non vult scire* id, cuius sciendi cognoscit obligatio-
nem; antecedenter, quando non est voluntaria; & antecedenter vult excusare à peccato, non autem consequenter, hęc enim non totaliter excusat, at qu. 76. art. 3. ergo
cum ignorantia vincibilis sit voluntaria, non
excusat à peccato opus hodie positum
contra legem, et si hodie non cognoscam me
operari contra legem. P. Val. tom. 2. d. 2. qu.
P. Val. N. 6. p. 6. *ad 6. art. 3. 76.*

N. 6. 1. *pan. 6. colum. 149.* ex communi TT. ait, ignorantiam aliam esse voluntariam, quam quis possit, & debuit repellere comparata cognitione, & dicitur vincibilis, & consequens; vincibilis, quatenus vinci potuit; consequens, quatenus, licet conveniat cum in-

vincibili, & antecedenti in hoc, quod antecedit actum, qui fit ex ignorantia, est enim causa talis actus; adhuc tamen dicitur consequens, quia sequitur ad liberum voluntatis exercitum, quatenus fuit directe, vel indirecte, volita; directe, cum quis de industria renuit scire; indirecte, cum quis potuit, ac debuit scire, & neglexit: aliam esse involuntariam, quae etiam dicitur antecedens, non quidem ipsum actum possum sub ea ignorantia, hoc enim pacto omnis ignorantia, etiam vincibilis, & consequens, est antecedens; sed dicitur antecedens, quatenus antecedit liberum exercitum voluntatis, nec potuit, nec debuit depelli. Idem tradit. Illustr. N. 7. Epic. Abelli in sua Medullâ Theologicâ, Abelli, exponens enim ignorantiam invincibilem utitur præterito, aut enim: Invincibilis est, quæ pro nulla diligentia vinci potuit; non autem dicit, potest. Idem P. Amicus tom. 3. p. Ami. d. 3. n. 153. & P. Arsdekum tom. 2. p. 3. tr. 1. P. Ars- pag. 4. citans Malderum, & Wigers, qui ait, dckin. Ignorantia vincibilis est, quæ depelli potuit, Wigers. ac debuit; invincibilis, quæ pro homini arbitrio vinci non potuit: ergo, ut quis hodie peccet, non est neccesse, ut hodie cognoscat se peccare, sed satis est, ut heri potuerit, & noluerit, & hodie non retractaverit eam voluntariam ignorantiam. Accedit P. Teril. P. Teril. quem P. Thyrius n. 128. vocat acerissimum. P. Elizalde Antagonitam, qui licet qu. 63. assert. 4. contendat voluntatem non peccare in opere particuliari peccato propriæ, & ratione sui imputabili, quando nulla actualis advertentia, nec specialis, nec confusa malitia moralis præcessit, aut saltem dubitatio, aut scrupulus; attamen idem P. Teril. qu. 60. fatetur, sepe peccari, quando non advertitur peccari, nempe quando ignorantia, aut inadvertentia est culpabilis, seu poterat, & debebat vitari, addens, *Hoc probavimus nos, hoc omnes admittimus* & concludit P. Teril. dicendo, Siquis de presenti non cogitet, sed ex culpa præteritâ non retractatâ in hanc incoquitiam venerit, peccat quidem, sed non novâ malitia, & imputabilitate: ergo, inquit P. Thyrs. ex confessione P. Terilli, qui per errorem, aut ignorantiam culpabilem præteritam non retractatam agit hodie contra legem, peccat propriæ, licet hodie nihil cogitet de malitia actionis, ejusque pericolo.

Suadet 2. P. Thyfus n. 132. ex P. Elizal. N. 8.
lib. 1. qu. 4. & 5. & lib. 5. qu. 3-4. Peccatur P Thyfus
per ignorantiam, & ex ignorantia: sed qui
fecit, & advertit se peccare, non peccat per
ignorantiam, & ex ignorantia: ergo pecca-
tur, quin sciatur, & advertatur peccari.

Maior

Maior est omnium. Minor est evidens, ait P. Eliz. cuius est argumentum, quodque a P. Thyri laudatur: quia peccare per ignorantiam, & ex ignorantia, est ignoranter, & nesciendo peccare: sed qui fecit se peccare, non peccat ignoranter, & nesciendo; immo in terminis repugnat, ut sciens se peccare peccet ignoranter, & nesciendo; & vice versa: ergo qui fecit, & advertit se peccare, non peccat per ignorantiam, & ex ignorantia: ergo si peccatur per ignorantiam, & ex ignorantia, peccatur, quin sciatur, & advertatur peccari. Confirmat P. Thyri. n. 144. quia certum est, quod præter peccata ex malitia, & ex passione, seu fragilitate, datur etiam peccata contra facta ex ignorantia: sed si opera facta ex errore sine ullo contra legem scrupulo sunt tantum mala denominativa à negligentia, lequitur non dari peccata ex ignorantia, nam ipsa ignorantia denominatur peccatum à negligentia sciendi; & ipsum opus contra legem factum sub ignorantia denominatur peccatum ab ipsa ignorantia, adeoque a primo ad ultimum tota malitia moralis est in sola negligentia: ergo non datur peccata ignorantiae, seu malitia moralis contra facta ex ignorantia. Confirmat 2. quia ipsa negligentia sciendi veritatem non est peccatum ignorantiae, nam scienter admittitur, qui enim scienter negligit scire legem Dei, fecit se peccare peccato negligentiae: ergo ipsa negligentia non est peccatum ignorantiae; & ideo acutè advertit Emin. Pallavicinus, quod omne peccatum ignorantiae presupponit semper aliud peccatum ex malitia, seu scienter commissum, adeoque numquam est primum: qui enim ex ignorantia peccat, negligit ex malitia scire, quæ debet: ergo si tota malitia peccatorum, quæ fuit ex ignorantia, fuit in negligentia sciendi, nulla datur malitia, quæ ratione ignorantie incurrit: ergo tolluntur omnia peccata ignorantiae, & nomine tenus unice conceduntur.

N. 9. Suadet 3. n. 147. Peccat quis contra legem, ut vult etiam P. Teril. toto tempore, p. Thyri. quo libere exercet opus contra legem, et si p. Teril. toto tempore non advertat ad malitiam operis: ergo etiam potest quis peccare toto tempore, quo opus externum contra legem libere facit, et si nullo ejus instanti ad malitiam advertat, dummodo non advertentia, quæ est causa operis, oriatur ex negligentia antecedenti non retractata per conscientiam.

N. 10. Suadet 4. quia tantum abest, ut hæc propositio, *Sepe peccatur, quin sciatur peccari; sepe peccatur, quin eo instanti, quo agitur contra legem, nulla detur dubitatio, aut scrupulus de malitia operis; aut ejus periculo, sit Jansenius*

frica, quin est Synodi Palestinae, & Docto- Syn. Pa- rum impugnantium ex professo Jansenium. *Leit.*

Est Synodi Palestinae, quatenus dum damnat hanc propositionem universalem negati- N. vam Pelagi, *Oblivio, & ignorantia non sub- jacent peccato*, id est, numquam sunt pecca- 13. tum, quoniam non secundum voluntatem eveniunt, sed secundum necessitatem, reddit veram affirmativam particularem contradictionem;

Oblivio, & ignorantia aliquando subjacent peccato, id est, sunt peccatum, et non secundum voluntatem, sed secundum necessitatem eveniunt: ergo peccatur aliquando contra legem sine advertentia ad malitiam, quoties ea inadvertentia oritur ex negligentia culpabili antecedenti; tunc enim est necessitas consequens ad libertatem negligentia volitæ. Et Doctorum impugnantium ex professo Jansenium, nam P. de Champs inter Jansenij im- P. de pugnatores nemini secundus d. 5. cap. 6. ait, Cham. quod ignorantia oriens ex negligentia sciendi imputatur ad culpam, & opera, quæ ex hæc ignorantia contra preceptum continentur, culpæ non vacant, nam per hoc præcise, quod ignorantia, & obliuio corum, quæ sciens tenebatur, sint indirecte volitæ, imputantur ad culpam. Idem ait P. Annatus in suo Augustino à Baianis vindicato lib. 6. loquens enim de eo, quod fit contra legem ex ignorantia culpabili, hæc scribit: Formalis voluntarij, ac peccati ratio per se negligentiae competit, dein ex eâ refluit in ignorantiam, postremò derivatur in id, quod fit ex ignorantia: ergo tantum abest, ait P. Thyrius, ut sit Jansenius dicere, dari potest peccatum sine ullâ actuali advertentia malitia eo instanti, quo peccatur; quin omnes impugnant Jansenium, & exponentes mentem Synodi Palestinae contra Pelagium docent dari peccata sine ullâ advertentia actuali malitia, quoties illud peccatum oriatur ex ignorantia antea culpabili. Confirmat ex eo, quod Synodus Palestina, ut re- Syn. Pa- jecret dogma Pelagi, & Celestij negligentis peccata ignorantiae, quia eveniunt secundum necessitatem, uia est Scripturæ locis; David enim petit sibi ignorari suas ignorantias, & in lege antiquâ præcipiebatur sacrificium pro peccatis ignorantiae: ergo licet ignorantia fiat secundum necessitatem, adhuc potest esse peccatum, dummodo ea necessitas oriatur à negligentia culpabili veritatis: quod enim tunc non detur advertentia peccati, oritur ex libertate hominis nolentis scire: ergo potest quis contra legem peccare, quin eo instanti, quo contra legem operatur, suspicetur eam actionem esse malam: & tantum abest, ut hoc sit Jansenius, quin hoc

hoc negari non potest, salvâ Scripturâ, & Patrum doctrinâ, ait P. Thyrus *scilicet* 13. circa finem.

N. Suadet 5. quia qui per ignorantiam sibi liberam agit contra legem, verè peccat: sed non advertens nunc sibi peccare, dummodo nunc agat contra legem errore orto ex negligentia culpabili, agit nunc liberè contra legem, non quidem libertate directâ, sed liberè indirecte, & in causa, nempe in negligentia causante ignorantiam, & in ignorantia causante peccatum: ergo verè peccat.

§. II.

Altera P. Thyrus doctrina, & ejus funda-
menta.

S U M M A R I U M.

Docet, quod opus factum sine advertentiâ sit no-
sum peccatum a peccato ignorantiae, n. 14.

Citat Doctores, n. 15.

Quia mentiens ex errore culpabili peccat in le-
gem veritatem mendacium, n. 16.

Quia culpabilis ignorantia non excusat, num-
18.

Quia ad novum peccatum satis nova libertas
sufficiat, n. 19.

Suadet paritate actus externi, n. 20.

Quatuor ejus corollaria, n. 22. ad 25.

Dicit se differre a fonsenistis, quod isti negant
necessariam libertatem peccati personalem,
quam ille iuetur, n. 27.

N. ⁴ ₁₄ **S**upposito à P. Thyrso, & probato, quod
agens nunc contra legem ex errore cul-
pabili, eti nunc non advertat eam actionem
et contra legem, adhuc nunc verè peccet,
ait deinde *num. 134.* totam inter Catholicos
controversiam unicè reduci, an opus factum
contra legem ex ignorantia culpabili, non
tantum ut proprie peccatum, ut prius do-
cuit, sed infuper sit peccatum distinctum ab
ipso peccato ignorantiae, & peccato neglig-
entiae, à qua causatur ea ignorantia; an vero
unum tantum sit peccatum cum ipsa igno-
rantia, & negligentia, & tantum denominativa
tali ignorantiae sit peccatum. Quapropter

Docet 2. P. Thyrus à *n. 134.* & pro se ci-
tat Cordubam, Richardum, S. Antoninum,
Ariminensem, M. Contenon, P. Elizal. do-
ctor, inquam, quod homo peccans ignorantiae
contra legem, præter malitiam negligentiae
causante ignorantiam, & præter malitiam
ignorantiae contrahere novam culpam per
actum, quem contra legem naturalem ponit,
ita tamen ut hæc nova malitia non sit ada-
Tom. I.

quatè distincta à malitia negligentiae antec-
dantis, sed inadæquate, nam ipsam malitiam
negligentiae supponit. E. contra P. Teril. *qu. P. Teril.*
40.n.7. & *qu. 60.n.3. & 6.* & *qu. 63.n.5.* vult
opus factum cōtra legem ex culpabili igno-
rantiae, ab hac ipsa negligentia sciendi deno-
minari, & esse verè peccatum, & nullam
aliam malitiam peculiarem, aut pœnae reatū
afferre, quam quæ dicitur culpabili negligentie
debitur, quapropter si quis nunc non cogit,
sed ex culpâ antecedenti non retracta-
tā in hanc incogitantiam venerit, ex gr. men-
tiatur non cogitans, quod mendacium etiam
prolatum in tutelam innocentis sit pecca-
tum, peccat quidem, non tamen novâ malitiâ,
& imputabilitate, sed eadem, quâ ipsa
negligentia imputabilis est.

Porro rationes, quibus P. Thyrus hanc
suam doctrinam probare conatur, non tan-
tum hanc, sed etiam doctrinam *meo* §. priori
traditam, quod peccari possit, quin adver-
tar peccari, suadere videntur, & ideo eas in
medium profero; cū mihi plus dispiceat
prior, quam præfens doctrina.

Probat 1. quia est communis TT. cum P. N.
Sanch. lib. 1. Sum. cap. 3. n. 12. quod judicans ^{16.}
P. Sanc
per errorem culpabilem se teneri ad menti-
endum, si mentiatur, peccabit contra præ-
ceptum non mentiendi: ergo sententia com-
munis supponit ipsum mendacium esse pro-
prie, & in se peccatum distinctum à con-
scientia erronea culpabili dicitante, si se menti-
endum; sed dum mentitur, non advertit, ut
suppono, sibi peccare; ergo peccatur nescien-
do peccari. Confirmat 1. ex S. Thom. *Quod* N.
lib. 8. art. 13. dicente, *Quod est contra legem* ^{17.}
Dei semper est malum, nec excusari per hoc, quod S. Th.
est secundum conscientiam: ergo S. Thom. sup-
ponit, tum quod culpabiliter judicans licere
mendacium peccat mentiendo, eti nullo
scrupulo tangatur; tum quod præter malitiâ
negligentiae in discenda lege, contrahat no-
vam malitiam mendacij, qua licet non im-
putaretur, nisi præcessisset negligentia, etiam
supposita imputatur, & meretur novam
pœnam propter malitiam mendacij, distin-
ctam à pœna debita peccato negligentiae. Cō N.
firmat 2. quia est communis sententia, quod ^{18.}
conscientia culpabiliter erronea non excusat
a peccato actum, qui, sub ea sit contra le-
gem: ergo supponit, quod conscientia dicitur
culpabiliter erroneum, eti sine omni
ratione in oppositum occurrit: contractum
non excusat a culpâ actum contra legem sub
eo errore positum: ergo supponit, quod præ-
ter malitiam negligentiae nova addatur ma-
litia in ipso actu, qui est contra legem, & ea
de novo imputatur, ita ut negligentia ante-

S cōdens

cedens sit tota ratio libertatis, & impunitabilitatis, non tamen tota malitia.

N. Probat 2. à priori; quia, ut actus contra legem Dei sub culpabili errore patratus habeat novam malitiam, non est necesse, ut habeat novam libertatem, & impunitabilitatem, sed satis est libertas antiqua: ergo potest quis nunc peccare, etsi non advertat se peccare, dummodo adverterit, dum eam negligētiam culpabilem voluit. Antecedens probatur p. Eliz. qu. 3. §. 3. mthi pag. 13; qui addit novam malitiam interno, licet non addat novam libertatem, furans enim plus peccat, quam volens furari, immo ideo volitio furti est mala, quia furtum externum est malum in se: ergo ut actus furandi sub errore vincibili, quod bonus sit, commisius habeat novam malitiam, non est necesse, ut habeat novam libertatem, & impunitabilitatem, sed satis est, ut supponat libertatem erroris, & sub tali libero errore

ponat furtum. Addit P. Thyr. n. 142. quod

21. P. Thyr. esto negaretur actionem externam addere

novum demeritum, & malitiam supra internam, quatenus volitio efficax habetur pro

facto, hoc tamen non tener in actibus contrarijs legi naturali ortis ex ignorantia pro

pter negligētiam culpabili; hi enim addunt

novam malitiam inadēquatē distinctam à

malitiae negligētia: Sint enim, inquit, duo

mercatores æquè negligētia in sciendi, an

tales contraētus sint liciti; unus autem ex

illis unum tantum contractum exerceat, al-

ter centum, non potest, ait, tūdō dici æquè

peccare, qui centum, ac qui unum tantum

invit. Idem patet in duobus æquè nolenti-

bus scire legem Christi D. quorum unus sub

errore culpabili furetur, lucrum ex mutuo

recipiat, Sacraenta indignè tractet, bene-

ficia ob pecuniam conferat; alter autem

præcisē furetur; certē plus puniendus est

ille, quam iste, & plus peccat ille, quam

iste: ergo falsa est, ait, sententia P. Terilli

dicens, totam malitiam peccatorum, que

funt per ignorantiam, confistere in cul-

pabili negligētia, nam negligētia discen-

di legem Christi D. est peccatum, quod

non est furtum, non est usura, non est sacri-

legium, non est simonia; ea autem opera po-

lita sub errore culpabili sunt usura, furtum,

sacrilegium, simonia; ergo haec opera no-

va malitia addunt; ergo negligētia non

est tota eorum malitia, sed præter ma-

litiam negligētia additur nova alia ma-

litia contracta ad speciem furti, sacrilegij,

usuræ, simonia; quæ, licet nova malitia

non impunitetur, nisi præcessisset peccatum

negligētia, in quo est libera, dato tamen,

quod hoc præcesserit, satis est, ut alia opera ex ipsa negligētia orta novam habeant ma-

litiam, quia potest crescere malitia, quin

crescat libertas: ergo ut quis nunc peccet,

satis est, ut habuerit libertatem.

Hinc infert P. Thyrus quatuor corolla- N.

ria. Primum n. 150. falsam omnino esse fen-

tentiam docentem, quod nemo peccat, dum P. Thyr.

facit id, quod sine illo conscientia remorū, &

scrupulo firmiter judicat esse honestum. Ratio

est; quia aliquoquin peccata Hæreticorum per-

tinacum firmiter arbitrantur suos erro-

res esse veritates, non est peccata.

Secundum n. 151. falsam etiam esse hanc N.

propositionem, Omnis putans se in aliquo alio

non peccare, non peccat; ut enim vera sit, addi-

debet, si taliter putans nil omisit eorum, que

debuit. Ratio est; quia alias Apostolorum

persecutores, arbitrantes se obsequium præ-

flare Deo eos persequendo, non peccas-

sent.

Tertium n. 152. non posse nisi per igno-

N. rantiam accusari de Janenfimo sententiam 24.

docentem, quod quis potest propriè peccare

agendo contra legem Dei, etsi dum contra eam

agit, sine illo conscientia remorū, immo fir-

missime fibi suadeat se obsequium præstare Deo

ita operando. Ratio est; quia est Janenfim.

mus sententia Concilij Palæstini, S. Augu-

stini, S. Bernardi, S. Thomæ dicentes, illud,

quod est contra legem, semper esse malum,

nec excusari per hoc, quod est juxta con-

scientiam: ergo juxta S. Thomam est ma-

lum, etsi fiat sine illâ advertentiâ malitiae,

& cum conscientia firmissimè judicante esse

honestum.

Quartum n. 152. neque esse Janenfimum N.

dicere, quod error ortus ex negligētia culpa-

bili antecedenti non excusat a novo peccato di-

finito a peccato negligētia actum, qui contra

legem naturalem fit sine illâ advertentiâ ad ejus

malitiam, aut ejus periculum; novo non no-

vitiate totali, sed partiali, seu non novitate

libertatis ad peccandum, sed novitate ma-

litiae, quæ imputatur ratione libertatis præ-

cedentis, quæ causavit negligētiam. Ra-

N. tio est; quia juxta communem TT. cum 26.

S. Thomæ, omnis, qui per conscientiam cul-

pabiliiter erroneam firmiter fibi suadet li-

cere fornicationem, quin aliquo scrupulo

tangatur, peccat fornicando, peccato inadē-

quatē distinctō a peccato negligētiae ante-

cedentis, & meretur poenam distinctam à

poenâ respondēte peccato negligētiae sci-

entiæ Dei legem; quia, ut detur novum peccatum,

non est necessaria nova libertas, sed satis est,

ut detur nova actio cum pleno iudicio ra-

tionis deliberatè contra legem comissa, quæ

ratione

ratione libertatis antecedentis imputetur, & fit voluntaria indirecte in causa liberè posita, & non retractata. Hoc iterum repetit n. 155. concludens, quod ad peccandum de novo novitate partiali satis fit, ut quis de novo deliberat, seu cum pleno rationis judicio ponat actum contrarium legi naturali; et si dum ponit nullam habeat advertentiam ad malitiam ratione sua culpa antecedentis; satis enim est, ut eam antecedenter habuerit formaliter, vel virtualiter, adeoque ad peccandum per ignorantia satis est, ut *libertas facti presentis, & libertas peccati preterita*, moraliter perfruatur. Ratio est; quia, qui suam culpam nunc caret advertentia malitia, perinde se habet, ut imputetur ei actio contraria legi deliberata posita, ac si de praesenti eam advertentiam haberet; et si absolute minus peccet. Demum tradit disparitatem sue a sententia Jansenistarum, nam Jansenistæ docent, non esse necessariam libertatem personalem præteritam, ut nunc peccem: econtra P. Thyrsus vult, satis quidem esse nunc libertatem facti, attamen cum libertate personali præterita moraliter perseverante, perseverat autem quoque peccatum negligenter non retractatur. Quare ille esset Jansenista, qui diceret, ad peccandum nec requiri, quod quis nunc cognoscat opus esse moraliter malum, nec requiri, quod habeat, vel habuerit in se potentiam liberam ad id cognoscendum, sed satis esse, quod eam in Adamo habuerit; cum sit de fide, quod ad peccandum peccato personali restringatur voluntarium personale, quod non sit sine cognitione malitia distincta, aut confusa, formalis, aut virtualis; immediata erga malitiam in se, vel mediata erga malitiam in alio; est enim certum ex S. Thom. in 2. dist. 30. qu. 1. art. 2. ad culpam personæ requiri voluntatem perlonæ. Hæc P. Thyrsus n. 156.

N. 27. *hyt.* *ibid.* non esse necessariam libertatem personalem præteritam, ut nunc peccem: econtra P. Thyrsus vult, satis quidem esse nunc libertatem facti, attamen cum libertate personali præterita moraliter perseverante, perseverat autem quoque peccatum negligenter non retractatur. Quare ille esset Jansenista, qui diceret, ad peccandum nec requiri, quod quis nunc cognoscat opus esse moraliter malum, nec requiri, quod habeat, vel habuerit in se potentiam liberam ad id cognoscendum, sed satis esse, quod eam in Adamo habuerit; cum sit de fide, quod ad peccandum peccato personali restringatur voluntarium personale, quod non sit sine cognitione malitia distincta, aut confusa, formalis, aut virtualis; immediata erga malitiam in se, vel mediata erga malitiam in alio; est enim certum ex S. Thom. in 2. dist. 30. qu. 1. art. 2. ad culpam personæ requiri voluntatem perlonæ. Hæc P. Thyrsus n. 156.

N. 27. *hyt.* *ibid.* non esse necessariam libertatem personalem præteritam, ut nunc peccem: econtra P. Thyrsus vult, satis quidem esse nunc libertatem facti, attamen cum libertate personali præterita moraliter perseverante, perseverat autem quoque peccatum negligenter non retractatur. Quare ille esset Jansenista, qui diceret, ad peccandum nec requiri, quod quis nunc cognoscat opus esse moraliter malum, nec requiri, quod habeat, vel habuerit in se potentiam liberam ad id cognoscendum, sed satis esse, quod eam in Adamo habuerit; cum sit de fide, quod ad peccandum peccato personali restringatur voluntarium personale, quod non sit sine cognitione malitia distincta, aut confusa, formalis, aut virtualis; immediata erga malitiam in se, vel mediata erga malitiam in alio; est enim certum ex S. Thom. in 2. dist. 30. qu. 1. art. 2. ad culpam personæ requiri voluntatem perlonæ. Hæc P. Thyrsus n. 156.

S E C T I O N I I.

Vera sententia pluribus conclusionibus exponitur.

§. I.

Advertisenda.

S U M M A R I U M.

Quid advertentia actualis, & expressa; quid virtualis, & interpretativa? n. 28. ad 36.

An ut actus sit meritorius, sit a charitate in Deum ordinandus? Doctores, n. 30.

Omnis advertentia interpretativa fundatur in actuali; n. 32.

Intentio virtualis diversimode exponitur, n. 33. ad 36.

Tom. I.

Per me intentio, aut advertentia virtualis, est

ipsam actualis, sed insensibilis; n. 36.

Quid intentio habitualis? non est satis ad Sacramentum conficiendum; ibid.

Omnis convenient, quod ut quis peccet, opus non sit, ut toto tempore, quo peccat, advertat; n. 37.

An ad peccatum formale requiratur expressa, an satis virtualis advertentia? Doctores, n. 38.

Tota difficultas est, quomodo, si advertentia est necessaria, dentur peccata ignorantia? n. 40.

P. Vazquez ait, hoc non egere longè disputatione, nisi quia Moderni manifesta veritati contradicunt; ibid.

Adverte 1. quod sicut in plerisque non. N. stris actionibus duplex distingui solet 28.

intentio, alia actualis, alia virtualis, seu interpretativa; ita in praesenti duplex distingui solet deliberatio, & advertentia malitia, alia actualis, & expressa, alia virtualis, seu interpretativa; cujus divisionis mentionem faciunt Theologi infra citandi, & citati a P. Ovied. 1.

2. tr. 4. contr. 1. pa. 4. P. Palao tom. 1. tr. 1. d. 1. pu. N.

4. Actualis, & expressa cognitio, seu advertentia malitia est, quia quia actu clare cognoscit, sive vere, sive falso, tale objectum, aut actum esse malum, vel saltem dubitat, an tale sit.

Virtualis, seu interpretativa diversimode exponitur ad modum, quo intentio, & ordinatio virtualis exponi solet. Ut enim in Tra-

ctatu de Merito, Sacramentis, & Charitate, ubi queritur, an, ut actus aliarum virtutum

sint de condigno meritorij vita eterna, de-

beant ordinari a charitate in Deum: Docto-

res, & Thomistæ, qui talem charitatis ordi-

nationem tamquam necessariam admittunt, dicunt, satis esse ordinationem virtualem, si

autem queratur, quid ea sit, explicant aliqui esse actum charitatis non retractatum, quo

quis reliquias aliarum virtutum actus in Deum ordinavit: ita Gonetius tom. 4. d. 2. a. n. 135. &

Maistrus in 2. d. 7. q. 9. alij dicunt esse actum charitatis existentem in sui virtute, & effectu,

quo charitatis actu alij virtutum actus diri-

guntur in Deum: ita Pontius d. 36. n. 90. alij dicunt esse actum charitatis insensibilem, &

remissum, quo pacto per intentionem remis-

fan explicant intentionem virtualem: ita C. C. de

Lugo d. 8. de Sacramentis, P. Muniesa d. Lugo,

33. de Incarn. n. 88. P. Suar. tom. 3. in 3. p. ita P. Muniesa.

Virtualis, seu interpretativa advertentia ma-

litia erit, vel advertentia peccati non retra-

ctata, ut innuit P. Thyrsus, vel advertentia

malitia perseverans in effectu ad eam adver-

tentiam secuto; vel remissa, & insensibilis

advertentia malitia; immo interpretativa, &

virtualis advertentia malitia est juxta ali-

S ij quos

quos cognitio actus, aut objecti praescindens, an sit bonum, vel malum, cum potentia, & debito advertendi, an sit malum, ut sentire videtur P. Sua d. 4. de Volunt. *lett. 3.* Lorca
P. Sua
M. Med
M. Tap.

Lorca
d. 28. de Peccatis, Montesinos *tom. 1. d. 7. qu. 1.* Medina *1. 2. qu. 19. art. 6.* & alij apud P. Oviedo *l. c.* quibus adhaerere videtur M. Tapi
a *tom. 1. lib. 3. qu. 7. art. 4. n. 3.*

N. Sed hanc expofitio merito rejicitur à P.
32. Ovied. volente omnem interpretativam malitiae cognitionem fundari neccesario in cognitione actuali expreflam apprehenſivam faltem, vel dubitativam malitiae, adeo ut repugnat advertentia interpretativa malitiae fine praecedenti expreflam cognitione malitiae, apprehenſivam faltem, vel dubitativam. Ratio est: quia implicat, ut quis habeat potestate ad cognoscendam malitiam, & velit se applicare ad eam cognoscendam, quin apprehendat prius malitiam; nam nihil volitum, quin præcognitum: ergo si cognitio interpretativa malitiae est cognitio objecti praescindens a bonitate, & malitia illius cum potestate cognoscendi malitiam, eo ipso haec potestas libera cognoscendi malitiam præsupponit actualis apprehensionem, aut dubitationem malitiae; quomodo enim dicat, Volo cognoscere malitiam, quin antea eam apprehendat, cum nihil volitio attingat, quod prius intellectus non attingat, & omne objectum volitionis est prius objectum faltem apprehensionis.

N. Quapropter, ne longius abeam, dico, quod ficut intentio virtualis conferrandi, aut 33. absolviendi est juxta magis solidam expofitionem ipsa intentio praesens remissa, non autem est sola intentio actualis preterita non retractata; qui enim dormit, non retractat eam intentionem, nec tamen tunc habet intentionem virtualem; atque adeo intentio virtualis praeter non retractationem intentionis actualis preterita dicit aliquid aliud, nempe virtutem, in qua durat ea intentio actualis; quae virtus melius explicatur dicendo esse ipsam intentionem actualis, sed remissam, & insensibilem in suo esse physico perseverantem; vel esse effectum liberum ex ea derivatum, & sub ea imperatum, ex. gr. esse accessum ad templum, sacrarum vestium indumentum, & religiosos actus, qui ex intentione actuali preterita imperati sunt: ita in casu nostro, interpretativa, vel virtualis deliberatio, & advertentia malitiae, praeter actualis expreflam malitiae advertentiam, & ejus non retractationem, dicit volitionem, seu advertentiam actualis liberam remissam, & insensibilem malitiae, aut effectus liberos ex ea actuali exprefla

malitiae deliberatione preterita imperatos, in quibus dicitur moraliter perseverare. Rursus sicut intentio actualis conferrandi, praeter volitionem, dicit cognitionem expreflam objecti voliti, seu consecrationis voliti; nihil enim volitum, quin præcognitum: & sicut intentio virtualis conferrandi, praeter actum voluntatis remissum, dicit cognitionem remissam consecrationis voliti; ita volitio, seu deliberatio expreflam malitiae dicit cognitionem expreflam malitiae voliti; & volitio interpretativa malitiae dicit cognitionem virtualem, seu remissam malitiae; nil enim volitum, quin præcognitum.

Dixi itaque intentionem virtualem non esse nisi ipsam intentionem actualis remissam; vel, si placet, dic cum Caram *lib. 1. 35. Catara. Theol. Mor. Fund. n. 157. pag. mibi 72.* quod intentio virtualis est intentio actualis directa, seu non cognita signata, & reflexa, sed tantum exercite; intentio autem actualis est ipsa intentio directa, ut reflexa cognita: ex. gr. si cognoscere signata me habere intentionem actualis directam, erit intentio actualis; si autem non cognoscere, sed pure exercitare habeo eam intentionem actualis, erit intentio virtualis; quapropter dixi intentionem virtualem non esse, nisi ipsam intentionem actualis insensibilem, seu remissam: 36. sicut autem certum per omnes est, quod intentio habitualis, quae non est nisi intentio non retractata, praeterita tamen, quæque in se non manet, non satis est ad Sacramentorum confectionem, sed necessaria est, vel actualis, vel virtualis; ita dico ad peccandum non satis esse cognitionem habitualem, sed necessariam esse virtualem, vel actualis malitiae cognitionem.

Adverte 2. omnes Doctores convenire N. in hoc, quod ad peccatum non est necessaria, 37. ut toto tempore, quo quis peccat, cogitet P. Teril. actu se peccare; quapropter P. Teril. *qu. 63. 37. P. Eliz. num. 33.* merito conqueritur, quod P. Eliz. nullo citato dicat, Theologos velle neminem contra legem peccare, quin eo tempore, quo peccat, advertat malitiam, ejusque periculum; nam recte subdit P. Teril. Ego certe nullum vidi, nec existimo ullum esse, qui ita crudeliter sentiat de omnibus etiam illis, qui scientes, & volentes in feclera contentiunt; quis enim eos à peccato immunes faciat, eò quod pro aliquo instanti actionis pravae de illius malitia actu non cogitent? Et num. 2. ait, eum, qui legem, cuius actualiter est confitius, mox vehementi passione violat, & liberè prosequitur opus inchoatum, toto tempore peccare imputabiliter, quamvis singulis instantibus actu

actu non advertat se peccare: ergo certum apud omnes est, quod, ut quis peccet, non est necesse, ut toto tempore, quo quis peccat, cogitat actu se peccare, sed fatis est, ut ex liberate peccati antecedenti continuet idem opus, ob quam erit imputabile in ratione peccati; eo modo, quo in alijs operibus liberis, ut quis dicatur liberum studere, non est necesse, ut quolibet instanti cogitet se studere; immo quo magis quis studet, minus advertit se studere, sed fatis est, ut continuet idem studium, ex ea intentione libera, quia studio se applicat; ex hac enim studiū toto tempore denominatur liberum.

N. 38. Adverte 3. certum quoque apud DD. Catholicos est, quod ad formale peccatum (sive Theologicum, sive purè Philosophicum, si possibile est) requiritur necessario advertencia peccati, sive expressa, ut aperte docet S. Thom. *qu.15.* de Veritate art. 1. D. Bonav. in *2. dist. 29.* P. Vafq. *1.2. d. 60. cap. 3.* *ad finem*, & *d. 107. cap. 3.* adducens plures p. Gran. Antiquos, P. Granado *1.2. tr. 3. d. 3.* P. G. Hurt. *d. 4. de Peccatis, diffic. 4.* P. Sanch. lib. *1. Sum. cap. 11. n. 7.* P. Salas *1.2. tr. 8. d. unicā* *1. Silas. sēc. 3. n. 29.* P. Palao *tom. 1. tr. 1. d. 1. pu. 4. n. 3.* P. Palao. Joan. Sanch. in *Selectis d. 19.* P. Ovied. *1.2. tr. 4. contr. 1. pu. 4.* & alii, quos dabo *§. 3.* sive interpretativa, seu virtualis, ut sufficiere docent P. Suar. *d. 4. de Volunt. sēc. 3.* *Loca* *d. 28. de Peccatis*, Montesin. *tom. 1. d. 7. qu. 1. n. 17.* M. Medina *1.2. qu. 19. art. 6.* *Ca* *lora, ram. lib. 2. Theol. Fund. pag. *mibi 479.* nam, Mōrc. 1361. qui tamen videtur deinde docere op. Caram, M. Mart. de Prado in *Theol. Mor. M. Tap. cap. 2. de Peccat. qu. 5.* M. Tapia *tom. 1. lib. 3. qu. 7. art. 4. n. 3.* Ratio est evidens; quia implicat, ut voluntas sit potens velle peccatum, nisi cognoscat peccatum, nam nihil voluntas velle potest, nisi hoc ipsum ab intellectu proponatur: ergo implicat peccatum sine previa advertencia peccati, seu malitia; ut etiam tradidit P. Thyrus *tom. 4. d. 6. n. 42.* agens contra Jansenium; at enim, non minus esse de ratione peccati cognitionem malitia formalem, aut interpretativam, presentem, vel preteritam physicę, & moraliter presentem, quam libertatem indifferenciam: ergo iuxta fidem, immo iuxta rationem naturalem, ut late ostendimus *d. 5. & 6.* ad formale peccatum requiritur necessario cognitione peccati; quia vero *advertisendo* *1. dixi*, quod omnis virtualis, & interpretativa advertentia malitia, seu peccati presupponit expressam advertentiam malitiae sicutem apprehensivam, vel dubitativam, ideo sicutem hec requiritur. Modo tota difficultas est combinare peccata ignorantiae cum necessariis.*

Tom. I.

tate advertentiae; si enim dantur peccata ignorantiae: ergo sine cognitione peccari, sed cum ignorantia peccati, peccatur; ergo ad peccatum non est necessaria advertentia peccati; ergo peccatur, quin advertatur peccari. Hac est summa questionis, & difficultatis, quae quidem, ut loquar cum P. Vafq. *I.c. ab Antiquis adeo egregie agitata fuit*, ut nisi Moderni aliqui veritatem manifeste contradixissent, longa non egeret disputatione. Hac P. Vafq. suo tempore, quod tamen P. Vafq. potiori jure modo dici potest post doctrinam P. Elizal. & P. Thyrus, qui quoad hoc M. de punetum, peccatur verè, & proprie, quin eo in *Elizal.* *stant, quo peccatur, advertatur peccari, doctrinam Elizalde defendenda* súcipit; & multò magis hoc dici potest post Dissertationem Theologicam de advertentia requisiția ad peccandum formaliter, editam Leodij anno 1695. à F. Norberto de Elbecque Ordin. Prædicatorum, quem Authorēm sc̄im impugnabim⁹.

S. II.

Conclusiones faciliiores.

S U M M A R I U M.

Est de fide dari peccata ignorantiae, n. 41.
Opus contra legem ex errore vincibili est peccatum ignorantiae, n. 42.
Idem opus præter malitiam ignorantiae vincibilis contrahit aliam malitiam speciem contra virtutes preceptas, n. 43.
Si ignorantia olim vincibilis fiat nunc prorsus invincibilis, opus contra legem non est peccatum formale, sed materiale, n. 45.
Expono conclusionem, n. 46.

Prima conclusio: Dantur peccata ignorantiae verè, & propriè talia. Est omnium Catholicorum. Patet ex pluribus Scriptura locis, in quibus petitur, ut Deus remittat peccata occulta, & in lege antiqua offerebatur sacrificium pro peccatis ignorantiae; & David petit sibi suas ignorantias ignoscit; ne mo autem petit sibi propriè ignoscit, nisi quod ignoscitur, sit propriè culpa. Patet quoque ex omnibus TT. in *1.2. & hoc fuse* trahat P. Eliz. *2. p. lib. 5. qu. 3. §. 2. mihi pag. 12.* P. Eliz. nec est, quod in hoc immotet; fatus est S. Thom. qui in *2. dist. 22. qu. 2. art. 1.* ait: *Nec mirum est, si hoc ipsum, quod est scientia carere, est peccatum ei, qui potest, & tenetur habere, cum etiam carere aliquo corporali ad officium pertinente peccatum sit, ut tonsura...* quod autem ista in se peccata sint, pono ostendit. Idem ait *1.2. qu. 6. art. 7.*

Secunda conclusio: Quæcumque sunt

S. iij. contra

contra legem ex ignorantia vincibili sunt verè, & propriè peccata ignorantia. Est omnium Catholicorum. Patet; quia omnia ea opera sunt libera in ipsa ignorantia vincibili; ergo nihil deest, quo minus sint verè peccata. Confirmo: quia peccans cum ignorantia vincibili perinde se habet, ac si cognosceret malum esse id, quod facit: ergo sicut, si cognosceret, peccaret tali modo operando, ita etiam peccat, et si non cognoscat, vel quia cognoscere non vult, & hac dicitur ignorantia supina; vel quia vult non cognoscere, & dicitur affectata.

N.
43. Tertia conclusio: Eadem opera præter malitiam ignorantiae vincibilis, à qua procedunt, induunt præterea cam malitiae speciem, quam habent ex oppositione cum legi, vel virtute, cui opponuntur. Patet; quia nihil deest tali operi facto contra legem ex ignorantia vincibili quo minus contrahat eam malitiae speciem, ex gr. homicidij, si fiat contra vitam proximi, limoniæ, si contra religionem, injustitiae, si contra justitiam; cum enim opus illud sit liberum in ipsa ignorantia hic, & nunc vincibili, & simul ut contra hanc, aut illam virtutem, non est, cur non contrahat illam speciem malitiae; atque adeò, qui negligens scire, an hodie sit jejenum, an tale objectum sit fera, & ille comedat, iste jaculetur; ille eus erit contra abstinentiam cibi vettam; & illa jaculatio erit homicidium, si objectum occisum sit homo: quare ille dupliciter peccabit, primum contra virtutem studiofatis, negligendo inquirere veritatem, ex qua negligientia oriuntur ignorantia veritatis; secundo contra charitatem, insulte occidendo; jaculans enim in tale objectum, quod, an necne sit homo, scire noluit, cum posset, perinde se habet, ac si scivisset esse hominem. Scio M. Tapiam tom. 1. lib. 1. qu. 8. art. 5. & lib. 3. qu. 9. art. 3.

M. Tap.
44. velle, quod si ignorantia vincibilis non prohibetur propter se, non est speciale peccatum: ex gr. qui negligens scire, an hodie sit jejunandum, peccat tantum peccato intemperantiae non jejunoando; non autem peccato speciali ignorantiae, quia in hoc casu non prohibetur ignorantia propter se, sed propter intemperantiam; si autem ex ignorantia sit speciali præcepto prohibita, erit speciale peccatum; quia sicut, ubi non est speciale præceptum vetans aliquid per se, non est speciale peccatum, et si veterum propter aliud; ita, ubi est speciale præceptum, est speciale peccatum.

N.
45. Quarta conclusio: Si ignorantia olim vincibilis fiat postea omnino invincibilis, opus factum contra legem sub hac ignorantia in-

vincibili est tantum materialiter, non formaliter peccatum. Patet; quia implicat formale peccatum sine cognitione peccati: sed stante ignorantia omnino invincibili peccati, implicat cognitio peccati: ergo stante ea ignorantia omnino invincibili, implicat, ut opus factum contra legem sit formale peccatum. Confirmo ijs omnibus, quæ adduxi d. 5. & 6. & conclusionis explicatione. Demus N. itaque me summo mane dubitavi, an hodie 46. eus carnium sit veritus, nec usum sufficiendi diligentiæ ad sciendum; deinde accedente meridie fine illâ advertentiâ, aut dubio præcepti edam carnes; tunc dico, quod si hic eus carnium proceſſit à volitione posita, dum summo mane dubitavi de præcepto; dico, inquam, me peccare, tum contra itudinatatem, quatenus nolui scire præceptum, tum contra præceptum Ecclesiæ, quod suppono dari, quod violo carnes edendo; eaque incogitatiâ non tollit peccatum contra temperantiam præceptam, quia volitio talis eus carnis non ponitur sub illâ, sed sub scrupulo matutino de existentiâ præcepti Ecclesiæ, & sub ignorantia vincibili matutinâ præcepti, sub qua ille eus, & in qua est liber, & voluntarius. Similiter dico, quod si prædeam me accedente meridie fortasse ex toto me non animadversurum, nec ullo modo dubitaturum, sed omnino non cogitaturum de præcepto, & sub tali incogitatiâ carnes edam, adhuc peccabo contra abstinentiam præceptam, quia illa ignorantia licet hic, & nunc invincibilis sit, quatenus nullo modo dubito de præcepto vetante carnis eum, an necne detur, abfolutè tamen non est invincibilis, sed vincibilis, quatenus fuit prævia, & volita faltem indirecte, nolens tollere impedimenta ejus ignorantiae invincibilis; immo forte ex professo distrahens me, & volens illam ignorantiam, adeoque eus carnium positus sub eâ ignorantia, licet hic, & nunc invincibilis, est peccatum contra abstinentiam, & est liber in ipsa ignorantia nunc invincibili; & hæc est libera in ipsa ignorantia vincibili, & ratione volitionis nolentis eam ignorantiam invincibilem impedit, cùm tamen deberem. Quando ergo dico, quod opus factum contra legem sub ignorantia invincibili non est peccatum, intelligi debet de ignorantia omnino invincibili, quatenus nec nunc vinci potest, nec pendet à volitione liberâ antecedenti; id est, non fuit quæfita, aut volita, sive directe, sive indirecte; & hoc est, quod tradit P. Teril. qu. p. Teril. 40. n. 37. & qu. 60. n. 3. & qu. 62. n. 5. & n. 60. dicens, quod si ignorantia olim vincibilis fiat postea invincibilis, quia non est, à quo

quo ignorans instrui possit, tunc opus ex ea ignorantia ortum est malum, & imputabile tantum ratione ignorantie; ab hac enim sciendi negligentia denominatur, & est vere peccatum, nec aliam malitiam pecularem, aut pœnae reatum assert, quam quæ dicta negligentia culpabili debetur; quare si quis nunc non cogitet, sed ex culpâ priori non retractata in hanc incogitantiam venerit, peccat quidem, non tamen novâ malitia, & imputabilitate, sed eadem malitia, & imputabilitas culpæ prioris applicatur huic operi, & illud confituit imputabile. Ratio est, quia cum ignorantia nunc sit invincibilis, opus sub ea factum non potest magis imputari, quam ipsa ignorantia; sed hec secundum id non potest imputari nunc, sed tantum ratione cause, seu negligentie, a qua processit; ergo nec opus potest aliter imputari. Hęc P. Teril. cuius ratio ejus mentem declarat.

§. III.

Quando ignorantia vincibilis fiat omnino invincibilis?

S U M M A R I U M.

Fit, quoties retractatur, aut quoties nec directe, nec indirecte est volita: manet autem vincibilis, quoties durat moraliter scrupulus inquirendi veritatem, n. 47.

Regula M. Tapie, n. 48.

An ad peccati mortalitatem, aut venialis moralitatem necessaria sit actualis, & expressa malitia advertentia, aut evidens judicium malitiae n. 49.

Doctores discrepant potius in explicatione advertentie virtualis, quam in punto principali, n. 49. 50.

Omnis cognitio interpretativa supponit expressam, n. 51.

Per expressam non venit judicium evidens: satis dubium, scrupulus, & apprehensio non deposita, n. 52.

Quando vincibilis fiat omnino invincibilis? num. 53.

Regula de quantitate diligentia ex M. Tapia, num. 54.

Negat quod teneamur regulariter orare, & ad Deum concerti, ut expellamus ignorantiam, num. 55.

N. 47. **Q**uinta conclusio: Toties ignorantia vincibilis fiat omnino invincibilis, quoties ea retractatur, aut quoties haec eadem invincibilis ignorantia, nec directe, nec indirecte est volita: directe, quatenus volui me distrahere ad alia eo fine, ut tollerem omnem

adventiam, vel scrupulum de obligatione inquirēdæ veritatis; indirecte, quatenus habere non impedivit ea, quæ parere poterant hanc omnimodam præcepti incogitantiam: toties autem ignorantia invincibilis non est omnino invincibilis, sed perseverat in ratione vincibilis, quoties durat moraliter scrupulus inquirēdæ veritatis, seu existentie præcepti, vel durat in ratione liberi effectus, aut impedimentum prævisum occasionem datur omnimode incogitantie.

Totam hanc doctrinam exacte, & brevi- N. ter exponit egregie pius, & doctus Archiep. 48. Tapia lib. 3. qu. 9. art. 5. ubi hanc regulam M. Tap. tradit: *Quando circa rem ignoratam nulla adeit cogitatio, sive distincta, sive confusa in communi, vel in particulari, aut salem dubium, aut scrupulus, talis ignorantia est omnino involuntaria, & invincibilis; quia, quod nullo modo est cognitum, non est voluntarium. Hęc M. Tapia.*

Ego puto hanc conclusionem apud om- N. nes Catholicos esse fine controversiæ cer- 49.

tam, & mentem omnium adamassim expli- care, & celebrem inter T. T. controveriam dirimere, an ad moralitatem peccati morta- lis, & venialis, necessaria sit expressa malitia advertentia, ut plurimi affirmant, quos dedi

Herin.

§. 1. adver. 3. quibus addo Herinx tom. 2. d.

3. qu. 1. n. 7. qui ait: *Ut actus fint moraliter mali, debet ita difformitas adverti, (non dicit, debet) sive judicari per rationem ope- 50.*

rantis, & ipse operans debet illos liberè po- nere, alioquin si exerceantur indeliberatè, aut aliás non liberè, (nota hoc, quod, dum exerceantur, debet dari libertas, seu adver-

tentia ad difformitatem) non erunt moraliter mali, nec imputabiles in peccatum: ita

Herinx. Addo Caramuel lib. 2. Theol. Caram.

Mor. Fund. pag. 479. qui ait: *Ut actio quædam sit peccaminosa, oportet, ut procedat ab homine, qui noscit, & percipit quid boni, malivè in ea sit; & antequam id videat, aut animum reflecat, actio neque bona est, ne-*

que mala. Hęc Caram. Immo cur omnes T. T. paſſim excusant à mortali actus indeli- beratos, quibus cùm non possint negare om-

nem deliberationem, dant illis semiplenam, nisi quia semiplena præsens non est satis ad mortale? Ergo multò minus libertas præterita, quæ nunc nec semiplena est. Sed quid

laboro in re ferè certa? nam sola libertatis

definitio allata à S. Thomā de Animā qu. 12. s. Tho.

art. 3. circa finem, quam omnes amplectun-

tur, evincit, non satis esse ad actum nunc li-

berum, libertatem præteritam; definitur enim, est Potentia, quæ, positis omnibus ad ope-

randam prærequisitis, potest operari, & non ope-

rari;

P. Rhod rari, non dicit potuit. Addo P. Rhodes tom. 1.
Theol. d. 3. qu. 2. sed. 1. qui ait: In materia
conscientia prima, & indubitate regula est,
quod nullus umquam actus potuit esse bo-
nus, aut malus, nisi conscientia, & ratio su-
perior cognoscat, & dicet illum esse bonum,
aut malum, aut certò periculofum. Ita una-
nimiter docent ethnici omnes Philosophi
cum Arift. 2. Ethic. cap. 4. pot lumen na-
tura docet, ita Catholici omnes TT. cum
S. Thom. quos ratio & auctoritas Parum

Aristot.

N.
50.

N.
51.
S. Th.
P. Vaf

rari; non dicit potuit. Addo P. Rhodes tom. 1. Theol. d. 3. qu. 2. s. 1. qui ait: In materia conscientiae prima, & indubitate regula est, quod nullus umquam actus potest esse bonus, aut malus, nisi conscientia, & ratio superior cognoscat, & dicter illum esse bonum, aut malum, aut certum periculofum. Ita unanimiter docent ethnici omnes Philosophum Arit. 2. Ethic. cap. 4. post lumen naturae docet, ita Catholici omnes TT. cum S. Thom. quos ratio, & authoritas Patrum convincit nihil esse honestum, aut turpe, sine cognitione honestatis, aut turpitudinis, ut merito novos Dogmatistas (Janfenis intelligit) rideas. Hęc P. Rhodes. Puto, inquam, dirimere litem, an ad moralitatem peccati necessaria sit expiatio advertentia malitiae, ut plerisque docuisse dixi; an fatus sit interpretativa, ut P. Suar. cum alijs supradictis; qui si convenienter in explicatione advertentia interpretativa, convenienter cum Doctoribus affirmantibus ad peccatum, sine mortale, sine veniale, necessariam esse advertentiam actualiæ malitiae; qua, ut dixi Advert. 1. omnis advertentia interpretativa præsupponit necessariò advertentiam expressam malitiae: quapropter discrimen inter Doctores citatos potius est in explicatione advertentia interpretativa, quam in puncto principali: nam omnes, tam affirmantes necessariam ad peccatum esse advertentiam expressam malitiae, quam negantes necessariam esse expressam, sed fatus esse interpretativam, convenient in hoc, quod quando ignorantia malitiae, seu inadvertentia est vincibilis, non excusat; quando non est vincibilis, excusat: si autem in hoc convenient, consequenter omnes dicunt, ad peccandum fatus esse cognitionem virtualem, seu interpretativam malitiae; cum hoc discrimine, quod aliqui cum P. Suar. & Lorca dicunt, tunc dari cognitionem interpretativam malitiae, quoties tale objectum, aut actus cognoscitur, ut commodus, aut incommodus, & potest cognosci ut bonus, aut malus; adeoque dicunt, quod licet tunc non detur expressa cognitione malitiae, datur tamen (inquit) virtualis, & interpretativa, quatenus ex cognitione commodi possit homo ille procedere ad malitiam cognoscendam.

Quod P. Suar. & Lorca dicunt, tunc dari cognitionem interpretativam malitiae, quoties tale objectum, aut actus cognoscitur, ut commodus, aut incommodus, & potest cognosci ut bonus, aut malus; adeoque dicunt, quod licet tunc non detur expressa cognitione malitiae, datur tamen (inquit) virtualis, & interpretativa, quatenus ex cognitione commodi possit homo ille procedere ad malitiam cognoscendam.

Interpretativa malitiam, qui dubitans de malitia actus, aut objecti, adhuc vult illud objectum, vel actum, & expressè reflexè cognoscit esse malum velle id, de quo dubitans, aut apprehendit, an sit directè malum: ergo omnis cognitione interpretativa malitiae præsupponit necessariò expressam malitiae cognitionem: ergo si ad omne peccatum requiritur falso cognitione interpretativa malitia, eo ipso necessariò requiritur cognitione expressa malitiae, ut recte P. Ovied. Si enī (inquit) sine expressa malitia advertentia dari potest peccatum formale, maxime quia fatus est advertentia virtualis, & interpretativa malitiae, quatenus homo cognoscens tale objectum potest liberè procedere ad expressam advertentiam; hoc enim modo P. Suar. Lorca, & alij exponunt advertentiam P. Suar. virtualem, & interpretativam: sed homo Lorca, non potest libere procedere ad talēm advertentiam expressam, nisi medio actu voluntatis, quo dicit, *Volo inquirere, an hoc objectum, quod cognosco ut commodum, sit moraliter malum;* huc autem volitus implicat sine præiudicio, seu advertentiæ malitiae, cum nihil volitum, quin præcognitum: ergo non potest procedere ad inquisitionem malitiae, nisi prius apprehendat, aut dubitet, an detur malitia: ergo a primo ad ultimum, ad ignorantiam vincibilem malitiae præsupponit necessariò aliquam expressam advertentiam malitiae. Dico, expressa advertentia, cuius nomine non venit evidenter, aut judicium clarum de malitia, cum sola apprehensio actu existens, aut dubium, aut scrupulus fatus sint; & hoc ipso bene intellecto, terguntur lacrymae, & exclamations, quas plenam manu, ore, & oculis fundit M. Norber. Elbœque art. 2. confundens, aut intelligens per advertentiam actualem, plenam, perfectam, & expressam; intelligens, inquam, evidens, clarum, & expressum judicium malitiae, cum tamen sola apprehensio fatus sit. Quare plerique TT. quibus præter citatos à Neuss. C. de d. 2. qu. 2. n. 5. & d. 21. n. 1. nempe C. de Lugo, P. Arragon, 1. 2. Neuss. C. de Lugo, d. 16. de Pœnit. n. 460. P. Arragon 1. 2. P. Arragon 1. 2. Neuss. C. de Lugo, d. 13. s. 2. n. 6. aliquos pasum, ferè omnes docent, quod ad peccatum mortale formale fatus, & necessaria sit actualis advertentia, dubium, aut scrupulus quod tale sit, non vero est necessaria reflexio, quod tale sit. Legem

Econtra S. Thom. P. Vasqu. & alij, quos
dedi, volunt, & merito, omnem cognitio-
nem interpretativam malitia supponere ne-
cessario cognitionem expressam, appre-
hensionem falso, vel dubitativam, malitie; ita-
ut implicet cognitione interpretativa malitia
fine prævia apprehensione, aut dubitatione
malitia. Ratio est; quia ille dicitur velle in-

terpretative malitiam, qui dubitans de ma-
litia actus, aut objecti, adhuc vult illud ob-
jectum, vel actum, & expressè reflexè cog-
noscit esse malum velle id, de quo dubitatur,
aut apprehendit, an sit directè malum: ergo
omnis cognitio interpretativa malitiae pre-
supponit necessariò expressam malitiae cog-
nitionem: ergo si ad omne peccatum requiri-
tur falso cognitio interpretativa malitiae,
eo ipso necessariò requiritur cognitio ex-
pressa malitiae, ut recte P. Ovied. Si enim
(inquit) fine expressa malitiae advertentia
dari potest peccatum formale, maxime quia
fatis est advertentia virtualis, & interpretati-
va malitiae, quatenus homo cognoscens
tale objectum potest liberè procedere ad ex-
pressam advertentiam; hoc enim modo P.
Suar. Lorca, & alij exponunt advertentiam P. Sue.
virtualis, & interpretativam: sed homo
non potest liberè procedere ad talen adver-
tentiam expressam, nisi medio actu voluntati-
s, quo dicat, *Volo inquirere, an hoc objectum,*
quod cognosco ut commodum, sit moraliter malum; hæc autem voluntio implicat fine prævia
apprehensione, seu advertentia malitiae, cùm
nihil volitum, quin præcognitum: ergo non
potest procedere ad inquisitionem malitiae,
nisi prius apprehendat, aut dubitet, an detur
malitia: ergo à primo ad ultimum, ad igno-
rantiam vincibilem malitiae præsupponitur
necessariò aliqua expressa advertentia malitiae.
Dico, expressa advertentia; cuius nomi-
ne non venit evidenter, aut judicium clarum
de malitia, cùm sola apprehensione actu existens,
aut dubium, aut ficerupulus satis fint;
& hoc ipso benè intellecto, terguntur lacry-
ma, & exclamations, quas plenè manus, or-
& oculis fundit M. Norber. Elbecque art. 2. M. El.
confundens, aut intelligens per adverten-
tiā actualē, plenam, perfectam, & ex-
pressam; intelligens, inquam, evidens, clari-
rum, & expressum judicium malitiae, cùm
tamen sola apprehensione satis sit. Quare ple-
rique T.T. quibus præter citatos à Neuss. C. de
d. 2. qu. 2. n. 5. & d. 21. n. 1. nempe C. de Lu-
go d. 16. de Poenit. n. 460. P. Arriagam 1. 2. P. Ari.
d. 13. scđt. 2. n. 6. aliosque passim, fere omnes
docent, quod ad peccatum mortale formale
satis, & necessaria sit actualis advertentia,
dubium, aut supsicio quod tale sit, non vero
est necessaria reflexio, quod tale sit. Lege
inter Moralistas Potestatis tom. 1. n. 3728. Potella.
qui expedite tradit signa, undenam discernere
possimus actualē plenam adverten-
tiā.

Cum ergo tota quæstio, an ad peccandum formaliter prærequiratur necessario expressa malitia, advertentia, an satis sit interpretativa.

tativa, pendeat ab istâ, quod ignorantia vincibilis non excusat, invincibilis excusat, si bene exponatur, quandonam vincibilis fiat omnino invincibilis, quandonam non fiat omnino invincibilis, eo ipso patebit, quando quis peccabit, quando non. Porro puto me clare expostire hoc ipsum per meam conclusionem. Si enim vincibilis retractetur, eo ipso fiat invincibilis omnino, & actus sequentes non erunt peccatum; adeoque si quis mane noluerit inquirere, an sit jejuniu[m], deinceps meridiem eam ignorantiam retractet, & quia si ad manus habeat, respondentem, vel si nullum habeat, formet iudicium reflexum, quod legi certo non confitenti non tenetur obediens, tunc non peccabit edendo carnes, quia ea ignorantia mane vincibilis, reddita est per ejusdem retractionem, aut veritatis inquisitionem, aut inquirendi impossibilitatem, facta, inquam, et omnino invincibilis, cum nemo sit, qui intrut. Similiter dixi ignorantiam vincibilem fieri postea omnino invincibilem, si haec ignorantia invincibilis, nec directe, nec indirecte sit voluntaria, si enim accidente meritis penitus obviseat jejuniu[m], & nullam habeam advertentiam, aut dubium de jejuniu[m], & ea inadvertentia nec directe, nec indirecte pendeat ab ignorantia antea summo mane vincibili, nec procedat ab illa volitione positâ sub ea matutina ignorantia vincibili, tunc talis non jejunans, non peccabit, esto eam ignorantiam vincibilem non retractari; & quod hoc me oppono P. Thyrri censenti ignorantiam vincibilem perseverare usque dum retractetur. Ratio est; quia implicat peccatum formale sine aliquâ advertentia; sed ignorantia praecipuum, ignorantia nec directe, nec indirecte voluntaria caret tunc omni advertentia; ergo implicat, ut peccet.

Quare M. Tapia tom. 1. lib. 3. q. 9. de ignorantia art. 7. quare res que, & quanta debet esse diligentia, ut ea adhibita ignorantia maneat invincibilis, ait, nec adhibendam sumam, quia a diligentissimi solet; nec satis infimam, seu diligentiam minorem diligentia communis, quia communiter adhiberi solet. Rursum ait, generali regulam non posse taxari, cum hoc potius a circumstantijs, & personarum diversitate, & negotiis difficultate pendeat, & ideo non tenetur omnes ad eamdem diligentiam, sed quisque pro sua possibiliitate morali: doctus enim tenetur legere libros, recognoscere negotium ignoratum, & aliquando consulere alios; indoctus autem nec tenetur legere, nec disputare, sed satis, ut viros doctos interroget; & ideo ignorantia, quae respectu indocti est invincibilis,

respectu docti erit vincibilis. Demum n. 9. ait, aliquam regulam generalem dari posse, nempe hanc: Unusquisque ignorans quod tenetur scire, debet adhibere eam diligentiam, quam in gravibus negotijs adhibere solent prudentes, & timorati, unusquisque pro captu suo. Rursum n. 10. hanc tradit: Ignorans non tenetur adhibere diligentiam, quia per se non ordinatur moraliter, & humano modo ad acquirendam scientiam, & pellendam ignorantiam; sed eam tantum, quia per se est ad hoc ordinata, ut discere, legere libros, consulere doctos, studendo, & discurrendo; & ideo ignorantia, quando est speciale peccatum, est contra specialem virtutem studiositatis, quia est media inter vitiosam curiositatem, & negligentiam descendit.

N.

Hinc infer n. 11. neminem teneri (regulariter loquendo) orare, aut converti ad Deum, ut pellat ignorantiam, quia haec media non sunt diligentiae per se ordinatae ad pellendam ignorantiam, et si sint bona, & consolenda: ceterum nemo tenetur ex praecipto ad hoc, regulariter loquendo, propter dictam rationem. Subdit se dixisse, regulariter loquendo, quia in aliquo casu, ex gr. si dubito, quid facere debeam circa rem ignorantiam, nec inveniam Doctorem, vel aliud medium per se ordinatum ad pellendam ignorantiam, tunc probabiliter videtur necessarium orationis subsidium, & si tunc ego ignorans timerem me ob mea peccata non audiendum a Deo, sed deferendum in ignorantia, tenebor ad Deum converti, ut videatur contigisse S. Augustino. Hac M. Tapia, qui diverso omnino modo procedit, ac P. p. Eliz. Eliz. licet est prudentissimus, religiosissimus, & sapiensissimus Archiepiscopus. Combinata, quae ex M. Tapia adduxi, cum illis, quae adduxi ex Eliz. l. 5. scilicet 4.

55.

§. IV.

Principia conclusio.

SUMMARIUM.

Implicitum, ut quis peccet, absque eo quod cognoscatur se peccare, n. 56.

Doctores latissime exponuntur, n. 57. ad 76.

Ut ignorantia sit nunc vincibilis, necesse, ut nunc cognoscatur, & vinci possit, non satis ut potuerit, n. 60.

S. Thomas ait, peccatum semper esse involuntarium, quantum ad id quod est ignoratum; ib.

Idem ait Caretanus, n. 62.

Idem docte M. Tapia, n. 63.

Ad mortale semper necessaria actualis aliqua cognitio. Doctores, ibid.

S. Au-

S. Augustinus ait, *nullum esse peccatum, nisi sit voluntarium, n. 65.*
Unde sumenda gravitas peccati ignorantie? ibid.
Ferè omnes DD. utuntur prefenti, n. 67 ad 72.
Numquam ignorantia est peccatum, nisi aliquo modo cognoscatur, n. 73.
Confundunt Adversarij ignorantiam vincibilem, & invincibilem, n. 74.

N. 56. **S**exta conclusio: Licet ut quis peccet, non sit necesse, ut toto tempore, quo peccat, actu cognoscat se peccare; necesse tamen est, ut aliquo instanti ejus temporis, quo peccatum committit, peccans cognoscat actu le peccare: atque adeo hac etate, quā Jensenij cineres adhuc calent, non videatur dicens, quod potest quis novo, & formaliter, & denuo imputabili peccato peccare, absque eo quod aliquo ejus, quo peccat, temporis instanti cognoscat se peccare; quasi ad novum peccatum necessaria non sit cognitio peccati *mens*, sumpto pro aliquo instanti temporis, quo de novo peccatur; sed satis sit libertas facti nunc cum libertate peccati antiqua.

N. 57. **H**ec conclusio ex diametro opponitur P. Elizaldæ, P. Thyrso, Palanco, & M. de Elbecque; sed est P. de Champs, P. Annati, P. Terilli, P. Oviedo, & aliorum, quos citavi §. 1. & quos citabo in rationibus conclusio- nis. Puto tamen ante probationes necessariū producere, quae tradit Caram. *tom. 4. Theol. Mor. Fund. in Dialexi de non certitudine, à num. 861. pag. mibi 283.* ait enim: Ut aliquis peccet ex ignorantia vincibili, necessarium est, ut actu ipsam ignorantiam cognoscat, aut saltem dubitandi rationem habeat, & ut actu possit opus omittere, aut illam vincere; ecce (est ipsum, quod nos tradidimus) patet, (ait) quia nil volitum, quin præcognitum, volitio autem non habitualem, non virtualem, sed actuali cognitionem requiri- t; & ponit casum, in quo tam Petrus, quam Paulus comedenter heri carnem, cum eset dies jejunij; ita tamen ut Petrus neficeret; Paulus autem, et sciret, non fuit recorda- tus: queritur, an peccarint. Cornelius Jansenius, si consequentiam amat, afferit, quoniam *tom. 2. lib. 2. de Naturâ lapſa cap. 24. colum. 416.* hanc rationem adducit: *Quamvis enim ignoretur esse peccatum, factum tamen quod concupiscitur, non ignoratur: sunt verba Jansenij, per quæ concedit ad novum peccatum satis esse libertatem facti, ut concedent DD. contra quos certamus. Profsequitur Caram. Sic etiam Lutherani, sic etiam Calvinistæ loquuntur; & dant rationem, quia ad peccatum sufficit, quod non ignorant illi*

se edere carnes; quod autem eas esse interdictas, ignorat, an timent, perinde est. Quis non rideat? Subdit Caram. Si enim ignorantia in Petro fuit invincibilis, & inadvertentia in Paulo fuit invincibilis, non peccarunt, sicut autem, quia tam ignorantia Petri, quam inadvertentia Pauli, ut essent peccaminorum, oportet ut tuerit actu gravis ratio dubitandi cognita, & illa neglecta carnes ederint.

Hæc doctrina est hodie in scholâ com- munis, & illam ex S. Thomâ *qu. 15. de Veri- tate art. 4. ad 10.* se didicisse fatetur P. Vafq. *S. Tho. 1.2. d. 107. cap. 3. à n. 6. & d. 124. cap. 2. n. 5.* P. Valq. & Diana p. 4. tr. 5. ref. 36. P. Laym. *lib. 1. tr. 2.* Diana. P. Koning de Act. Iupernat. *d. 14. dub. 11.* P. Laym. *n. 129.* P. Sanch. *lib. 1. Sum. cap. 16. n. 21.* P. *n. 1.* Suar. *d. 4. de Cenfuriſ ſeſt. 8. n. 18.* P. Palao *P. ſach. tom. 1. tr. 2. d. 1. pu. 15. n. 5.* M. Sylvest. *verbo. P. Suar. delectatio. Corduba lib. 1. qu. 23.* quos omnes Leander de Cenfuriſ *tr. 1. d. 9. qu. 1. pag. 63.* *Leand. & ignorantia, hoc doctissimo ſcholio diluc- dat.* Multo probabilius (addit Caram. cer- tissimè dixiſsem ego) alij dicunt, quod ut ignorantia sit vincibilis, & peccaminosa, præter inadvertentia obligationem requiratur ante conſenſum aliqua cogitatio, & confide- ratio actualis malitiae, aut periculi, vel fal- tem expreſſa aliqua dubitatio, vel scrupulus malitiae operis; alia opus in quantum malum non est voluntarium, cum fieri nequeat, ut voluntas velit malum, quod intellectus non præcognoverit. Hæc Leander. Idem ex- preſſe docet S. Bonav. in *2. dif. 40. art. 2. qu. 1.* dicens: *Omne peccatum actualē, ſit mortale, debeat eſſe simpliciter voluntarium; ergo ex cognitione.* Subdit Caram. tam claram esse hanc doctrinam, ut putet posse certissimè demonstrari; & trahit hoc argumentū, quod antequam apud eum legerem, mihi occurre- rat. In his, quæ benè ſcimus, experimur nos facere aliquos actus ob mentis distractio- nem, qui eſſent mali, si adverteremus nos habere illam notitiam, quæ in nobis habitu- liter eſt; & tamen excufantur, quia distractio mentis impedit, ne scientia habitualis in eos influat; non enim influere potest actualiter, niſi sit actu cognita: ergo a for- tiori, in his, quæ ignoramus, poterimus ob mentis distractiōnem facere aliquos actus, qui eſſent mali, si adverteremus nos habuisse eam ignorantiam; & tamen excufantur, quia distractio mentis impedit, ut ignorantia habi- tualis in eos influat; non enim ea ignorantia potest actualiter influere, niſi sit actu cognita: ergo eſſi heri, aut olim ea ignorantia fuerit vincibilis, attamen si hic, & nunc ne- ficio, aut non adverto me eam ignorantiam habere, dicenda eſt invincibilis. Demum citat

N. citat Bordon. P. Valen. Zumel. Gersonem, p. Azor, Adrian. Navar. sententes me p. Bordon. care hodie peccato ignoratiæ, licet actu non p. Val. Zumel, cognoscam me eam habere; & dicit eos D.D. Geron. sibi contradicere; dum enim dicunt, Petrum Azor, edentem carnes peccare, quia potest, & de- Adrian. bet advertere malitiam peccati, querit Ca- Navar. rael, an Petrus, dum edit, cognoscat illud

debitum, vel non? si cognoscit, dicunt, quod nos, nempe quid ut peccet, cognoscere debet debitum interrogandi, & dubium de die jejunijs: si non cognoscit, contra est; quia debitum nascitur ex obligatione certa, & cognitæ: ergo implicat dari debitum, quod obligat, & non cognoscatur. Tandem con- cluunt merito: Habe patientiam lector can- dide, nam ego illam habere nescio, quando audio esse, qui tam claræ contradicunt sen- tentiæ; ut enim ventus, qui heri spirabat, non potest hodie movere meam navim, ita nec cognitio, quæ heri sciebam me habere obli- gationem examinandi tale dubium, vi cuius non potuisse licet exequi opus ante exa- men; immo si executus fuisset, peccavis- sem, si superveniente obliuione, aut inad- vertentiæ, nunc in me non existat, non habeo nunc obligationem examinandi tale du- bium; & si hic, & nunc procedam ad opus, non peccabo. Hæc pro rei veritate Caram. quæ si legisset M. Elbecque, non ægrè tu- lisset art. 2. quod nostra sententia dicatur cō-

Neisse. munis. Addo Neusser d. 2.1. num. 1. pag. 104. P. Hau- docentem, quid ad peccatum necessariū fit semper judicium de licentiæ, aut non licen- cia actus, vel quid dubitet, vel advertat, se Lugo, non satis examinasse naturam operis, & citat P. Atri. P. Haunol. lib. 2. tr. 1. n. 129. P. Perez tr. 1. de Peccatis d. 2. cap. 5. n. 14. C. de Lugo d. 10. de Fide num. 28. P. Arriagam, qui contra P. Suarez ait, non esse absurdum sic homines excusari à multis peccatis, quin hoc optan- dum, & alias plures.

N. Probatur 1. evertendo præcipuum P. 60. Eliz. & P. Thyrli argumentum; ideo enim P. Eliz. dicunt, quem peccare eo instanti, quo non P. Thyr. cognoscit peccare, quatenus supponunt ig- norantiam peccati esse voluntariam, & vin- cibilem; nam ignorantia vincibilis est, quæ vinci potuit, licet hic, & nunc vinci non pos- sit: sed hoc est omnino falso; ignorantia enim, quæ hic, & nunc nullo modo vinci potest, non est vincibilis hic, & nunc, sed est hic, & nunc invincibilis: ergo falso est, quid quis peccare posse peccato de novo imputabili, si co, quo peccat, instanti adver- tere non possit, nec advertat se peccare. Mi- 3. Th. nor probatur 1. ex S. Thomâ qu. 3. de Malo art. 3. dicente, Tollitur peccatum, quantum ad

id, quod est ignoratiæ, (dicit est, non dicit, sicut ignoratum) unde si in codem actu aliquid ignoratum sit, (non dicit, fuerit) & aliquid sci- tum potest esse voluntarium, quantum ad id, quod est scitum, (non dicit, sicut) semper tamen (nota to semper) est involuntarium, quantum ad id, quod est ignoratum: (non dicit, sicut,) quo quid clarus pro mea sententiæ ita enim arguo: Quod est ignoratum, semper est involuntarium juxta S. Thomam: sed quod nunc non advertitur esse peccatum, est nunc ig- noratum; ergo est nunc involuntarium; ergo nunc non est peccatum, non tantum no- vum, quia non advertitur esse peccatum, sed ne quidem est nunc peccatum ignorantia, si nunc non advertitur, quia de ratione peccati ignorantia est, ut advertatur esse peccatum.

Hinc nescio quomodo Adversarij inferat N. ex S. Thomâ, quod fit contra legem, esse 61. malum, licet fiat sine advertentiâ malitiae, & cum conscientiâ firmissime judicante esse honestum; ex his enim verbis, (quæ si crudè fumantur, suadent ignorantiam invincibili- lem non excusare) niti velimus S. Thomam sibi evidenter contradicere, inferunt tantum esse malum materialiter, non autem formali- ter; nam ad peccatum formale necessaria est advertentiâ malitiae, ait S. Thom. qu. 3. de S. Th. Malo art. 8. & contat ex definitione liber- tatis traditâ ex S. Thomâ §. 3. suprâ. Quod si S. Thom. loquatur de malo formaliter, tunc loquitur de non advertentiâ culpabili malitiae, quatenus noluit cognoscere malitiam directam actus, aut objecti, cognoscit tamen malitiam reflexam, quatenus reflexè fecit se peccare, dum non advertit liberè ad directâ malitiam operis contra legem, quam debet, & potest hic, & nunc advertere.

Addo celebrem S. Thomæ commentato- N. rem Caetanum 1.2. qu. 6. art. 3. dicentem: 62. Siquis certâ intentione perseverans nullo Caet. modo peccandi mortaliter, & sciens (N.B.) talem contractū redolere usuram, & nihilominus non recolens actualiter ejus, quod habitualiter scit, facit talem contractum, non peccat mortaliter. Hæc Caet. qui non tantum ignorantiam, quæ est nescientia, sed puram inconsiderantiam ejus, quod quis scit, vult exculcare à mortali; & post pauca sub- dit: & hæc pro consolatione bonarum men- tium, ibi culpam timentium ubi non reperi- tur, notanda, & applicanda occurrentibus casibus. Ecce quâ uniformis est doctrina Caetani nostra sententia. Addo 2. alium ex eâdem sacrâ Familiâ celebrem infusil, dœ- trinâ, & pietate, nempe M. Tapiam, qui tom. 1. lib. 3. qu. 9. art. 5. pro discernenda ig- norantiâ invincibili à vincibili, hanc regu- lam

lam tradit: Quando circa rem ignoratam nulla *adef* (N.B.) cogitatio, sive distincta, sive confusa, in communi, vel in particulari, aut saltem dubium, aut scrupulus, talis ignorantia est omnia involuntaria invincibilis; quia quod nullo modo est cognitum, non est voluntarium. Hac Tapia.

Rursus art. 11. examinans quando actuallis ignorantia, quae dicitur inconsideratio, & inadvertentia actualis, possit esse invincibilis, aut vincibilis, ait *num. 2.* Ut ignorantia actualis, seu inconsideratio sit vincibilis, & culpabilis, *requiritur alia actualis* (N.B.) advertentia, seu consideratio malitia moralis, vel dubitatio, aut scrupulus; quod si nihil horum praecessit, ea ignorantia, inconsideratio, aut oblitio, etiam corum, quae pertinent ad statum, vel ministerium ignorantis, erit invincibilis. Hac regula colligitur ex D. Thom. *qu. 15.* de Veritate art. 4. ad 10. quia absque consideratione malitia non potest voluntas liberè consentire malitia. Addit: Nec sufficit consideratio prima omnino antecedens voluntatem, quia prima consideratio malitia non est in nostra libertate, sed est omnino naturalis, & indeliberata; alias daretur processus in infinitum, & numquam initium haberet libera consultatio, nisi deveneriat ad aliquam primam cogitationem indeliberatam, quae non cadit sub deliberatione, ut recte notat D. Thom. 1. 2. *qu. 14.* art. 6. ergo, sublatâ hâc consideratione, & advertentiâ mali, quam diximus in aſſignata regulâ, inconsideratio, ignorantia, & oblitio est invincibilis. Demum *n. 5.* ait: Ratio autem radicalis excusationis peccati, deficiente omnino tali cogitatione, est, quod, sublatâ omnino cogitatione, non potest homo potestate proximâ (N.B.) vincere ignorantiam, seu inadvertentiam, ut colligitur ex discursu allegato: ut autem ignorantia, aut inconsideratio sit vincibilis, aut culpabilis, necesse est *adef* (ecce utitur praesenti) potestatem vindicandi illam, non qualemcumque, sed potestatem proximam; si autem hâc non adſit, censenda est invincibilis, *juxta communem Doctorum regulam*, id est, invincibile, quod vincere non est in nostra potestate morali. Hac ferè ad verbum tantus Praeful, qui ijsdem ferè verbis nostram tradit doctrinam.

N. Dices M. Tapiam, flare pro oppositâ sententiâ, nam *lib. 3. qu. 7. art. 4.* quarens, quæ M. Tap. advertentia rationis, & quis conſenſius voluntatis ad mortale fatis fint, ait fatis esse ad S. Th. vertentiam indirectam, seu interpretativam, M. Med. & virtualem; & citat pro fe 1. 2. *qu. 6. art. 3.* Lorca, *ad 3.* D. Thomam, & Medin. 1. 2. *qu. 6. art. 8.* Caiet. *ad 3.* M. Oviedo. *qu. 28. art. 1.* Mon-

tef. d. 7. art. 1. Adrianum *quodlib. 7.* Navar. *Adrian.* qui saepe in Manuali dicit, cum peccare mortali, qui advertit, vel poterat, & debebat advertere. Porro explicans idem Tapia advertentiam virtualē, & interpretativam ait, nihil aliud esse, quam posse, & teneri adverte, quando exprefſe non advertit, & deinde hâc ratione suadet ad mortale fatis esse advertentiam interpretativam, quia si requiri reretur explicita, & directa, numquam datur peccatum mortale cum aliquâ ignorâtiâ, & advertentiâ, quod est contra omnes Theologos. Hac M. Tapia.

Sed contra; quia tantum abeft, ut doctissi- mus vir sit contra nos, quin stat evidenter pro nobis, ut patet ex *ll. ec.* quando igitur negat, quod ad mortale necessaria sit advertentia exprefſa, seu explicita, non negat requiri aliquam advertentiam, immo vult aliquam requiri; tum quia hâc ait aliquam advertentiam requiri ad mortale; tum quia *l. c.* *qu. 9.* ait requiri saltem scrupulum, & dubitationem; quod igitur negat, est, requiri exprefſam, seu explicitam, quod & nos negamus: ergo non est contra nos; nam nos affirmamus quod ipſe, requiri aliquam actualem advertentiam; & negamus quod ipſe, requiri exprefſam, seu explicitam. Immo cum idem M. Tapia *et qu. 7. art. 4. n. 1.* & *qu. 17. art. 4.* cum Monte d. 7. *qu. 1.* Lorca *d. 28. memb. 1.* M. Oviedo. M. Alvar. d. 144. Curiel dub. 1. & communis Lorca. DD. aperte doceat ex S. Thomâ 1. 2. *qu. 7. 4.* M. Alvar. art. 3. ad 3. & *qu. 88. art. 2.* & *qu. 15.* de Veritate Curiel, rit. art. 4. ad 2. doceat, inquam, ad mortale S. Th. requiri advertentiam perfectam, (notet hoc M. El. M. Elbecque, quid doceat insignis Tapia, & becque, P. Oviedo) M. Tapia, quia non est præsumendum de Dei bonitate, & sapientia se graviter offendam judicare, levi, & imperfæcta advertentiâ, quod iterum repetit *qu. 17. art. 4.* consequenter quomodo dici potest, quod dum *codem articulo* dicit fatus esse advertentiam interpretativam, cumdem per hanc intelligere, nullam omnino actualem advertentiam; sibi enim contradiceret; si enim imperfæcta advertentia juxta illum non est fatus ad mortale, quomodo fatus erit nulla advertentia actualis?

Addo, quod dum interpretativam advertentiam explicat dicendo, Quando quis potest, & tenetur advertere; per to potest, inteligit potestatem proximam, ut docet *qu. 9. art. 11. n. 5.* quæ constitutio, ut ibi docet, ex cogitatione aliquâ malitiae; nec enim vincere potest proximè ignorantiam, si ad illam non advertit, ut docuerat *qu. 9. art. 5.* expōnens quando ignorantia sit, aut non sit invincibilis; & iterum repetit *qu. 9. art. 11.* Vide etiam

etiam eundem qu. 10. art. 4. & 5. Demum dico, quod licet uteretur præterito potuit, quo tamen non utitur, et si aliqui dicto præterito utantur, tò potuit sumendum est pro instanti rationis, aut temporis immediate antecedenti exercitium voluntatis, non autem longo tempore præcedenti; vel potuit pro tempore præterito, quo fuit vincibilis.

N. Addo 3: M. Durand. in 2. dist. 36. qu. 5. M. Du-
64. num. 6. dicentem: *Ignorantia causalis* (id est, antecedens) aut est eorum, que non tene-
munt, aut que non possumus scire, que dicitur invincibilis; aut est eorum, que possumus scire, & tenemus, que dicitur vincibilis. Prima omnino excusat, se sit invincibilis secundum se, & secundum causam sicut quod dico proprie-
ter ebrium ex ebrietate peccantem, cuius igno-
rantia est invincibilis secundum se, quia tunc (N.B. ait, tunc) non potest judicare quid agendum sit vel non agendum; tamen non est invincibilis secundum causam, quia potuit se non inebriare, & ita non ignorare, & ideo omnino non est excusat. Ecce in terminis nostra-
mens: ebrius enim juxta Durandum tunc non peccat, non laborat tunc ignorantia in-
vincibili peccavit tamen prius, quia potuit non ignorare.

N. Eadem minor probatur ex S. August. qui lib. 3. de Lib. arbitr. ait: *Quis enim peccat in eo, quod nullo modo caveri potest?* (dicit, potest, non dicit, potuit) sed ignorantia, quia nunc non cognoscitur, caveri nunc non potest; ergo implicat, ut talis ignorantia sit peccatum, & sit vincibilis, cum omnis vincibilis sit peccatum: si ergo nunc non advertens ad peccatum ignorantiae, nunc non peccat peccato ignorantiae, multò minus nunc non advertens ad aliud peccatum, peccabit nunc alio peccato: ut enim hanc non advertentia sit vincibilis, debet, ut lape dixi, cognosci malitia talis non advertentiae; & omnis volitio talis ignorantiae vincibilis præsupponit ne-
cessariam cognitionem apprehensivam, aut dubitativam malitiae, nam volitio velle non potest eam ignorantiam sub ratione vincibilis, seu peccati, aut non potest nolle eam excludere, nisi eam præcognoscet, ut peccatum: nam omne volitum, aut nolitum, est pre cognitum. Rursus S. August. ait: *Non tibi depauatur ad culpam, quod invitus ignoras, sed quid negligis (non dicit, negligisti) querere, quod ignoras: sed ignorantia, quæ hic, & nunc non est cognita, ut peccatum, est involuntaria, & invita sub ratione peccati: ergo talis ignorantia hic, & nunc non est peccatum, seu non est vincibilis: ergo neque, quod ad eam sequitur, est peccatum: ergo nunc non peccat, nec peccato igno-*

Tom. I.

rantiae, nec alio peccato: non peccato igno-
rantiae, quia ea non cognoscitur, ut pecca-
tum non alio peccato, quia hoc aliud ad ra-
tionem peccati supponit eam ignorantiam
est vincibilem ex doctrinâ P. Thyrfi. Simi-
liter S. August. lib. 1. Retractat. cap. 13. ait:
*Usque adeo peccatum malum voluntarium est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium: (non dicit, fuit) . . . ut nulla Doctorum paucitas, nulla indoctorum turba dissentiat: & ipse P. Thyrfus num. 41. dicit hoc sentire omnes TT. cum S. Thom. 1. 2. qu. 74. & qu. 3. de Malo art. 8. dicente, de ratione pec-
cati esse, ut sit voluntarium.*

Modò ita arguo: De ratione peccati, jux- N.
ta omnes TT. ut ait P. Thyrfus, est, ut 66.
sit voluntarium: ergo etiam de ratione pec-
cati ignorantiae; adeo ut M. Tapia tom. 1. M. Tap.
lib. 3. qu. 9. art. 2. num. 6. dicat, quod gra-
vitas peccati ignorantiae sumitur non tan-
tum ex gravitate materie, sed etiam ex per-
fecta deliberatione; ita ut si materia fuerit
gravis, & deliberatio plena, ac perfecta, erit
mortale; si autem unum deficit, vel alterum,
erit veniale, ait Tapia: sed ignorantia, quæ
hic, & nunc non cognoscitur, atque adeo
hic, & nunc vinci non potest, non est vo-
luntaria: ergo hic, & nunc non est pecca-
tum; ut ergo nunc sit peccatum, debet
nunc posse vinci; ut nunc possit vinci, de-
bet nunc cognosci, quâ enim ratione possit
voluntas velle non ignorare peccaminosè,
aut nolle ignorare peccaminosè, nisi ea ig-
norantia apprehendatur prius ut peccatum
à volitione respendum? Rursus si de ra-
tione peccati, juxta omnes, est, ut ait P.
Thyrfus, ut sit voluntarium; de ratione au-
tem voluntarij, juxta omnes Philosophos,
& TT. est supponere pro priori natura co-
gnitionem, sequitur eo ipso, quod omne
peccatum supponit pro priori natura, atque
adeo pro eodem instanti reali cognitionem:
ergo Adversarij omnibus Theologis con-
tradicunt, hi enim omnes utuntur *presenti*,
ita ut eo instanti, quo est peccatum, de-
beat eodem instanti esse voluntarium, co-
demque instanti cognitionem: ergo juxta om-
nes TT. implicat dicere, quod potest quis
peccare eo instanti, quo non cognoscit ullo
modo se peccare; potest quidem aliquis ex-
plicere, & continuare peccatum, at non po-
test de novo peccare; nam dicere, quod quis
potest peccare eo instanti, quo nullo modo
advertisit se peccare, idem est, ac dicere, quod
potest quis peccare eo instanti, quo pecca-
tum non est voluntarium, si enim non est
cognitionem, non est voluntarium.

N. Tertio eadem minor probatur: quia B. 67.

T Pius

Pius V. & Greg. XIII. & Urban. VIII.
Greg. XIII.
Urb. VIII.
Batus.

damnant hanc Baj 67. *Homo peccat damnabiliter in eo, quod necessario facit, seu in eo, quod vitare non potest* (non dicit, non potuit) sed ignorantia, quæ hic, & nunc vinci non potest, non potuit nunc vitari; ergo nunc non est peccatum; ergo ut sit, debet nunc posse vinci; ut autem nunc vinci posset, debet nunc cognosci ejus expellendæ obligatio, seu ejus malitia.

N. Quartò S. Joan. à Capistrano in Specul. Confident. num. 159. citatus à Fratre Bonaventurā Vandem Dicke in suis Theſibus Historico-Theologicis de vitâ, & doctrinâ ejusdem Sancti, conclus. 2. defensio Lovanij anno 1691. Vincibilis ignorantia est, quæ cum quis dicere potest, quæ scire tenetur, & tamen aut negligit, aut omnino renuit scire, tunc in eo quo excusabilis esse potest, excusat a tanto, sed numquam a toto; & num. 144. Ignorantia invincibilis dicitur, quæ studio superari non potest, (non dicit, non potuit) & propter hoc cum talis ignorantia non sit voluntaria, (non dicit, non fuerit,) cō quod eam repellere non est (non dicit, non sit) in noltrâ potestate, non est peccatum ex quo patet, quid nulla ignorantia invincibilis est peccatum: & num. 209. Ut probabiliter dicatur quis ignorare, non requiritur, quod sit nimis diligens, & curiosus in inquirendo, sed sufficit, quod non sit nimis diffolitus, & negligens ad querendum. Hæc S. Joan. à Capistrano, quid clarius? Ergo nulla ignorantia, quæ hic, & nunc expelli non potest, licet olim potuerit, hic, & nunc non est peccatum: ergo implicat peccatum sine advertentiâ eo initanti, quo peccatur.

N. Quinto Magister in 2. disp. 22. ait: *Eft enim ignorantia triple, & eorum, qui scire nolunt, cum possint, (non dicit, potuerint) quæ non excusat, quia & ipsa peccatum est*; hæc dicitur affectata, quatenus talis homo amat ignorantiam ex affectu magis peccandi; & eorum, qui volunt, & non possunt, quæ excusat, & est pena peccati, (cū dicit, non possunt) & hæc est invincibilis; non autem dicit, non potuerunt) & eorum, qui quasi simpliciter nesciunt non renuent, vel proponentes scire, quæ neminem plenè excusat, sed si forte, ut minus puniatur; & hæc est supina, quæ differt ab affectata, quomodo non volens scire à nolente scire, seu omissione ab actu positivo.

N. Sexto Dom. Soto in 4. disp. 28. qu. 1. art. 2. pag. mihi 139. ait, ignorantiam crallam, & supinam esse, quæ vel ex malitia, vel ex nimia negligentia procedit, (non autem dicit,

proceſſit) Caramuel in Apologem. num. 82. Caramuel, at: ignorantia invincibilis est, quam hic, & nunc homo superare non potest, (nota tō hic, & nunc) licet enim Petrus heri potuerit veritatem addiscere, & licet forte eam heri non addiscendo peccaverit, si nunc caret medio, ut possit ad notitiam veritatis venire, nunc illam invincibiliter ignorat. Hæc ignorantia, vel in invito Lutheru, Calvinu, Janfenu etiam in Jure Divino à culpâ excusat: oppositam à Janfenu haſt Dominus Fagnanus, & tamquam firmum fundamentum subſtruit, ut ſuum pſeudo-lemma ſuccoller. Hæc Caramuel.

Modo ita arguo: Qui ſcire non vult, vel vult non ſcire, cū posſit, peccat: ergo qui non vult ſcire, vel vult non ſcire, cū non potest, non peccat: ergo implicat, ut quis peccet peccato ignorantia, aut alio peccato, cū quis non potest moraliter ſcire: ergo implicat, ut non advertens obligationem ſcendi, aut non peccandi, peccet peccato ignorantia, aut alio genere peccati non cogniti, & non poſſibilis hic, & nunc cognosci. Ratio à priori eft; quia ignorantia in eſſe vincibilis conſtituitur per cognitionem intimantem obligationem ſcendi, & proponentem malitiam ignorantia, ergo si hæc cognitione omnino tollatur, ita ut nullo modo (juxta diēta in antecedentibus conclusionibus, & advertendis) virtualiter perleveret, cō ipſo ignorantia tranſit in invincibilem: ergo implicat, ut actus contra legem ſequens ad ignorantiam carrentem omni cognitione intimante obligationem ſcendi, & proponente malitiam ignorantia, fit peccatum cū tota ratio peccati in tali caſu, & ſuppositione fit, teſte etiam P. Eliz. & P. Thyrſo, ex ignorantia vincibili.

Demum omnes Theologi, uno excepto P. N. Valent. P. Arsdekin, alijque paucifimis, 72. definiſtent ignorantiam invincibilem utum- P. Val. tur preſenti, non potest, ut dix. 5. ſett. 2. §. 2. P. Ars. dekin. ubi latè retulit Doctorum verba, & loca, non autem dicunt, invincibilem eſſe, quæ vinci non potuit: ergo, ſalvâ oppofitorum regulâ, vincibilis eft, quæ vinci potest, non autem, quæ vinci potuit. Addo quod illi ipſi, qui utuntur præterito potuit, intelligi poſſunt loqui de præterito instanti temporis, vel rationis immediate antecedenti actum voluntatis, non autem de præterito heri, aut longiori temporis antecedenti. Vide DD. citatos tum disp. 5. ſett. 2. §. 2. tum hic hoc §. Interim tatis fit Sanctus Thomas, qui S. Tho. inſtar omnium eft, ait enim 1. 2. queſt. 76. art. 2. Ignorantia eorum, quæ quis ſcire non potest

poteſt (intellige, moraliter; constituitur autem in cœlo potestis moraliter per cognitionem intimantem malitiam ignorantiae, & obligationem ſcendi, ut dixi d. 5. ſect. 2. §. 1. & 2.) invincibilis dicitur, quia ſtudio ſuperari non potest, & propter hoc talis ignorantia, cum non ſit voluntaria, eo quod non eſt in noſtriā poteſtate eam repellere, non eſt peccatum. Quid p. Eliz. poteſtate contra P. Thyrſum, M. Palanc. Elbœque, & Palanc? immo hi Doctores M. El. libi utuntur paſſim praefenti. Audi Palancum qu. 10. num. 20. dicentem: Facta debita diligentia si error conscientiae eſt vincibilis, & culpabilis, neceſſario detegetur; nam si facta debita inquisitione veritatis error non detegitur, conscientia, vel non eſt errore, vel error ipius eſt inculpabilis. Ecce utitur praefenti: ergo quoties non datur hic, & nunc advertentia de ulteriori inquisitione veritatis, error eſt invincibilis. Similiter qu. 6. num. 10. utitur praefenti, dum ait: *Lex, que non cognoscitur, perinde ſe habet in ordine ad obligandum, ac ſe non eſt: ergo si perjurium non cognoscitur eſte peccatum, eti ex errore vincibili, qui (juxta Palanc) in eſte vincibili non constituitur per ullam advertentiam, pejorando non peccabo; ergo vel ejus doctrina, quod nulla advertentia neceſſaria fit circa obligationem vincendae ignorantiae, eſt falsa; vel si eſt vera, tantum abeft, ut pejorans ex errore vincibili nullā advertentia mixto, peccet novo peccato formalis, quin ea doctrina de non neceſſariā advertentia tollit peccandi Potentiam, atque adeo pejorans non tantum non peccat novo peccato, quin peccare non potest.*

N. Addo, quod si communissima Theologorum ſententia cendenda eſt moraliter certa, ut docet P. Card. tom. 1. d. 12. utique noſtra conſluo erit moraliter certa, nam ignorantiam non poſſe eſte vincibilem, niſi aliqua cogitatio, dubitatio, aut ſcrupulus occurrat, ſentunt S. Bonav. Alenſis, Alb. M. Henricus, Gerſon, S. Antoniū, Caet. quos citat, & ſequitur P. Vafqu. 1. 2. d. 107. cap. 3. & d. 123. cap. 2. P. Salas 1. 2. tr. 3. d. 4. P. Vafq. Sanch. lib. 1. ſum. cap. 16. num. 21. quibus P. Sanc. addo P. Suarez de Cenfuris d. 4. ſect. 8. n. 18. P. Perez tr. 2. de Juſt. d. 2. n. 95. P. Moya tom. 2. tr. 1. n. 5. n. 41. Caram. tom. 4. Theol. Fund. n. 85. & omnes, quos citavi d. 5. ſect. 2. §. 2. & hic hoc §. ergo noſtra conſluo eſt moraliter certa.

N. Confirmo quærendo ab Adverſarij, quid fit ignorantia invincibilis: si dixerint eſte illam, cuius vincendae nulla nec eſt, nec adſuit cogitatio, ita ut de eſſentiā illius ſit, Tom. I.

nullam umquam nec eſſe, nec adſuſte adverſentiam; vincibilis autem fit, cuius vincendae aliqua adſuit cogitatio, licet nunc nulla adſit: Contra eft 1. quia ſequitur, quod quoties aliqua vincendae ignorantia p̄eſt cogitatio, ea ignorantia eft vincibilis; ſed hoc eft manifeſte contra P. Thyrſum dicentem, quod ſi ignorantia antea vinci potuit, & poſte retraſtetur, eft invincibilis, & quod ſub eā fit, non eft peccatum; ſed retraſtatio non facit, quod antea vinci non potuerit, ſed quod nunc vinci non poſſit: ergo five velit, five nolit, non eft de eſſentiā omnis ignorantiae invincibilis, ut antea vinci non potuerit, ſed ſatis, quod nunc vinci non poſſit.

Contra 2. quia pauci illi Doctores, qui P. Thyrſum dicuntur à P. Thyrſo, quique utuntur praefenti, & dicunt ignorantiam vincibilem eſſe, quæ potuit, & debuit vinci, invincibilem autem, quæ non potuit vinci, intelligi poſſunt: quæ potuit pro priori natura, vel pro priori instanti temporis immediate antecedenti opus voluntatis, non autem, quæ potuit olim pro priori tempore vinci: immo etiā intelligantur de prioritate temporis, ve- rū dicere poſſunt, licet non recte ab Adverſarij intelligantur: illi enim DD. deſcribunt ignorantiam, quæ fuit vincibilis, & quæ fuit invincibilis; non autem quæ nunc eft vincibilis, aut nunc invincibilis: rogo enim, ut mihi dicatur, quid fit ignorantia heri vincibilis, aut heri invincibilis; & quid nunc vincibilis, aut nunc invincibilis: ſi enim dicatur, quod hodie vincibilis eft, quæ heri vinci potuit, confundetur cum ignorantia heri vincibili: & ſi dicatur, quod hodie invincibilis eft, quæ heri vinci non potuit, confundetur cum heri invincibili: ergo melius omnino loquuntur, qui utuntur praefenti, & dicunt, *Vincibilis eft, quæ poſte vinci, invincibilis, quæ non poſte vinci, ſumpto tō poſte moraliter, ut dixi paulo antea: co modo, quo in omni definitione utimur tempore praefenti, & dicimus, Homo eft animal rationale, ubi tō eft ſtat ampliative pro tempore, quo homo eftit, five ſit praefens, five praeteritum, five futurum, cum rerum eſſentia ab omni tempore praefcindant; ita ignorantia invincibilis eft, quæ vinci non poſte; ubi tō poſte appellat tempus, quo ea eftit, five nunc, five heri, five cras; & quia à definitione valet illatio ad definitum, conſequenter ſi talis ignorantia etiā ſequens ad personale vinci nunc non poſte, nunc eft invincibilis, quidquid fit, an ſemper talis fuerit.*

N. Addo, quod ſi quia paucissimi Doctores T. iij. utuntur

utuntur præterito, ea definitio ignorantiae
vincibilis, & invincibilis à P. Thyrſo dicitur
communis, ita quia ferè omnes TT. ut patet
ex eorum verbis, & locis, tum hoc §. tum d. 5.
ſet. 2. §. 2. citatis; quia, inquam, ferè omnes
utuntur præsenti, nostra definitio, adeoque
ſententia erit communissima, & magis apta
ad rem decidendam, an nunc peccetur, dico
enim, quod si nunc est invincibilis, nunc
non pecco, si autem nunc est vincibilis, nunc
pecco. Demum, ut ſuprā dixi d. 5. ſet. 2. con-
tra P. Eliz. an necne ignorantia, vel error fe-
quens ad originale, aut personale, dicendum
ſit vincibilis, an invincibilis, eſt pura quæſtio
de voce; in quā dixi, quod si ignorantia illa,
five ſit antecedens, five conſequens, talis ſit,
ut nunc expelli non poſſit, nunc eſt invinci-
bilis, cū ita ferè omnes lóquantur.

§. V.

Alia pro extētā conſuſione rationes.

SUMMARIUM.

Nullum quoad inſtans praesens eſt diſcriſmen inter
Adverſarios, & Janſenium, eti quoad prete-
ritum fuerit, nempe personalis, & non tantum
originalis libertas. Hinc omnes rationes, quas
contra Janſenium trahunt, retorquentur, n.
77. ad 80.
Oſtendo non ſatis libertatem facti, & redarguo
allegando aliquas Baij, & Janſenij dannatas,
n. 80. ad 92.
Absurda, ſi detur, ſatis novam facti libertatem,
n. 94.

Nulla quoad punctum praesens inter Janſenium,
& Adverſarios diſſerentia, n. 95. ad 99.
Omnis Pontifices, & Doctores definiſtis igno-
rantiam invincibilem, utuntur praesenti, 100.
Manebunt inutiles Pontificum de ignorantia in-
vincibili deſinitiones, n. 101.
Libertas quid ex S.Thom. n. 103.
Diſcriſmen, quod Adverſarij dant, an ſam prebet
Janſenij, ut ſuo in errore perſiſtant, n. 104.
105.
Non retralatio ignorantia vincibilis non facit,
quod hec perſeveret, ibid.
Due cognitioſes regulariter neceſſaria ad pec-
candum ex S.Thom. n. 107. 108. 109.

N. 77. P. Robatur 2. contra P. Thyrſum n. 156. &
P. Palanco, & Elizal. quia licet detur ali-
quod diſcriſmen inter ſententiam Janſenij, &
ſententia afferentem, poſte peccari, quin in-
ſtant, quo quis peccat, advertat ſe peccare,
quatenus iſte de præterito personaliter ad-
vertit; econtra in ſententia Janſenij, qui pec-
cat eo instanti, quo non advertit ſe peccare,
numquam de præterito personaliter advertit:

attamen ut fuſe docui d. 5 ſet. 2. §. 3. contra Janſenium, & P. Elizal. hoc diſcriſmen nullū P. Eliz.
eft; nam Concilia, Pontifices, SS. PP. & TT. abſolutē dicunt, ignorantiam, quæ vinci non poſteſt, excuſare à peccato; quod autem una de præterito personaliter vinci poſuerit, altera de præterito personaliter vinci non poſuerit, facit diſcriſmen inter utramque ignorantiam de præterito, quod una fuerit vinci-
bilis, altera non fuerit vinci-
bilis; nullum autem diſcriſmen faciunt de praefenti: five
enim in ſententia P. Eliz. & P. Thyrſi, igno-
rantia, quæ nunc vinci non poſteſt, fecuta
fuerit ad personale, & fuerit olim vinci-
bilis in peccato personali; five in ſententia Janſenij
ignorantia, quæ nunc vinci non poſteſt, non
fecuta fuerit ad personale, nec fuerit in pec-
cato personali, ſed tantum in Adamo vinci-
bilis; ſi utraque nunc vinci non poſteſt, utra-
que nunc eſt invinci-
bilis; licet una fuerit olim personaliter vinci-
bilis, altera non fuerit olim personaliter, ſed tantum in capite, ſeu
originaliter vinci-
bilis. Ratio eſt; quia impli-
cat, ut duo homines nunc aequali modo ſe
gerant, & aequali nunc habeant potentia, &
& obligationem, unus autem peccet, alter
non peccet, idem operando: ergo ſi pro praefenti neuter poſteſt vincere ignorantiam, licet
unus olim poſuerit, alter olim non poſuerit,
neuter pro praefenti peccat, aut uterque pro
praefenti peccat; hoc ſecundum dici non po-
teſt, ſalvā veritate Catholica de ignorantia
vincibili; ergo nec primum mihi videtur
diſi poſſe.

Conſirno afferendo prius, dein retorquē-
do omnes rationes, quas P. Thyrſus, & alij
contra Janſenium adducunt. Prima eſt n. 22. P. Thyrſ.
quia ſi ignorantia invinci-
bilis non excuſat, Deus jubet imposſibilia, quod impli-
cat. Sed contra; quia, juxta P. Thyrſum, & Palanco,
omnimoda hic, & nunc peccati inadver-
tentia non excuſat à peccato nunc: ergo Deus
nunc jubet imposſibilia; vel ſi non jubet im-
posſibilia, impli-
cat, ut quis nunc peccet, non
adver-
tentia nunc ſe peccare. Secunda; quia
peccatum debet eſſe voluntarium; ſed igno-
rantia invinci-
bilis peccati tollit voluntarium
peccati: ergo ignorantia invinci-
bilis tollit peccatum. Sed contra; quia, juxta Ad-
verſarios, omnimoda nunc peccati inadver-
tentia non tollit nunc peccatum; nam poſteſt
quis nunc peccare, eti nūc non cognofeat ſe
peccare, dummodo olim poſuerit: ergo vel
peccatum non debet eſſe voluntarium, ſeu co-
gnitum, ut peccatum, vel ſi debet cognofci ut
peccatum, impli-
cat, ut quis peccet nunc, non
cognofcens nunc eſſe peccatum, eti olim cog-
noverit, aut cognoscere poſuerit: quod enim
in

in sententiā Jansenij, mentiens nunc ex errore invincibili, quid mendaciū sit in talī casu honestum, numquam cognoverit personaliter, quid mendaciū sit peccatum: econtra in sententiā P. Eliz. & P. Thyrſi, mentiens nunc cum omnimodā ignorantiā, quid nunc mendaciū sit malum, heri personaliter cognoverit, aut cognoscere potuerit mendaciū esse malum, facit tantū, quid iste peccaverit heri, ille non peccaverit heri; non tamen facit, quid iste peccet hodie, ille non peccet hodie, cūm hodie utriusque ignorantia vinci non possit; nam, ut vinci possit, debet hodie cognoscī malitia ignorantiae; à neutro autem, ut supponitur, cognoscitur hodie malitia ignorantiae, aut mendaciū, cūm uteque operetur non advertens hodie se peccare.

Tertia est n. 33. quia si invincibilis ignorantia juris naturalis non excusat, nec amētia excusat, cūm utraque sit poena peccati originalis. Sed contra; quia, juxta P. Thyrſum, amētia in poenam peccati personalis immisla excusat: ergo etiam omnimoda peccati inadvertentia nunc existens, etiā immisla in poenam ignorantiae vincibilis præterite, excusat: quid si dixerit, amētiam excusat, quia tollit libertatem facti; dicam ego omnimodam peccati hic, & nunc ignorantiam excusare nunc à peccato, quia tollit libertatem peccati hic, & nunc; libertas enim peccati hic, & nunc constituitur per cognitionem faltē dubitativam, aut apprehensivam peccati; sed hæc hic, & nunc non datur, quia sine omni advertentiā nunc existente peccatur nunc, juxta Adversarios: ergo non datur hic, & nunc libertas peccati.

Quarta est n. 39. quia posito errore invincibili Petrus necessitatibus ad peccatum, implicat autem peccatum necessarium. Sed contra; quia, juxta Adversarios, non implicat peccatum nunc sine libertate praesenti peccati; ergo non implicat peccatum necessarium; vel si hoc implicat, implicat peccari nunc sine libertate peccati nunc; hæc autem constituitur per advertentiam nunc peccati. Quid si dixerit operantem sine omni advertentiā praesenti peccati necessariō consequēter, necessitatē autem consequētem ad exercitium liberum personale præteritū non tollere libertatem: econtra, in sententiā Jansenij, non advertens peccaret necessariō necessitate antecedenti ad omne exercitium personale liberum. Contra est, tūm quia, ut dixi d. 5. tam ignorantia sequens ad originālē, quam ad personale, potest dici respectu alterius personalis antecedens; tūm quia hoc unicē probat, quod siēpe monui, nempe,

Tom. I.

quid in sententiā P. Thyrſi, & P. Eliz. P. Thyrſ. P. Eliz. ignorans vincibiliter peccaverit olim, dum cam ignorantiam non amovit; non autem probat, quid si ille idem nunc nullo modo advertat, & nunc caret libertate peccati, quid peccet nunc; tam enim laborans omnimoda ignorantia peccati hic, & nunc sequēta ad personale præteritū, quād eādem laborans sequente ad originālē, & ad nullum personale præteritū, caret libertate peccati hic, & nunc; ergo nunc, vel uteque, vel neuter peccat. Addo me non intelligere, quomodo P. Thyrſus, ex eo quod velit cum omnibus T. T. de ratione peccati esse, ut sit voluntarium, inferat consequētiā ē diametro oppositam, non esse, ut sit voluntarium, sed fatis esse ad peccatum nunc, libertatem peccati præteritam, seu quid fuerit voluntarium, cum libertate facti præsenti.

Quinta est; quia ait n. 42. Non minus est de ratione peccati cognitione malitiae, forin- N. 80. lis, aut interpretativa, praesens, vel præterita, physice, vel moraliter praesens, quā libertas indifferentia: ergo sicut implicat, ut quis peccet, quin ante peccatum detur potentia ad non peccatum refidens personaliter in ipso peccante, quā potuerit, aut possit impeditre peccatum; ita implicat, ut quis peccet, quin ante peccatum præcesserit cognitione formalis, aut interpretativa malitiae, quā cognitione possit, aut potuerit vitare actionem malam. Sed contra, tum quia, juxta P. Thyrſum, & Adversarios, non implicat, ut quis peccet nunc sine ullā advertentiā nunc; ergo non est necesse ad peccatum cognitione, vel si necessaria est ad peccatum cognitione peccati, necessaria etiam erit ad peccatum nunc, cognitione peccati nunc: tūm quia quero, vel de necessitate peccati est, quid libertas peccati (constituitur autem, per Adversarios, hæc libertas necessariō per cognitionem peccati) sit moraliter praesens, dum quis peccat, vel non? Si affirmant; ergo cū libertas peccati nunc constituitur per cognitionem praesentem peccati, implicabit peccari nunc; absque eo quid nunc cognoscatur peccari: si negant, contra est, quia per P. Thyrſum, & alios, ut quis nunc peccet, debet nunc habere libertatem facti, non tamen debet habere nunc libertatem peccati: ergo (inero ego) debet nunc etiam habere libertatem peccati. Consequentia probatur; quia sicut libertas facti præterita, juxta Adversarios, non est satis ad peccandum nunc, sed necessariō requiritur nunc libertas facti; ita multo magis ad peccandum nunc, non satis erit libertas peccati antiqua, sed necessaria erit libertas peccati æquivalenter saltem

T. iij nova;

nova; vel si non est necessaria ad peccandum nunc, libertas peccati nova, sed satis est antiqua, non video, cur non satis similiter erit ad nunc peccandum libertas facti antiqua. Sanè nec umbram video disparitatis; quid enim facit nova libertas facti in ordine ad constituendum novum peccatum, cum peccatum non tantum constituitur per libertatem facti, sed per libertatem peccati? Si ergo non datur nova libertas peccati, nec dabitur novum peccatum.

Addo, quod cum ex hac paritate inferatur non esse necessariam novam libertatem facti, sicut, juxta P. Thyrsum, ad novum peccatum non est necessaria nova libertas peccati, sequitur, quod amens, stante amentia à se libere cauſatā, poterit eā stante de novo peccare, quomodo stante errore hic, & nunc invincibili à se libere cauſato, nunc de novo peccatur; nam opus positum stante amentia potest dici liberum libertate facti, & libertate peccati præteritā, eo modo, quo, juxta P. Thyrsum, opus positum sine libertate peccati præsentis, sed cum sola libertate facti præsentis, est, juxta illum, novum liberum peccatum.

N. 81. Probatur 3. quia haec propositio, *Ad merendum, & demerendum, non est necessaria libertas indifferentia, sed sufficit a coactione*, est una ex damnatis Janfensi ab Innocentio X.

Iam. X. Hæc propositio, *Tametsi detur ignorantia invincibilis juris naturæ, hoc in statu naturæ lapsæ operantem ex ipsa non excusat a peccato formalis*, est una ex damnatis ab Alex. VIII.

Alex. VIII. Hæc, *Quod voluntariè fit, etiam si necessitate fiat, libere tamen fit: Sola violentia repugnat libertati hominis naturali: Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessariò facit*, sunt tres Bajj

Bajj, Pius V. damnatae à B. Pio V. Greg. XIII. Urb. VIII. ergo veræ sunt contradictoriae in tempore præsenti, *Ad meritum, & demeritum necessaria est semper libertas indifferentia: Ignorantia invincibilis semper excusat a peccato formalis*:

N. 82. *Quod voluntariè fit, si necessariò fiat, numquam fit liberè: Non sola violentia repugnat libertati: Homo numquam peccat damnabiliter in eo quod necessariò facit: ubi nota me in propositionibus affirmativis addidisse semper, in negativis numquam s; quia cum illæ propositiones particulares sint in materia necessariæ (est enim de fide verum, meritum, & demeritum esse non posse sine libertate à necessitate, & non tantum à coactione, ut latè P. Ripald. contra Baium, & P. de*

P. de Champs, & Em. Aguirre tom. 3. in S. Ans. d. 132. à num. 44. per totam) nam agitur de essentiâ libertatis, consequenter equivalent universalibus; idemque est dicere, *Ad mcri-*

tum requiritur libertas indifferentia, ac dicere, *Ad meritum semper requiritur libertas indifferentia*; idemque etiam est dicere, *Quod necessario (intellige necessitate tollente indifferentiam) fit, non fit liberè, ac dicere, quod necessario fit, numquam liberè fit. His positis,*

Modò quæro, quinam magis, (ne dicam absolutè, modeſtia gratiā, summe enim veneror Adversarios religione, & doctrinā nobiles) quinam, inquam, magis tucatur doctrinam Catholicam, *Ad meritum requiritur semper libertas indifferentia* (subintellige, ad idem meritum, & demeritum, non autem P. Thyrs. tantum in ordine ad factum, & non factum) P. Eliz. an qui dicit, *Ad meritum, & demeritum semper requiritur libertas indifferentia*; an qui dicit, *Ad meritum, & demeritum non semper requiritur libertas indifferentia, sed satis est, ut ante annum prefuerit?* Utique melius tuerit, qui asserit primum, quam qui secundum: fed nos asserimus primum; P. Eliz. P. Thyrs. Palanc. & M. Elbecque asserunt secundum: ergo nostra doctrina preferenda est doctrinæ Adversariorum. Idem etsi judicium de alijs propositionibus. Similiter quæro, quinam magis tucatur doctrinam S. Augustini, *Ad peccatum requiritur libertas peccati, nec factis est libertas facti*; an qui dicit, *requiritur semper*, an qui dicit, non semper requiritur, sed satis est ad novum peccatum libertas facti sine nova libertate peccati? Utique qui dicit primum, sed nos dicimus primum, Adversarij secundum: ergo &c.

Confirmo 1. Vel ad hoc peccatum hodiernum requiritur, sumpto in toto rigore præsenti saltem pro præsentia virtuali, & morali libertatis indifferentia expposita in *advertisis, & in conclus. 4. 5. & 6.* vel, inquam, ad peccatum hodiernum requiritur libertas indifferentia, vel non? si requiritur; ergo cum libertas indifferentia constituitur per cognitionem peccati, sequitur, quod si nunc datur libertas, sive actu, sive moraliter, debet etiam nunc adesse cognitione peccati, seu intimus obligationem sciendi: ergo implicat peccari nunc, sine libertate peccati nunc, atque adeo sine advertentiâ peccati nunc, & tale tantum erit peccatum, qualis nunc est libertas; si hæc physicè, vel de novo exigit, novum etiam peccatum exigit; si moraliter tantum, & imputativè à libertate præterita, tale etiam opus contra legem erit tantum imputabile ab illâ; non autem de novo. Si N. non requiritur: ergo falsa erit propositio de finita, *Ad peccatum requiritur libertas indifferentia* s; que cum sit de materia necessariæ aequivalat universalis, seu semper requiritur; hæc

hæc non potest esse falsa; ergo necessariò falla est propositio opposita, *Ad peccatum non requiritur semper libertas indifferentia*, sumpto requiritur, pro præsentia saltem morali, quæ utique constituitur per actualiæ advertentiam peccati, non autem per posse advertere; immo posse advertere supponit aliquam cognitionem proponentem obligationem advertendi, cùm hic posse advertere, idem sit, ac posse, & teneri advertere; qui enim potest, & non tenetur, si non adverit, non peccat. Addo quod contradictria damnatae debet servare idem omnino tempus, quod damnata: ergo cùm damnatae utantur præsentia, earum contradictria uti debent præsenti: ergo requiritur pro instanti, quo peccatur, ipsa libertas peccati; ergo non satis est eam prefiguisse.

N. Confirmo 2. & quæro, quinam magis opponatur Calvino, an qui dicit, *eorum repudianda est opinio, qui consultam malitiam, & prævitatem in omnibus peccatis intercedere tradunt; nimis enim experimur quoties labimur cum Calvin. nostrâ bona intentione?* Ita loquitur Calvinus in suis Institutionibus impressis Genevæ P. Mar. cap. 2. n. 44. citatus à P. Martin. in suo Anti- I. Thys. Jansenio d. 16. sect. 2. & à P. Thysro num. 9. quem etiam alter citat Caram. lib. 4. Theol. Mor. Fund. in quæst. Proæmiali, citat enim Calvimum lib. 2. Institutionum §. 25. ergo contradictria Calvino erit vera, *Requiritur consulta prævitas, & malitia in omni peccato, numquam enim labimur cum bona nostrâ intentione*: ergo dici non potest non requiri ad peccatum advertentiam consultam malitiam. Rursum, cùm Calvini propositio reducatur ad has duas, *Non est necessaria consulta malitia ad peccatum: Homo sepe labitur cum bona intentione; quæro, inquam, an magis recedat à Calvino, qui dicit, Est necessaria semper consulta malitia ad peccatum: Homo non labitur cum bona intentione;* an qui dicit, *Non est necessaria semper consulta malitia ad peccatum: Homo sepe labitur cum bona intentione?* Utique magis recedit, qui docet primas duas, (hic enim contradicit Calvino) quæm qui docet secundas: sed nos dicimus primas; Adversarij meo tenui judicio videntur aliquatenus accedere ad secundas, nam cù ipso quod negant necessariam esse ad peccatum advertentiam peccati, utique negant necessariam esse consultam malitiam, cùm consulta malitia non posse esse incognita: similiter dum affirmant, posse quem propriè peccare, et si dum contra legè agit, sibi firmissimè suadet se obliquum prestatre Deo, & sine ullo scrupulo judicet firmiter esse honestum id quod agit, ut loquitur P. Eliz. & P. Thysrus num.

150. & 152. cù ipso affirmare videntur, quod homo sepe peccet cum bona intentione: ergo ut à Calvino quantum possumus recedamus, dicendum est, numquam posse peccari sine advertentiâ ad malitiam, numquam cum bona intentione.

Cófirmo 3. quia dum Pius V. Greg. XIII. N. Urb. VIII. damnant hanc Bajj propositio- 88. nem, *Homo peccat damnabiliter in eo, quod ne- Pius V. Greg. cessario facit, seu in eo quod vitare non potest,* XIII. (dicit, potest, non potuit) faciunt oppositam Uel an. veram, nempe, *Homo non peccat in eo, quod vitare non potest; sed non advertens se pecca- re, non potest vitare peccatum: ergo non adverens nunc se peccare, nunc non peccat.*

Ea in deliberatione eram, ut tuispenderem, N. 89. que ex Caramuelo in nostrâ sententiâ favo- rem trahere poteram, at quia deinde meas ad munus venit disseritatio Theologica, Autho- M. de Elbecque, in quâ perpetuis deplo- 89. rat lacrymis tamquam summe laxam len- tentiam nostram de necessitate advertentiâ nunc, ut de novo peccetur nunc, hinc animum resumphi tradere, quæ trahit Caram. ut ostendatur nostram sententiam non tan- tū non esse laxam, immo, ut ostendi, esse ferè omnium T.T. fed quasi necessariam esse, ut omnem Jansenij suppositionem à verâ Theologâ removeamus: ait itaque Caram. cuius autoritatem, quatenus Jansenistarum mentem exactè tradit, magni facio, in Apologemate n. 36. quod cùm Lovanij lauream adeptus esset, hanc propositionem, ut a cito aliqua sit peccaminosa, oportet, ut procedat ab homine, qui percipiat quid boni, & mali in eâ sit, & antequam id videat, aut animum N. reflectat, actio nec bona est, nec mala; hanc, 90. inquam, propositionem aliquos censurasse, ut contra communem Theologiam Christia- n. (Lutheranæ, Calvinianæ, Jansenianæ, dicere debuissent, ait Caram. n. 40.) principia, & innumera etiè immanissima homi- nū peccata excusare cum pernicio anima- rum. Hanc censuram ait Caram. l. c. sum- tam fuisse ex Jansenio tom. 2. lib. 2. de Natu- Jan'cu. râ lapla cap. 24. col. 1 16. ubi actus per se pri- mos factos ex ignoratiâ, aut ex inadver- tientiâ peccati mortalis damnat; quamvis enim, ait Jansenius, ignoretur esse peccatum, factum tamen, quod concupiscitur, non ignoratur. Ecce Jansenius judicat, quod ut Petrus peccet, non est necesse, ut advertat malam esse rem, quam facit: ergo ut contradicatur Jansenio, ut aliquid sit peccatum, non satis est, ut non ignoretur, quod concupiscitur, sed necesse est, ut non ignoretur sub ratione mali: ergo N.

Sanè sicut qui patratur est furtum, licet 91. cognol-

cognoscat se in carcerem mittendum, & nulli facio die falso adfittitum, sicut iste postquam in carcerem misitus est, non peccat novo peccato, si non assistat facio, quia non est liber ei affittere, licet cognoscat malitiam omissionis faci, quamvis haec impotentia fuerit ei libera in furto; ita dico ego, qui hodie nullatenus advertens esse diem veneris edit carnes, licet haec non advertentia fuerit ei libera in ignorantia vincibili, (potuit enim interrogare) non peccabit hodie. Nec ullam video disparitatem inter impotentiam, & inadvertentiam; si enim haec non excusat hodie, quia heri vinci potuit, ita nec impotentia excusat hodie, quia heri vinci potuit. Nec dici potest omissionem faci non esse liberam; econtra omissionem carnis esse liberam: dico enim utramque fuisse liberam in causâ; & licet etsi carnis sit hodie liber philosophicè, quatenus potest edere, aut non edere; non tamen est liber theologicè, quatenus non cognoscit cum ut honestum, & ut in honestum: quare licet Caram. concludat, quod sicut hęc propositio, *Liberum in causâ est illud, quod oritur necessario a causâ, quam hic, & nunc tollere possum*, est Catholica; ita hęc (ait n. 44. pag. mihi 21.) est hæretica, *Liberum in causâ est illud, quod necessario oritur a causâ, quam licet hic, & nunc tollere non possum, olim potui*. Licet hęc dicat Caram. ego tamen non dico, sed ab omni censurâ mihi temporo, ut alij sibi temporent à censurâ nolitrâ sententia, quæ longè verior, & probabilius intrinsecè, & extrinsecè est.

N. 94. Confirmo 4. quia si semel admittatur ad novum peccatum fatis esse novam libertatem facti cum libertate peccati præterita, dicam quod ad confessionem peccatorum hodiernam fatis sit hodierna confessio cum dolore anni præteriti: sed haec sententia apud TT. male audit, & subiecta est damnationi post decretum Innocentij, ait P. Card. tom. 4. dis. 2. a num. 74. immo dicam fatis esse ad Baptismum novam infusionem aquæ cum intentione anni præteriti, & sexcenta similia: ergo non est fatus ad novum peccatum nova libertas facti, sed simul necessaria est nova libertas peccati; quo modo ad novum Pœnitentiae Sacramentum non fatus est nova absolute, sed necessaria est nova hodie intentio. Immò dicam amorem beatificum esse liberum non tantum à coactione, quatenus est voluntarius; quam libertatem, quæ in voluntario consistit, fatus esse ad meritum, docuit Alfridorensis lib. 3. tr. 5. cap. 3. Gador. Gabriel in 3. dis. 18. & alij pauci relati, & me Gabriel, ritò rejecti à M. Godoy tom. 3. in 3. p. d. 48. M. God. n. 70. & hodie haec opinio, post decreta Pon-

tifici contra Baium emanata, sustineri non potest, definitum enim est, ad meritum, & dementum necessariam esse libertatem indifferitatem, nec sufficere à coactione, ut late M. Godoy; sed etiam ideo esse amorem beatificum nunc meritorium, et si nunc non detur libertas indifferitatem, atamen procepsit à libertate indifferitatem antiqua. Lege M. Godoy virum apprimè doctum, qui d. 49. a n. 122. probat, quod necessitas sequens ad meum actum liberum antecedentem, possit tollere libertatem ab illis actibus, quos ea necessitas antecedit; & probat paritate amoris beatifici, qui non est liber, licet tota ejus necessitas oriatur à gratia, & gloria, quam liberè merui: ergo etiam ignorantia hic, & nunc invincibilis potest tollere libertatem ab actibus eam sequentibus, licet ea necessitas, seu ignorantia hic, & nunc invincibilis oriatur ab ignorantia vincibili, quam liberè volui.

Quapropter Bartholomaeus Riccius licet Riccius. Anti-Probabilista sit, attamen lib. 1. de Act. hum. cap. 14. n. 2. dixit: In tantum aliquid est culpabile, in quantum est voluntarium, & contra legem: ergo eo modo est culpabile, quo est voluntarium; ergo si non habet voluntarium distinctum a voluntario causa, non habet culpam distinctam à culpâ causa; & econtra. Ecce nostra sententia, & nostra N. ratio. Et num. 3. ait: Sequitur univerfaliter, 95. quod opera prava, aut omissiones pravae procedentes ex impotentiâ, quam quis culpabiliter incurrit, non habent culpam distinctam à culpâ impotentiâ, nisi quis se redderet impotentem, ut pravè ageret, vel omitteret; ex. gr. si ex intemperantiâ incurrat in morbum, ob quem non potest recitare, nec alia facere, ad quę alias tenetur, non habet tot culpas distinctas, quot omissiones; quia illæ omissiones fuere indirecte volita tantum in causa, atque adeò sunt tantum culpabiles in causa, ut tenent etiam Bellarm. lib. 2. de Gra- Bellarm. tiâ, & lib. arbitr. cap. 8. M. Alvar. M. Medi- M. Al- na, & alij Expositores D. Thomæ 1. 2. qu. var. 71. art. 5. & habetur ex S. Greg. Epist. ad din. Auguft. Anglorum Episcopum, & refutetur S. Greg. capite Adeus, in fine dis. 5. Sepe sine culpâ S. Aug. agitur, quod venit ex culpâ. Hęc Riccius. Addo S. Augustinum lib. de Verâ Religio- S. Hier. ne cap. 14. & 19. & tribus libris de lib. arbitr. S. Hieronymum lib. 2. contra Jovinianum dicere, *Ubi necessitas, nec damnatio, nec corona est*; S. Bernardum serm. 18. in Cantica: *Ubi non est libertas, nec meritum; ubi nota, quod semper utuntur præsenti est, non autem præterito fuit*: ergo ad peccatum nunc, necessaria est libertas nunc.

Ref-

S E C T. II.

221

N. Respondet P. Thyrus n. 43. artificium
o6. Jansenij volentis conciliare peccatum cum
p. Thyr ignotia invincibili esse inutile. Primo, quia
Jansenij lib. 4. cap. 12. dicitur, ea,
Calvin. quæ ex ignorâta invincibili sunt contra le-
Zanch. gem nature, ideo esse peccatum, quia fue-
runt libera in Adamo, ob cuius peccatum ea
ignorantia immisâ fuit; hæc, inquit, ratio
fuit prius ab ipso Calvin lib. 2. Initit. cap. 5.
n. 1. adducta, & deinde laudata à Zanchio
Lutheri, & Calvinis discipulo, ita conclu-
dente: *Summa: omnis ignorantia eorum, quæ
quis scire tenetur, peccatum est, quia pug-
nat cum lege, quæ jubemur illa cognoscere,*
sive ea cognoscere jam positis, sive non possitis;
quod enim jam non positis, peccato Adæ,
quod & tuum est, quia in eo omnes peccave-
runt, factum est; quare falluntur Scholasti-
ci, qui talem ignorantiam, quam invincibi-
lem vocant, ideo à peccato excusant, quia
invincibilis est, ut loquuntur; quamquam
evincere etiam possumus eam non esse sim-
pliciter invincibilem, cùm voluntarium pec-
catum Adæ sit consecuta. **Hec Zanchius.**

97. 97. Secundo, quia cùm certum sit ex Innocentio X. contra Jansenium, quod licet concupiscentia sit poena peccati à nobis liberè in Adā commissi, non tamen concupiscentia opera sunt peccata, nisi nostra libertas indifferetia concurrat: ergo neque satis erit, quod invincibilis ignorantia juris naturæ sit poena peccati à nobis liberè in Adā cōmissi, ut opera sub eā facta sint peccatum, nisi ea ignorantia pendeat à libero, & personali nostra libertatis exercitio. Tertiò, quia ad peccatum non est satis libertas facti, sed necessaria est libertas peccati: sed ignorans invincibiliter tale opus esse peccatum, non habet libertatem peccati: ergo illud opus non est formale peccatum; nam ut quis velit formaliter peccatum, (ait *num. 54.*) debet de confusipari; ut quis velit interpretativè, debet esse ex ignorantia invincibili; & *n. 53.* dixerat ad formale peccatum requiri, juxta S. Aug. cognitionem malitiae, aut faltem potentiam proximam cognoscendi malitiam; sed non advertens non habet talem potentiam proximam: hæc enim constituitur per advertentiam; ergo &c. Denique *num. 86.* concludit, quod peccatum personale debet esse liberum libertate personali: ergo cùm mendacium commissum ex ignorantia, quæ nunc vinci non potest, potuit tamen à me vinci, quatenus ea ignorantia est mihi personaliter libera, sit liberum libertate personali mediata in sui causa, consequenter erit peccatum: contra cùm mendacium commissum ex ignorantia, quæ à me nec nunc, nec olim vinci potuit,

quatenus ea ignoratia, nec est, nec fuit mihi personaliter libera, non sit liberum ne qui-
dam mediatis libertate personali, sequitur non esse peccatum. Hac contra Jansenium
P. Thyr. pro sua, & nostrâ, & Catholica P. Thyr.
sententia.

Sed contra ; quia, ut dixi *d.5. scđ.2. §.3. N.* fusè , & paulo antè *hoc eodem* §. licet detur *98.* aliqua inter Adversariorum , & Jansenij sententiam differentiam , quatenus Petrus nunc mentitur ex ignorantia , quam nunc vincere non potest , potuit tamen ante annum vincere ; Paulus autem ita nunc mentitur , ut nec nunc , nec ante annum ignorantiam vincere potuerit ; haec differentia tota est quoad tempus præteritum , non quoad instans hodiernum , quo uterque mentitur : ergo si nulla est differentia inter utrumque quoad instans hodiernum in ordine ad vincendam ignorantiam , uterque enim , ut supponitur , vincere cam nunc non potest ; conseqüenter neuter nunc peccat , sed tantum Petrus pro præterito ante annum peccavit ; Paulus autem pro præterito non peccavit .

Contra 2. quia in ordine ad præcipuum N. punctum vix ulla videtur differentia; nam 99. punctum est, an ignorantia, quæ nunc est invincibilis, nunc excusat: si autem Adversarij docent non excusare nunc a peccato, et si nunc sit invincibilis, utique in præcipuo puncto cum Janfeno convenire videntur, licet ab eo disconveniant in hoc, quod ea ignorantia olim potuerit personaliter vinci.

Contra 3. quia ferè omnes Doctores, SS. N.
PP. & Pontifices, definiunt ignorantiā 100.
invincibilem utuntur præsenti, & dicunt
eſſe que nunc vinci non potest; & ferè omnes Pius V.
damnatāe à Pio V. Greg. XIII. Urban. VIII. Greg.
Innoc. X. Alex. VII. & VIII. utuntur præ- XIII.
fenti; si ergo ignorantiā nunc vinci non po- Urban.
test, etſi ante annum potuerit, nunc eſt invin- Alex.
cibilis; ſimiliter ſi Petrus nunc non habet li- VII.
bertatem merendi, & demerendi, nunc non Innn. X.
potuit vitare peccatum; ergo nunc non pec- Alex.
cat, etſi olim peccaverit. VIII.

Contra 4. quia definitiones Pontificiae de N. ignorantia invincibili excusante à peccato 101. erunt inutiles, si differentia assignata inter Jansenium, & Adversarios subsistit; nam præcipuum Pontificum intentum non est definire, an ignorantia invincibilis sequens ad originale excusat, sed an ignorantia invincibilis excusat, five ea sequatur ad originale, five ad personale: ergo dicere, quod ignorantia invincibilis sequens ad originale, excusat, sequens ad personale, non excusat, est reddere doctrinam universalem de ignorantia invincibili excusante, omnino inuti-

lem quoad omnes ferè aetiones humanas; vix enim reperiatur, qui ignorantia invincibilis sequitur faltem ad veniale personale peccatum, ne dicam in pluribus ad mortale, non labore: ergo doctrina Catholica de invincibili ignorantia, quod excusat, si sequitur ad originale, non excusat, si ad personale, valde per hanc distinctionem infirmatur.

N. **102.** Contra 5. quia P. Thyrus meo iudicio sibi contradicit; nam n. 53. vult, ad peccatum formale requiri cognitionem, vel faltem potentiam proximam cognoscendi malitiam; haec autem potentia proxima cognoscendi, seu judicandi malitiam obiecti supponit, ut toties dixi, aliquam saltem apprehensionem, aut dubium malitiae; (imo idem P. Thyrus n. 54. ait, quod ut quis vel formaliter peccatum, debet de eo suspicari,) implicat enim, ut voluntas imperet intellectui, ut cognoscat malitiam, seu judicet objectum esse malum, aut saltem suspendat iudicium de bonitate, & malitia, nisi prius apprehendatur malitia: ex altera parte P. Thyrus vult posse peccari sine ulla advertentiâ malitia: ergo ad peccatum formale necessaria est advertentiâ malitia, quia est necessaria proxima cognoscendi malitiam, que potentia dicit necessariò advertentiam; rursus non est necessaria, quia peccari potest sine ulla advertentiâ malitia; ergo contradictionis.

N. **103.** Contra 6. quia omnes TT. conveniunt cum S. Thom. 1.2. qu. 1. art. 1. in hoc, quod liberum arbitrium constituitur ex ratione practicâ, & definitur à S. Thom. Est *Facultas voluntatis, & rationis* ostendit scilicet bonum, & malum: ergo cum implicet peccatum sine libero arbitrio, implicat peccatum sine cognitione peccati, seu legis; & ideo M. Tapia lib. 1. qu. 1. art. 9. ait, actionem moralē non esse nisi actionem humanam deliberatam per rationem, & legem; quonodo autem actio regulari potest à lege, aut legem contemnere, nisi lex à ratione proponatur?

N. **104.** Contra 7. quia tota differentia inter Adversarios, & Jansenitentiam, praeterquam (ut dixi) non est ad rem, quoad principium punctum, an ignorantia nunc invincibilis, nunc excusat, an vero sub ea nunc invincibili, peccetur nunc, cùm differentia appelleat tempus præteritum, nam unius ignorantia *non fuit* personaliter olim invincibilis, in sententiâ autem Jansenij *non fuit* olim personaliter invincibilis; attamen hac ipsa Adversariorum doctrina inserviet potius Jansenistis, ut in suâ heresi persistant, quam ut ab ea discedant: si enim Adversarij concedunt nobis, & Jansenistis, me posse peccare nunc

novo peccato sine libertate peccati nunc, statim Jansenitæ ita cōtra Catholicos arguent: Libertas personalis præterita satius est ad novum personale peccatum, licet tale opus à me firmissimè nunc judicetur, & sine ullo scrupulo, non esse peccatum: ergo etiam libertas mea in alio præterita satius erit ad peccatum hodiernum personale; dicere autem quod ad peccatum personale requiratur personalis libertas indifferētia, non autem sufficiat personalis libertas facti; immo non sufficiat originalis libertas indifferētia, dicit Jansenista, quod erit petere principium: si enim dum hodie nulla est libertas indifferētia nec originalis, nec personalis in Petro, peccat Petrus hodie novo peccato iuxta Adversarios: ergo jam ad novum peccatum non requiritur, iuxta Adversarios, nova personalis libertas indifferētia proponens bonum, & malum; si autem datur novum peccatum sine novâ libertate personali proponente bonum, & malum, adeoque datur novum peccatum sine novâ libertate personali peccandi, quomodo, quæsto, evincit Adversarij contra Jansenistas, opus contra legem sub ignorantia invincibili commisum non esse peccatum, cum præcipua ratio sit, vel quia implicat peccatum sine libertate peccati, Adversarij autem concedunt novum peccatum sine novâ libertate peccandi; vel quia peccatum debet esse liberum libertate peccati, ita ut non fatis sit, ut sit liberum solum libertate facti, ut egregie P. Thyr. arguit contra Jansenium? Modo autem idem P. Thyr. & Adversarij concedunt novum peccatum sine novâ libertate peccati, cum novâ tantum libertate facti: vel quia ad peccatum personale requiritur libertas personalis; Jansenistæ autem dicent dari libertatem personalem, non quidem peccati, sed facti, quæ sicut, iuxta Adversarios, fatis est ad novum peccatum, ita Jansenitæ dicent hanc fatis ad peccatum, atque adeo fatis est ad peccatum libertatem personalem facti cum originali libertate peccati: ergo discrimen, quod assignant Adversarij inter se, & Jansenium, cùm totum sit pro tempore præterito, suadet potius, & arma ministrat Jansenistis, ut in suo errore persistant.

Dices ignorantiam vincibilem ante annum N. physicè præteritam perseverare moraliter in ratione invincibilis, et ipso quod non sit retractata: ergo si hodie sub tali ignorantia operer contra legem, peccabo peccato novo, et si non advertam. Sed contra arguet Jansenista: ergo qui non retractavit peccatum originale, quia nihil de eo scit, & opereretur cōtra legem, et si hic, & nunc non advertat, pecca-

peccabit, quia hæc non advertentia fuit libera in Adam, & non fuit retractata. Contra 2. quia non retractatio non facit, ut ignorantia vincibilis perseveret, sed tantum facit, quod non fit sublata per retractationem: si ergo moraliter perseverat, sequitur, quod cum ignorantia vincibilis in ratione talis constituitur per potentiam proximam, cam vincendi; hæc autem potentia proxima vincendi cam ignorantiam culpabilem constituitur necessariò per cognitionem intimentem obligationem vincendi illam, & representantem malitiam ipsius ignorantia vincibilis, sequitur, quod si hæc ignorantia culpabilis non cognoscitur hodie, ut culpabilis, nec hodie vinci possit, nec nunc illa adit advertentia peccati; sequitur, inquam, quod hodie non perseverat in esse vincibilis, in modo hodie invincibilis. Ratio est, quia plus requiritur ad posse vincere, quam ad non posse: ergo ut ignorantia vincibilis perseveret moraliter in esse vincibilis, neccè est, ut perseveret omne constitutum illius, adeoque levis advertentia peccati; ut autem evadat omnino invincibilis, satis est, ut aliquod defit.

N. Probatur 5. quia implicat, ut quis sit antecedenter necessitatus ad peccatum: sed si qui operatur contra legem, peccat, et si illud operetur sine omni malitia advertentia, & multo magis cum conscientia firmissime judicante esse honestum, ut ait P. Eliz. P. Thyr. n. 152. antecedenter necessitatur ad peccatum: ergo implicat, ut operans contra legem sine omni malitia advertentia peccet. Minor probatur: quia si agit contra legem firmiter judicans esse honestum, peccat, ut volunt Adversarij, & ita peccat, ut non sit nunc in ejus potestate non peccare: si vero non agit, etia peccat, quia agit contra conscientiam firmiter intimentem se debere ita agere: rursus, ut non agat, debet posse non agere: sed firmiter judicans se bene agere agendo contra legem, non potest non agere, ut enim posset non agere, debet habere judicium, quo judicaret se non peccare non agendo; implicat autem tale judicium, stante firmissimo judicio, quod ita sit agendum; ergo &c. Addo, quod qui habet tale judicium, non potest illud depolare, ille enim error, aut ignorantia nunc vinci non potest, cum autem hoc judicium erroneum præcedat actum liberum voluntatis, eo ipso necessitas se tenet hic, & nunc ex parte potentiae, & ita se tenet, ut non possit eam vincere.

N. 107. Confirmo 1. ad hominem contra Palanco, qui qu. 10. n. 26. declarans modum ex S. Th. quo regulariter patratur peccatum, ait ex

S. Thom. adesse in mente duas cognitiones universiales, unam superiorē, quæ judicat de agendis per comparationē ad Dei legem, ex. gr. furtum est malum, & est fugientia; aliam inferiorē, quæ judicat de agendis per comparationem ad commōdum, ex. gr. furtum est utriusciusque utraque hæc cognitione, homo est indifferens ad formandum judicium practicum, vel ex ratione superiori, ex. gr. ergo ab hoc opere, quia est furtum, abstinerre debo: vel ex inferiori, ex. gr. ergo ab hoc opere, quia mihi utile est, et si furtum sit, abstinerre non debo. Peccat autem homo, (ait Palanco) quia format discursum ex ratione universali inferiori, neglecta universali superiori. Hæc paucis mutatis Palanco, cui tamen quoad omnia non assentior; hoc tantum dico, quod si nemo potest regulariter peccare, nisi simul adesse duas rationes universales, una alliciens ad honestum, & retrahens ab in honesto, quæ est ratio superior; alia alliciens ad in honestum, & retrahens ab honesto, quæ est inferior; sequitur, quod quoties aliqua ex his rationibus deest, non possit dari peccatum: ergo cum mentiens hodie ex vincibili ignorantia, quod mendacium non sit peccatum, careat hodie, juxta Palanco, omni advertentia actuali, & scrupulo, quod mendacium sit peccatum, hodie non peccabit.

Confirmo 2. ex contradictorijs. Primum N. est, quod ad novum peccatum non est necessaria nova libertas peccati, satis si detur nova actio cum pleno judicio rationis liberè contra legem commissa; hoc enim repugnat; si enim deliberare contra legem committitur, vel cognoscitur quod sit contra legem, tunc autem adest nova, aut saltem antiqua libertas peccati; vel non cognoscitur, & sic non est, nisi materialiter contra legem, nam ad peccatum formale necessaria est libertas peccati eo instanti, quo formaliter peccatur, sive sit antiqua perseverans, sive nova. Secundum contra P. Thyr. n. 55. est quod ait, quod satis sit ad novum peccatum nova libertas facti, & quod libertas peccati præterita perseveret moraliter, adeoque quod non sit necessaria ulla advertentia contra legem; hec autem sibi repugnat, quia implicat, ut libertas peccati præterita moraliter perseveret, nisi omnino ejus constitutivum, adeoque cognitione peccati moraliter perseveret: ergo ad peccatum necessaria semper est advertentia; & quia dum f. 6. rejecit Janzenitas docentes ad formale peccatum satis esse libertatem facti; hoc negat, & vult necessariam esse libertatem peccati; ergo non potest nunc uti impugnata doctrinā.

N. Confirmo 3. quia certū per omnes est (ait M. Go-

M. God. M. Godoy tom. I. in p. d. 18. n. 70.) quòd si Deus in pœnam peccati auferret homini voluntatem, non peccaret postea non diligendo Deum; cur autem, nisi quia licet ablatio voluntatis sit pœna peccati prævisa, at-tamen non potest ea absente dari peccatum? Ergo à pari cùm advertentia peccati sit ali- quid necessariò prærequisitum ad peccatum, si hodie ea tollitur, et si in pœnam peccati hesterni, non potest dari hodie novum pec- catum.

SECTIO III.

Solvuntur argumenta P. Thysii allata sectione primâ.

§. I.

Argumenta P. Thysii allata scđt. I. §. I.

SUMMARIUM.
Ferè omnes Theologi exponunt vincibilem ignorantiā per tempus præsens, n. 110.
Similiter & damnata, adeoque & ejus contradictricis, ibid.
Ut ignorantiā sit invincibilis, non est neceſſe, ut anteceſſerit omne personale exercitium libertatis, n. 111.
Ut perſeveret vincibilis, non satis non retractatio, n. 112.
Nec P. Terillus, nec alij à me discordant, n. 113. ad 115.
Objecțio extraordinaria ex Crucifixoribus, ex S. Theresiā, ex S. Francisco de Sales, ex M. de Avila, n. 117.
S. Thomas ait Iudeos cognovisse Divinitatem Christi D. n. 118.
Solvō cetera ex D. Theresiā, &c. n. 119.
Quo modo objecțum, ani lex, quam volo ignorare, sit peccatum ignorantiā, n. 120.
Ignorantiā non est circa ignorantiā, quin hanc cognosco, sed circa legem, aut objecțum, quod volo ignorare, aut nolo ſcire, n. 121. ad 134.
Peccata dubia, aut obliua, aut occulta veniunt etiam per peccata ignorantiā, n. 122.
Qualiter ſcienter peccans contra ſtudioſitatem, peccat ignoranter? n. 123.
Peccata, quæ ad ignorantiā ſecurā præviden- tur, ſunt peccata in ignorantiā, n. 124.
Volitio ignorandi est formalissime peccatum ignorantiā, n. 125.
Nemo peccat peccato ignorantiā, quin hanc ad- vertat, n. 126.
Non ignoro, sed cognosco peccatum ignorantiā, quod ignoro est, quod cognoscere nolo, ibid.
Plura dantur peccata occulta, & duplex eorum radix, n. 128.
Satis, ut remorsus adſit cùm ignorantiā, eft vincibilis, n. 129.

Synodus Palestina merito damnavit eam uni- versalem, quia tollit peccata ignorantie, n. 131.

Oſtendo Doctores ab Adversariis citatos ſtarare pro me, n. 132.

Si ignorantia nunc vinci nequit, opus ſequens non eft novum peccatum, n. 133.

Qua fuit peccata ignorantie, n. 136.

Remorsus alter eft intellectus, alter voluntatis ille in nullo eft enorimmo peccatore ceſat, n. 137.

Negat S. Bonaventura extingui, ibid.

AD primum argumentum respondō N. ferè omnes TT. exponere ignorantiam vincibilem, & invincibilem per tempus præfens, dicentes eſſe illam, quæ vinci non potest, aut potest; que ſtudio ſuperari non potest, aut potest; quæ depelli non potest, aut potest. Rurſus, ſicut omnes damnate utuntur prelenti, ita ejus contradictricæ expōnendæ fuit per tempus præfens, ut dixi scđt. 2. §. 5. ubi etiam adduxi S. Auguſtini, S. Thomæ, & nobiliorum DD. verba; immo dixi ignorantiam nunc vincibilem, aut invincibilem exponi non poſſe niſi per tempus præfens; alias nunc vincibilis non diſſeret ab heri vincibili, & nunc invincibilis ab heri invincibili. Idem dico ad confirmationem, nego enim, quod DD. impugnantes Calvinum, Lutherum, Baium, Januenium, per ignorantiam invincibilem intelligent eam, quæ præcedit omnes liberum libertatis exercitium; nam in confesso apud omnes eft, quod ignorantia ante annum vincibilis potest hodie eſſe invincibilis, nec tamen præceſſit omne N. liberum voluntatis exercitium: ergo ut ignorantiā ſit nunc omnino invincibilis, ſatis eft, ut nunc antecedat tale opus liberum, & talis ſit, ut nunc deponi moraliter non poſſit; id eft, ut non cognoscā me teneri eam depōnere. Similiter nego, quod ut hodie peccatum formaliter, ſatis ſit quod heri potuerim, & noluerim cognoscere, an ſit peccatum; & hodie non retractaverim: dico enim, præter non retractationem, neceſſarium eſſe influ- xum aliquem voluntarium liberum perfe- verantem, poſitum ſub ignorantia heri vin- cibili, & influente in tale opus hodiernum. Immo dico hoc ipsum tantum ſatis eſſe, ut opus hodiernum iaputetur ad peccatum; ut autem ſit novum peccatum, neceſſaria eft aliqua nova advertentia peccati, & nova li- beritas peccati, ut dixi 5. & 6. conclus. Ad P. Terillum, dico, quod P. Teril. non vult P. Teril. niſi, quod, qui ex priori culpa non retracta- tā in hanc incogitantiam venerit, peccat qui- dem hodie, quod & ego dico; attamen non peccat

N. peccat peccato novo, & ratione sui imputa-
bili; quare nescio, quomodo ex eo quia P.

113. Teril. dicat non peccari hodie proprie nová
malitia, inferatur cum dicere, quod pecc-
tur hodie propriè. Demum ad DD. a P.
Thyrsi allatos universaliter dico nullum
dicere, quod P. Phyr. unicè enim dicunt,
quòd qui noluit repellere ignorantiam, pec-
cat hodie; quod ipsum ergo dico, si tale
opus hodiernum pendeat aliqualiter à ne-
gligentia hesternā juxta dicta in conclusio-
nibus; nullus autem dicit, quòd, qui noluit
repellere ignorantiam, peccat hodie *peccato*
de novo imputabili ratione sui, si eo instanti
non cognoscit se peccare. Ut aliquid contra
non concluderetur ex DD. ostendendum
est eos docere, quòd licet hodie non cog-
noscam, peccem novo peccato formalis, quod
nemo dicit, nam unicè dicunt, quòd qui ho-
die agit contra legem, licet ignoret se pec-
care, peccat hodie, si agat illud, quod heri
scire noluit, aut non voluit scire; attamen
non peccat peccato novo, ut vult P. Thyrsi.
sed tantum actio hodierna denominatur pe-
ccatum à voluntate liberā hesternā in aliquo
sui effectu permanente. Quapropter tantum
abest, ut P. Teril. faveat sententia opposi-
ta, quin exp̄s̄ negat peccare peccato de
novo imputabili, sed tantum peccata se-
quentia ad ignorantiam imputari ratione
ignorantia directè volitare. Similiter P. de
Champs lib. 3. contra Jansenium disp. 5. cap.
6. in fine ait ex communi PP. & TT. quod
omne, quod fit ex ignorantia, tunc tan-
tum est culpa, quando ipsa ignorantia est
peccatum; tunc autem ignorantia est pecc-
atum, quando praecepsit negligentia, aut
alia culpa; quod fusè prolequitur often-
dendo, quod dum S. August. & alij PP.
dicunt ignorantiam, & omne quod fit ex
ignorantia, esse peccatum, eos loqui de
vincibili; ut enim ait S. Bernard. Epist. 77.
Multa scienda nesciuntur, aut sciendi incuria,
*aut discendi desidia, aut verecundia inquiren-*di, & quidem h̄ējusmodi ignorantia non habe-*excusationem. Hec Pater de Champs.***

114. N. Si ergo quod fit ex ignorantia, tunc tan-
tum est peccatum, quando ipsa ignorantia
est peccatum, & est vincibilis, sequitur evi-
denter, quod cum de essentia ignorantia
vincibilis, seu culpabilis sit cognitio inti-
mans malitiam peccati negligentiæ in non
quarrenda veritate, eo ipso necessaria erit ea
cognitio malitiae; ergo implicabit peccari
sine ea cognitione malitiae, & implicabit, ut
opera facta contra legem ex tali, & sub tali
ignorantia sint peccatum, nisi ea ignorantia
pervereret in ratione peccati liberi; sed non
Tom. I.

potest perseverare in ratione peccati liber
sine cognitione intimante malitiam igno-
rantiae: ergo si hec cognitio deficit, nullum
opus sequens ad illam erit peccatum, & mul-
tu minus erit peccatum de novo imputabile.
Vide DD. quos dedi secl. 2. §. 4. & 5. & plu-
res alios apud P. Moy. tom. 2. tr. 1. qu. 5. n. M. Con-
41. qui omnes exp̄s̄ dicunt, ignorantia
jam non esse vincibilem, nisi aliqua cogi-
tatio, dubium, aut scrupulus occurrat de
obligatione. Denique M. Contenson tom. 3.
dib. 6. cap. 1. citatus à P. Thyrsi n. 131. vult
tantum, quòd non requiratur ad omne pecc-
atum judicium reflexum supra malitiam;
aut enim: Si ad omnem peccati rationem re-
quiritur reflexio supra malitiam, nihil igno-
rantia commissum poterit habere rationem
peccatis, quod verum est; nam negligens sci-
re, an hodie sit jejunium, non cognoscit
comitatem esse vetitam, nam ignorat esse
vetitam; ergo non judicat eam ut directè ve-
titam; attamen cognoscit eam indirectè, seu
reflexè ut vetitam, quatenus cognoscit, quod
operatur contra legem reflexam dicentem,
Ne edas, dum scire non vis, an sit jejunium;
& ne edas sub culpabili ignorantia de pro-
hibitione efus.

Dices: Certum est, quòd Judæi crucifi-
gendo Christum D. peccaverunt; & tamen 116.
æquè certum videtur, quòd Judæi non cog-
noverint cum esse Deum verum; immò non
videtur possibile, quòd si cognovissent eum
esse Deum, eum crucifixissent; quare fibi
persuadebant, quòd vitam tollerent seduicto-
ri, & sacrilego, & hoc indicant ea verba,
*Sanguis ejus super nos; neque enim illius san-
guinem supra te defideraſſent, si fibi perſua-
ſiſſent eum esse Deum.* Idem dicendum de
illis, qui Apostolos occiderunt, nam non tan-
tum non cognoverunt se peccare, sed putar-
unt se obsequium praestare Deo: ergo pecc-
ari potest sine illa advertentiâ peccati. Hoc
ipsum confirmat S. Theresia, aſſerens in ani-
mabus etiam perfectis accidere posse, ut ali-
quod mortale habeant, quod non cognoscat.
Id ipsum M. de Avila vir summè religiosus,
dicens, vix inter Confessarios reperiri unum,
cui anima fecurè committi posset. Id ipsum
S. Franc. de Sales, qui ait, quod vix inter de-
cem milie: ergo certissimum videtur, quòd
potest peccari sine illa advertentiâ peccati;
quod principium, quia negatur, ideo mun-
dus hodiernus totus est in maligno.

Respondeo doctrinam tam extraordina-
riam, seu extraordinariæ intellectam, mi-
117. rum quantum rumoris anno 1694. Vallisfo-
leti induxit; ex eâ enim sequitur 1. quòd
si vix unus aptus est confessionibus exci-
piendis,

piendis, immo si inter decem mille vix unus, sequitur; quod nullus degens Vallisoleti, immo alibi, poterit confiteri; tum quia nec ibi, nec alibi in urbe, quantumvis populata, reperiuntur decem mille Confessarij, inter quos eligi posit Confessarius; & nullus Confessarius poterit confessionem excipere, quia nullus potest de se presumere, quod sit ille aptus, & electus. Sequitur 2. tum quod omnes Episcopi peccarint dando facultatem excipiendi confessiones tot inceptis, cum inter decem mille vix sit aptus; tum quod peccarint Sacerdotes petendo licentiam pro excipiendâ confessione. Sequitur 3. quod ejus doctrina author, vel semper male confessus sit, si confessus est; vel si bene confessus est, & bene exceptit aliorum confessionem, solus ille erit, non sicut ceteri hominum; nam confitendo sua peccata, fortius est fortem bonam eligendi sibi optimum confessionalium; quod alio non accidit, nam inter mille vix unus est; ille autem inter mille elegit sibi bonum, & omnes degentes codem in loco tenebantur ei confiteri, quia ille est unicus bonus; nec poterant Doctori eam doctrinam explicanti reliqui confiteri, quia ille bonus non erit, nam inter mille vix unus est bonus; qui autem bonus est, est ejus Confessarius.

N. Verum huc, & alia omittamus, & audiamus vel S. Bonav. in 2. dist. 40. vel S. Thom.

S. Tho. qui prima ad Corint. cap. 2. lett. 11. ait: Dicendum est, quod Principes Judaeorū pro certo sciebant ipsum esse Christum premisum in lege, quod populus ignorabat; ipsum autem esse Filium Dei non pro certo sciebant, sed aliquiliter conjecturabant; sed hæc conjecturalis cognitio obscurabatur in eis ex invidiâ, & ex cupiditate propriæ glorie, quam per excellentiâ Christi minui videbant. Ecce ex S. Thomâ constat, quod Iudei aliquiliter cognoscebant Christum D. eis Deum, & tamen eum occidere voluerunt: ergo non est quid imperceptibile, quod Iudei simul cognoverint Divinitatē Christi D. & simul voluerint hunc occidere: ergo falso est, quod Iudei peccarunt sine omni advertentiâ malitia, immo cum advertentiâ peccarunt. Idem tradit S. Chrysost. apud S. Thomam l. c. & fuit.

N. 119. idem docet Euangeliū, nam Pilatus ipse Iudeis clamantibus, *Sanguis ejus super nos, prius dixerat, se nullam invenire mortis causam: ergo dum sanguinem supra se petierūt, cognoverunt malitiam peccati. Denique ipsi Iudei dicentes, *Si Filius Dei est, descendat de cruce*, manifestant se falso dubitasse eum esse Deum; ergo peccaverunt cum dubio malitia. Ad S. Theresiam dico, quod in 7.*

Mansio affirmat, quod in animabus eis in manitione degentibus dentur aliqua peccata ex inadvertentiâ, addens esse venialia, quia loquendo de mortalibus liberæ sunt, licet securæ non sint, quia nemo scit, an odio, an amore dignus sit. S. Franc. de Sales in intro-

S. Franc.
de Sales.

dukt. ad vitam devotam 1. p. cap. 4. ait: *Propter hoc dicit M. Avila, eligite unum ex millibus, M. Avil.*

(& ego dico ex decem millibus) *quia multo pauciores sunt quam arbitramur, qui tanti numeris capaces sint.* Ecce non loquitur de Confessarijs, sed de directoribus animarum supradictæ sanctitatis; haec enim non debent cuique te fidere: rursus non dicit, quod inter decem mille non sit unus, sed quod ex decem millibus eligatur unus; quod totum coherer cum hoc, quod inter illos dentur plures boni, licet velit optimum eligendū. M. Avila, ut patet ex vita B. Joannis Dei, præcepit huic Sancto, ut Granata confiteretur cunctum, quem idoneum putaret, licet si aliquid speciale pro directione occurreret, sibi communicandum reservaret. Hoc scio, quod tam severa doctrina dum suadet optimum, indigit homines ad non confitendum ob penitiam Confessarij optimi. Sed aliud est suadere optimum, aliud velle ipsum optimum cadere sub præceptum; hoc secundum inducit pessimum, & ideo cavendum; illud primum inducit optimum, & ideo suadendum. Haec viro Sancto vir æquus Sanctus.

Ad 2. respondeo hoc argumentū esse aquæ N. antiquum, ac equivocum; dico igitur quod objectum scienter ignoratum dicitur peccatum ignorantiae, quomodo fornicatio scienter volita dicitur propriæ peccatum fornicacionis. Qui peccat per ignorantiam, scit se ignorare, & simul nescit quod ignorat; ex. gr. qui non vult scire, an hodie sit jejunandum, vel an mendacium ob famam tuendum sit vetitum, scit se ignorare, & ea scientia habet pro objecto ignorantiam præcepti de jejunio, & de non mentiendo, & simul nescit, an detur præceptum jejunij. Breviter: ignorancia est circa legem jejunij, an detur, non N. autem est circa peccatum ignorantiae; & 121. scientia est circa præceptum non ignorandi, seu circa peccatum ignorantiae; non enim cognosco, an detur lex præcepti jejunium; simul tamen cognosco dari legem vetantem operari ex ignorantia. Sicut ergo fornicatio scienter volita dicitur propriæ peccatum fornicacionis, ita ignorantia scienter volita dicitur propriæ peccatum ignorantiae. Rursus, si ignoro esse jejunandum, & simul nolo jejunare, scio me exponi periculo violandi præceptum Ecclesiæ, si forte datur, adeoque omisso jejunij est peccatum per

per ignorantiam incursum. Quod si dixerit, quomodo omisso jejunij ignorata ut mala poterit esse mala? dico omissionem jejunij ignorari ut malam directe in se, quatenus nescio, an sit directe in se vetita; attamen reflexe cognoscitur ut mala, quatenus omisso jejunij ex ignorantia vincibili, an detur praecipua jejunij, cognoscitur reflexe ut opposita praecepto reflexe obliganti, ne omittam jejunum ex culpâ, & ignorantia vincibili de opposito; datur enim lex reflexa vetans, ne me exponam periculo violandi legem dubiam, an detur, nisi tale dubium prudenter deponam: ergo omissione jejunij cognoscitur reflexe ut mala.

N. Addo ex P. Oviedo. 1.2. 17.4. *contr. 1. n.5.*
122. peccata ignorantiae, & occulta dicit etiam illa, quorum malitia objectiva, et si saepe cognoscatur, ignoro tamen, an ei confundim; ut accidit timorat conscientiae viris; in quo casu cognoscitur quidem malitia objecti, peccatum tamen manet occultum, & ignorantium. Rursus, ea etiam, quibus aliquis levissime affentitur, corumque statim obliviscitur, an necne affensus fuerit, dicuntur peccata occulta, quatenus oblitus sum, an fuerim affensus, ut accidit saepe in peccatis

N. pure internis. In forma concepsa maiori, distinguo minorem: si tunc se peccare, non peccat per ignorantiam, si tunc *per ignorantiam* significet ignoranda malitiam peccati, concedo minorem; si tunc *per ignorantiam* significet peccatum ignorantiae, nego minorem, & consequentiam. Dixi, quod sicut volitio talis actionis exterioris denominatur homicidium, aut fornicatio ab objecto volito, ita volitio negligentiae in sciendo, quae teneor, & possum scire, denominatur peccatum ignorantiae: eo autem ipso quod volitio habet pro objecto ipsam negligentiam peccaminorum, eo ipso intellectus proponit sibi malitiam ejus negligentiae; atque adeo qui peccato peccato ignorantiae, advertit se peccare, & non ignorat malitiam peccati ignorantiae. Quare ignorantia non est circa peccatum ignorantiae; sed est circa alia praecepta, quae nolo scire. Ad probatorem nego maiorem, & minorem; rursus nego repugnare in terminis, ut sciens peccet ignorantiae; immo necessarium est, ut qui peccat peccato ignorantiae, peccet sciens eam ignorantiam alterius praecepti esse vetitam.

N. Ad 1. confirm. concessa maiori, nego minorem; nam malitia moralis contracta ex ignorantia sunt omnia reliqua opera, quae praevidentur secutura ad ignorantiam peccaminorum liberè volitam: immo dico, quod si volitio habens pro objecto ipsam igno-

Tom. I.

rantiam vetitam; (quam utique voluntas velle non potest, nisi prius intellectus eam ignorantiae malitiam representet) est moraliter mala, & est peccatum ignorantiae, quamvis eam ignorantiam intellectus attingat; ita multò magis reliqua opera ad ignorantiam culpabilem sequentia dicentur peccata ex ignorantia, cum intellectus eorum operum malitiam directe non attingat, ut dixi paulò ante.

Ad 2. confirm. dico, quod volitio habens N. pro objecto negligentiam sciendi est for-

125.

malitissime peccatum ignorantiae; ut enim volitio habens pro objecto occisionem est formalissime homicidium, ita volitio habens pro objecto ignorantiam veritatis est formalissime peccatum ignorantiae. Ad id quod additur, quod ipsa negligentia sciendi veritatem scienter admittitur, ergo non ignoratur, ergo non est peccatum ignorantiae: concilio antecedenti, & primâ consequentiâ, nego secundam; hoc enim est & equum, quod putant idem esse peccare peccato ignorantiae, ac peccare non cognoscendo malitiam peccati ignorantiae; nanc enim semper cognosco; quod ignoro est, ipsum praeceptum, quod scire nolo; implicat autem, ut non velim scire, an detur, N. quin cognoscam malitiam: quare ignorantia est circa existentiam, & non existentiam praecepti jejunij; cognitio autem est circa malitiam non jejunij; nam velle ignorare, an detur lex jejunij, & cognoscere me peccare, tum volendo talem ignorantiam, tum non jejunando, si forte detur lex jejunij, non includit ullam repugnantiam: quod enim scitur, est malitia non jejunij voluntarii ignorantiae; quod ignoratur, est existentia praecepti jejunij; atque adeo tunc peccato ignorantiae cadente supra existentiam praecepti & peccato scienter, scientia cadente, tum supra malitiam ignorantiae voluntaria circa existentiam praecepti, tum supra malitiam comestionis vetitae, posita sub dubio de existentiâ legis jejunij, dubio non deposito.

Dices ex P. Elizalde. lib. 3. qu. 2. §. 4. mibi N. pag. 136. cuius doctrina eo tendit, ut neget 127. nos habere posse judicium certum de non P. Eliz. peccato, licet ferè omnes affirment oppositum, de quo nos alibi; dices, inquam, certum esse ex Scripturâ, & PP. dari in nobis peccata occulta, & ignota; sed hoc est falsum, si omnis peccans actualem remorsum experiret, quia diligentissimi omnium remorsum recordari posunt; ergo ad omne peccatum non requiritur necessario actualis remorsus. Rursus, si omnis peccans

Vij haberes

haberet certum de non peccato dictamen, sequeretur, quod omni peccanti notum est, deesse sibi hanc evidentiam, & certitudinem non peccati, & sic nulla essent peccata occulta. Respondeo, omisla propriâ solutione, me unicè contentum transcribere formalia P. Terilli verba, ut inde conget, malâ fide citari pro oppositâ. Ait itaque *qu. 40. Reg. mor. num. 47.* multa peccata esse nobis occulta, vel quia corum oblitus fumus, vel quia ex ignorantia vincibili procecerunt. Certe ex hac ignorantia saepe putamus ea esse bona, & Deo placentia, quae verè sunt mala, & nobis imputantur. Jam verò multa peccata ex hisce capitibus essent occulta, eti homines actuali cum remorsu negligentes fuissent in veritatis indagatione, quando illa poterat, & debebat inquiri. Neque inde sequitur, quod diligentissimi possint omnium recordari, quia oblivio in multis est prorsus insuperabilis, ut patet. Est præterea aliud caput, ex quo peccata sunt occulta, etiam quando adest aliquis remorsus. Sæpe enim tentationibus preli nescimus, an strenue resistemus; an plenum, an semiplenum assensum prestatemus, &c. in tali casu peccatum aliquando est occultum, eti aliquem remorum habemus, quia multi remorsum habent, eti diligenter resistent, & fecerint omnia, ad quæ tenebantur. Demum si universim loquamur, ad omne peccatum non requirimus remorum, quia peccata ignorantiae vincibilis est prorsus sine ullo remorsu, quamvis existimemus aliquem remorum necessariò præcessisse, quando diligentia debita sponte negligebatur. Quoad 2. attinet, ostendimus iam, unde peccata sunt occulta. Ceterum eti omnis non peccans in instanti sue operationis certo tñret se non peccare, & sic peccatum actuale, ratione sui imputabile, numquam est occultum in eo instanti; nihilominus multa peccata postmodum evaderent occulta propter oblivionem, aliasque rationes allatas, tum hic, tum *qu. 13. de Consecr. prob. num. 37.* Hoc P. Teril. in cuius verbis nota 1. tam invalidum putare hoc argumentum contra actualem remorum à nobis requiritum, ut eo admisso adhuc dicat dari plurima peccata prorsus occulta. Nota 2. quod P. Teril. nobiscum sentit, quod necessarius semper sit actualis remorsus etiam in peccatis ignorantiae, nempe tunc quando diligentia debita sponte neglecta fuit, seu quando est imputabile, tunc autem est tale, quando fuit omisla diligentia, ab illius enim omissione sequentia ignorantiae peccata dicuntur imputabilia: ergo male ci-

tatur pro oppositâ negante actualem remorum, ut peccatum sit imputabile, inquit licet hunc negaret, adhuc tamen fateatur argumentum contra nos adductum esse nullum.

Ad 3. concessio antecedenti, nego confe- N. quentiam s; quia ad peccandum fatis est, ut ¹³⁰ aliquo initanti cognoscam opus esse vetitum, illudque postmodum ex priori volitione continuem s; non autem necesse est, ut tota hora, quā quis peccat, advertat, ut in simili dixi de studio *scit. 2. §. 1. advert. 2. & §. 3.*

Ad 4. dico me fatis expolusis mentem N. Synodi Palæstinæ d. 5. Hoc miror, quod ¹³¹ P. Thyrus ex tali Synodo prober suam *sen-^{syn} Pa-* tentiam, cum cädem Synodi ^{lett.} *authoritatē* Baius, & Jantinius suam de ignorantia in- ^{caet.} *vincibili*, quod non excusat, sententiam probaverint. Quare omisla, quæ dixi d. 5. dicit merito damnatam à Synodo illam univeralem negativam Cælestij, & Pelagi pro- ^{Pelag.} positionem, *Ignorantia, & obliuio numquam subjacent peccatis*; quia negat peccata ignorantiae, quæ utique dantur, & saepe sunt peccata, & causa peccati s; sunt peccata, quoties eam ignorantiam volumus; ut enim quis dicit peccare homicidio, quoties liberè vult occisionem cognitam ut malam, ita etiam quis dicitur peccare peccato ignorantiae, quoties vult negligentiam cognitam ut veritatem à virtute studioitatis obligantis inquirere veritatem. Ex hoc tamen non sequitur, quod peccetur, quin advertatur peccari, immo implicat, ut quis peccet per ignorantiam, seu per nolitionem sciendi, quin advertat se peccare, non minus, ac qui peccat per occisionem, advertit se taliter peccare.

Ad DD. citatos, quos ait, quod licet ex N. professo impugnent Jansenium, idem tamen 122. docere, quod ipse dico quod P. de Champs P. Thyrus evidenter suffineat oppositū, ait enim quod ^{P. de} ignorantia ortū ducens ex negligentia sciendi imputatur ad culpam, (nota to imputatur, quatenus est culpa ob negligentiam directe volitam) & facta, quæ ex hac ignorantia contra præceptum contingunt, culpā non vacant (intellige ratione negligentia, qui enim hanc vult, vult etiam, quæ connetuntur cum illâ,) nam per hoc præcisè, quod ignorantia & obliuio eorum, quæ quis scire tenebatur, sunt indirecte volitæ, (id est, in ipsa ignorantia) imputantur ad culpam. Ecce nū clarius pro mea, & communissimā sententia. Idem exprimitur verba P. Annati, quare nefcio quomodo ex ^{P. Ann.} illis DD. inferatur, peccari peccato novo, cū

cum nullas dicat peccari peccato novo, sed unicè dicunt imputari peccatum sequens ad negligentiam ratione negligentiae; ita ut opera contra legem facta, & sequentia ad ignorantiam voluntam, sive tantum peccata imputabilia ratione peccati negligentiae, & ignorantiae voluntate, quae omnia luculenter P. Thyr. Palanc. & M. Elbecq. infumpit. ut seias nihil novi contra antiquam sententiam excoxitum, sed quod compendiosè P. Thyr. Palanc. M. El. bec. contra nos objiciebatur, etiè ab his valde dilatatum. In formâ nego antecedens 1. quia N. volatio habens pro objecto ignorantiam v. 136. titam dicitur peccatum ignorantiae: 2. quia omnia peccata obliterata, quia sunt ignorata, sunt etiam peccata ignorantiae: 3. quia omnia, quae procedunt ex conscientia dubia, aut scrupulosa, dicuntur procedere ex ignorantia; ad differentiam eorum operum, quae si procedant ex magno animi circa objectum affectu, aut odio, dicuntur procedere ex passione. Ad 2. nego antecedens; alius est remoribus intellectus confitens in cognitione N. malitiae, & iudicio dictante tale objectum 137. esse vetitum; alius est remoribus voluntatis confitens in quâdum voluntatis displiciâ: prior in nullo etiè enormi peccatore ceflat, ut recte S. Bonav. in 2. dist. 39. art. 2. qu. 2. per totam, ubi resolvit quod Synderesis quantum S. Bona. ad actum remurmuracionis extingui omnino non possit, & ideo quantumcumque homo peccaverit, remanet tamen in eo tam conscientia, quam Synderesis. Idem ait art. 2. qu. 3. dicens: Synderesis, ut dicunt. Sancti & Gloriosa, quantum est de se, semper habet ad bonum stimulare, & peccato remurmurare, quâdum sumus in statu vice. Alter non datur, nisi in viris conscientiae non ex toto perditæ; atque adeo carens priori remoribus exculabitur semper à culpâ, cum eam nullo modo apprehendat. Ad 3. dico, quod c. ipso, quod inadvertentia sit libera in ratione peccati, c. ipso cognoscitur ut mala; & effectus ad eam sequentes, & ab eâ quodam modo pendentes sunt mali, non tantum quia præviti, ut effectus catandi ab eâ inadvertentia peccaminosus; sed etiam, quia prævisi cum dubitatione, ut oppositi varijs legibus, & virtutibus, si forte existunt: quod siquis sit adeo male affectus, ut deinceps nullo modo advertat ad suam inadvertentiam, & ignorantiam culpabilem, & ejus malitiam; & sine omni advertentiâ ad suam inadvertentiam, & ignorantiam peccaminosam eligat objectum aliquod ex se malum, non peccabit novo peccato, quia peccatum incognitum non est peccatum, & voluntas id tantum eligit, quod intellectus proponit: ergo si intellectus nullo modo proponat objectum esse malum, nec ignorantiam, quâ circa tale objectum laborat, esse malam, voluntas illud objectum eligens non peccabit, quia non eligit formaliter malum, etiè eligat objectum materialiter malum.

Dicte 1. Ergo nulla, juxta nos, dabuntur peccata ignorantiae: 2. quod maiores peccatores, quia carent omni conscientiae remoribus, & peccati advertentiâ, non peccabunt: 3. si homo esset bene affectus ad sciendum, quæ necessaria sunt, non careret scientia eorum; ergo carentia scientie, & inadvertentia est illi libera; ergo quæ ad talem inadvertentiam sequuntur, si sint contra legem, erunt peccatum; adeoque contractus iusti sequentes ad liberam sciendi omissionem, an nece sint iusti, erunt peccata, licet sint sine omni inadvertentiâ peccati. Hæc argumenta contra suam, & nostram, & ferè omnium, sententiam trahit P. Oviedo 1. 2. tr. 4. contra. 1. n. 5.

Tom. I.

V iii

§ II.

§. II.

Rejicitur doctrina P. Thyrſi allata ſect. 1. §. 2.

SUMMARIUM.

In quo conſentiam, & diſentiam à P. Thyrſo, n. 138.

Mentiens ſub errore vinciſili peccat peccato mēdaci, & meretur poenam diſtinctam à poenā debita peccato ignorantia, n. 139.

Per hoc quod alio peccato peccet, non infertur peccari ſine advertentiā peccati, n. 140.

S. Thom. loquitur de peccato materiali; & per eundem latius patet malum, & peccatum, quam culpa, n. 141. 142.

Implicat error culpabilis ſine advertentiā, 143. Ut actus ſub errore culpabili ſit novum peccatum, neceſſaria eſt, vel nova peccati libertas, vel quod antiqua daret, n. 144.

DD. negantes, quod actus externus addat novam bonitatem, n. 145.

Aduic dato, quod adderet, paritas eſt contra P. D. Thyrſum, n. 146.

Eiſi magis peccat, qui centies ex errore culpabilis contrahit, quam qui ſemel, non ideo ſine advertentiā peccat, n. 147.

Quid probet paritas alius externi, n. 148.

Primum corollarium eſt falſum: ſecondum quo ſenſis verum de tertio non diſputo, n. 149. ad 151.

Celladei ait, quod D. Hieronymo à Pelagianis obiectus fuerit Janſenijmus, n. 152. 153.

Dicitum D. Hieronymi, ibid.

Poteſt ignorantia fieri invincibilis; quandoſiat? 155. 156.

Ignorantia eorum, que quis obligatione, tum physiā, tum morali, ſcire tenetur, non excusat: excusat qua quis obligatione tantum physiā, n. 157.

Vinciſili ignorantia eſt equivalenter ſcienzia, n. 159.

Modus deponendi vinciſibilem ignorantiam, 160.

Non eſt neceſſaria regulariter meditatio, &c. ib.

Abuſus eorum, qui vinciſibilem conſientiam non deponunt, n. 161.

N. R. Eſt modò, ut impugnemus doctrinam, quam ſect. 1. §. 2. dedi ex P. Thyrſo. P. Thyrſ. in quā dicit, quod præter peccatum negligentię contrahatur aliud peccatum, ſi ei negligentię culpabili addatur aliud opus contra aliam legem, aut virtutem. Fator quod hoc dicere verum, ut ego docui ſect. 2. §. 2. conclusi. propter rationes ibi adductas: attamen quia hic iterum ſupponit poſte verè, & propriè novo peccato peccari, quin illo modo advertatur peccari, ideo in ejus doctrinæ rationibus veritatem à falſitate fecernere oportet.

Ad 1. probationem fateor, quod judicans N. per errorem culpabilem te teneri ad mentiri, ſi mentiatur, peccabit, & fateor etiam hoc mendacium eſſe peccatum diſtinctum à peccato negligentię, & novam poenam mereri. Ratio eſt; quia negligens ſcire, an mendacium in tali cauſa licet, & ſimil mentiatur, duplum habet in eo cauſa, aequivalenter faltē, volitionem peccaminofam: prima eſt, nolo ſcire, an detur præceptum vetans in tali cauſa sermonem falſum: altera eſt, volo proferre eum sermonem falſum, fīve adſit, fīve non adſit præceptum: qua duplex falſum aequivalenter volitio, eſt duplex peccatum: nolle enim ſupprimere illud verbum, ſuppoſita negligentię ſcendi, an ſit obligatio tacendi, eſt quid plus, quam præcise nolle ſcire, an detur præceptū tacendi illud verbum falſum, plus enim eſt dicere, non volo ſcire, an detur præceptum tacendi, & non volo illud tacere, quam dicere, non volo ſcire, an detur præceptum tacendi, volo tam tacere: hic enim peccat tantum peccato negligentię contra ſtudiositatem; ille autem peccat tum peccato negligentię contra ſtudiositatem, tum peccato mendacij contra veritatem.

Hinc non video quomodo ex hāc resoluſio N. tione P. Thyrſus deducat peccare peccato novo, licet non advertat quis ſe peccare: P. Thyrſ aliud enim eſt, quod peccet alio peccato, licet non advertat ſe peccare: primum eſt verum, & ideo, quia alio peccato peccat, meretur poenam diſtinctam à poenā debita peccato negligentię: ſecondum eſt falſum, quia implicat peccatum ſine advertentiā, ergo implicat novum peccatum ſine novā advertentiā, aut taliter fine veteri durante: ergo ex hoc quod mentiens ex negligentię culpabili ob famam proximi tuendam mereatur poenam diſtinctam à poenā debita peccato negligentię, non infertur eum peccare peccato novo, etiā non advertat ſe peccare. In formā concedo antecedens, & primam conſequentiā: ad ſubſumptum dico, quod, qui mentitur noſiens ſcire, an detur præceptum vetans mendacium; dico, inquit, quod iſte non cognoscit, an detur tale præceptum non mentiendi, adhuc tamē cognoscit ſe peccare, ſi mentiatur, quia cognoscit legem reflexam non operandi cum conſientia dubia de exiſtentiā præcepti, adeoque peccat advertendo ſe peccare, & neſciendo, an exiſtat lex de non mentiendo; quæ ſi exiſtat, peccat inſuper peccato contra veritatem.

Ad 1. confirm. concedo totam, adverten- 141. do tamen, quod verba S. Thom. intelligenda ſunt

N. ^{142.} Junt, vel de peccato materiali, si opus contra legem fiat advertentia; vel si fiat cum conscientia culpabiliter erronca, seu cum advertentia, intelligenda sunt de peccato formalis. Verumtamen prater ea, quae alibi dicemus ad citatum D. Thomae locum, *Quod est contra legem, semper est malum, nec excusat per hoc quod sit juxta conscientiam, adverte oportet, quod juxta S. Thom. latius pater malum, & peccatum, quam culpa, nam 1.2. q. 21. art. 1. art. 1. scit in actibus naturalibus (loquitur de non liberis) sit peccatum, non tamen est culpa: (notet haec verba M. Eibecque, & omnia, quae ex S. Thom. art. 3. q. unico, & art. 4. trahit, facile disfolvet, quin doceat posse peccari formaliter si ne advertentia,) ergo juxta S. D. latius patet peccatum, & malum, quam culpa; licet enim omnis culpa sit peccatum, & malum, non tamen contra: ergo dum S. Thom. dicit, *Quod est contra legem, semper est malum, optimè loquitur, vult enim esse malum materia; neque per hoc quod illud sit juxta conscientiam, sit, quod non sit malum materia; adhuc enim erit materia malum, si de-**

^{143.} *cur lex à parte res. Quapropter Caram. lib. 4. Theolog. Mor. Fund. in Dialecti a. n. 69. aut in eruditissimū D. Spinulam, qui deinde ad Episcopatum Savonensem assumptus fuit, in suo Opificulo de liberā, & prudenti elec-
tione in moralibus, d. 1. scit. 5. pag. 49. quod Spinula non recte interpretatus fuit textum D. Thomae ex quodlib. 8. in quo dis-
serit de Præbendis, & quem pro se Janfensi-
stæ centies allegant, (vide, quæso, quod ho-
minum genus ex textu utatur) dum Spinula asserit nimium probare, quatenus probat ille textus, peccare cum, qui contra legem facit, licet juxta conscientiam operetur, quod tamen est contra omnes DD. Hæc, & alia Spinula, quæ Caramueli non placent, cùm facilius sit dicere, quod qui operatur contra legem, peccat, sed materialiter, non autem peccat formaliter, quia operatur juxta con-
scientiam; cùm juxta S. Thom. non omne peccatum, putu materia, non semper sit culpa. Omitto diffusam & quæ, & dilucidam Caramueli ad D. Thomæ textum para- phrasim.*

N. ^{143.} Ad 2. confirm. dico repugnare in terminis, quod dictamen conscientiae sit culpabiliter erroneum, & quod nulla detur advertentia ad peccatum; si enim est culpabiliter erroneum, ergo advertitur esse tale; & nego consequentiam quod ultimam partem; nul-
la enim nova formalis malitia contrahitur, nisi vel accedat nova advertentia, vel perse-
veret antiqua.

Ad 2. probationem respondeo, quod, ut actus sub negligentia culpabili commissus novam induat malitiam, non esse necesse, ut novam habeat libertatem peccati; necesse tamen est, ut habeat, vel novam peccati libertatem, vel faltem ut antiqua peccati libertas perleveret; sed hec, ut toties dixi, includit cognitionem malitiae: similiter negligentia cuiuslibet includit, tunc cognitionem peccati ignorantiae, tunc cognitionem de malitia operis, si forte datur præceptum à me culpabiliter ignoratum: ergo implicat in terminis, ut quis peccet contra legem sub negligentia culpabili, quin advertat se peccare.

Ad 1. antecedentis probationem dico cum N. communi, quam tuerit S. Thom. 1.2. q. 20. 145. art. 4. Scotus in 2. diff. 42. q. 4. num. 2. 16. s. Th. 17. & 20. P. Valsqu. P. Suar. tr. 3. d. 10. scit. 1. Scotus, qui citat D. Bonav. & Capreolū, P. Ovied. P. Val. 1.2. tr. 4. contr. 8. n. 27. & tr. 9. contr. 2. a. n. 70. P. G. C. de Lugo d. 24. de Pœnit. scit. 4. a. n. 56. P. Suar. Herinx tom. 2. disp. 3. q. 6. per totam; D. Bo. & ferè omnes alij, immo ipse P. Ripalda naven. tom. 1. de Ente disp. 68. scit. 4. qui actionem Capreol. P. Ov. externam non addere novam bonitatem C. de actui interno defendit, licet velit addere no- Lugo, vum meritum; (inconsequenter autem P. Herinx. Ripald. concedit, quod actus externus addat P. Rip. novum meritum, non autem novam bonita- P. Di- tem; & impugnat P. Ovied. sicut etiam cat. 146.

inconsequenter P. Suar. C. de Lugo, & P. Ovied. quos impugnat P. Dicaf. d. 13. de Pœnit. n. 87. concedunt, quod opus exter- num augeat satisfactionem, & negant aug- re meritum; inconsequenter, inquam, quod enim queritur, est, an actus externus addat novam bonitatem, quidquid sit de alijs for- malitatibus meriti, & satisfactionis,) dico, inquam, cum communi, quam ferè omnes tuerintur, quod opus externum nullam addit novam bonitatem, aut malitiam interno, quidquid, ut dixi, sit de formalitate meriti, & satisfactionis: ergo paritas adducta est cōtra communem. Deinde eam retorquo: Ut enim actus externus, adhuc dato quod addat novam malitiam interno, licet non addat novam libertatem, idèo addit novam malitiam, quia supponitur, quod ipsum liberum exer- citium internum perseveret in suo effectu imperato, nempe in actu externo, adeoque implicat, ut novam addat malitiam, immo implicat, ut aliquam, sive novam, sive non novam addat, si non durat virtualiter ipsa li- bertas interior: ita in casu nostro implicat, ut novum addatur peccatum, nisi accedat, vel nova libertas peccati, vel antiqua perse- veret in ipsa culpabili negligentia, quæ ne- cessariò dicit cognitionem malitiae; atque adeo

ad eo haec ipsa antiqua libertas, quia pluribus volitionibus peccati liberis equivalat, M. Tap. potest dici nova quodammodo libertas.

Quapropter M. Tapia tom. 1. lib. 1. qu. 7. art. 6. postquam probavit actionem exteriores respondentem interiori non addere bonitatem, aut malitiam distinctam, quia vel illud superadditum distinctum est volitum ab actu interiori, vel non est volitum? si non est volitum, non erit malum, aut bonum, quia nihil est moraliter bonum, aut moraliter malum, nisi sit voluntarium; sic enim accipitur volitum pro voluntario procedente a liberâ voluntate; tandem n. 6. ait, quid si aliquis cum Scoto quodlib. 18. art. 3. judicet, actum exteriorum adaequatè respondentem interiori addere bonitatem, aut malitiam interiori, imputabitur ne illi maior bonitas, vel malitia actus externi? Respondet, quid imputabitur ex conscientia errante, aut probabilis, & tamen dum sic accidit, tota ea bonitas, vel malitia in actu externo apprehensa nascitur ab actu interno, quo efficaciter vulnus externum, ut deteriorem aut meliorem; nam si illa bonitas, vel malitia non est voluntaria, non imputabitur ad meritum, vel demeritum. Unde adhuc in isto casu inciditur in sententiam D. Thomae, vel involvitur implicatio, si velis fugere ab ea. Hæc M. Tapia, qua legenda propono ipsi M. Elbeci.

M. Tap. que; nam M. Tapia Thomista doctrinam, religionem, & prudentiam, si quis alius insignis est, & tamen expressè docet non tantum quod peccari non posse, quin advertatur ad malitiam, sed ne quidem augeri posse malitiam per actum externum, quia ea cognoscatur. Idem tradit M. Godoy 1. 2. tom. 1. d.

23. an. 12. qui ait, actum internum, & externum esse unum numero peccatum formaliter in esse moris, quod incipit in interiori, & consummatur in exteriori: idem Caicetus, 1. 2. qu. 20. art. 3. & 4. D. Bonav. in 2. Riccius, dist. 40. qu. 1. Ariminensis ibid. qu. 20. concl. 6. & 7. Riccius de Act. hum. lib. 3. cap. 43. n. 2.

N. Ad exempla, qua P. Thyrsus trahit, dico, 147. plus peccare mercatorum centies ex negligenzia culpabili contrahentem, quia qui iemel, ob rationem, quam dedi initio hujus s. at hinc non sequitur, quod peccet contrahendo, quin advertat se peccare: si enim perseverat negligientia culpabilis, & contrahit cum affectu ad talam ignorantiam, utique perseverat advertentia ad peccatum ignorantiae, & injustitiae; si datur preceptum vetans eum contractum, esto hoc preceptum dari ignoret. Dixi enim, quod ignorans preceptum voluntariè scit se peccare, si ponat opus; adeoque ignorantia est circa existen-

tiam præcepti, non autem circa peccatum, in quo valde decipiuntur Contrarij, & ideo dicitur peccatum ignorantiae, quia scienter ignoratur existentia præcepti, licet non ignoretur peccatum contra existentiam præcepti scienter ignorati: ergo si unus pluris contrahat, quam alter, ille plus peccabit, quam ille; quia ignorantia voluntaria, quam habet, qui pluris contrahit, in sui duratione toties quodammodo multiplicatur, quoties contrahit; eo modo, quo qui una volitione determinat occidere centum, magis peccat, quam qui una volitione determinat occidere unum, quia illius volitio quadammodo multiplicatur multiplicatis homicidijs, seu objectis: ita in casu nostro ignorantia illius, & volitio contra factum, quæ sub ea ignorantia fiunt, quodammodo multiplicatur, quoties contrahit. Porro, ut dixi, volitio contra factum sub ignorantia vincibili est libera non tantum libertate facti, sed etiam peccati, quia procedit a potentia liberâ cognoscente esse peccatum contrahere sub dubio de justitia contractus. Quod dixi de contractibus sub ignorantia vincibili, dico de alijs, quorū unus sub vincibili ignorantia ponat opera contra plura præcepta, alius contra unum; plus enim peccabit ille, quam iste, & tot peccata specie diversa patrabit, quos sunt præcepta, aut virtutes diversæ per ea opera violatae. Nego tamen consequentiam, quæ infertur, nempe peccari nunc posse sine libertate peccati nunc existente; immo, si nunc peccatur, nunc existit libertas peccati, tum in ignorantia vincibili, quæ advertentiam peccati necessarii supponit; tum in dubio, an existat lex, quam ignorare vult, operando contra illam; nam licet ignoret existentiam legis directæ, non tamen ignorat, immo fecit se peccare contra legem reflexam vetantem, ne ponatur opus sub dubio de existentiâ legis vetantis, nisi dubio deposito.

Dices: Idco volitio furti est mala, quia N. malum est furtum externum: ergo actus externus novam malitiam addit supradictum. Sed contra; quia siue addat, ut paucis docent, siue non addat, ut plerique, cum S. Bonav. in 2. dist. 40. art. 2. qu. 1. & 3. & dist. 47. art. 1. qu. 2. hoc scio argumentum jam fuisse à me retortum: similius scio hanc instantiam unicè probari, quod aliqui actus suam suam malitiam ab objecto, quia in se malo, non autem probatur superaddit interno malitiam formalem, hæc enim non habetur, nisi à voluntate cognoscente malitiam objectivam; & actio externa non habet nisi malitiam, aut bonitatem objectivam, seu materialē ex se; moralē autem habet à voluntate.

luntate. Demū scio, quod qui desiderat milles mori pro Deo, non tantum meretur, quātum qui milles moreretur; quia mille actus externi præsupponunt mille internos efficacius, vel unum illis æquivalentem, quod revera est moraliter impossibile; quod idem dico de eo, qui unā volitione desiderat mille homines occidere; hic enim non tantum peccat, quantum si mille occideret, quia unicā volitu non aequivaleret mille volitionibus efficacibus: ergo paritas, & comparatio actus externi cum interno, ut aliquid concludat, diligenter consideranda est, & ad rem nihil facit.

N. Ad 1. Corollarium dico esse verissimum, tantum abest, ut falsum sit, quod nemo peccet, dum facit, quod sine ullo conscientia remor, & serupulo judicat esse honestum. Vide quæ dixi §. antecedenti ad finem.

N. Ad 2. dico esse verum, si addatur *invincibiliter*, nempe omnis invincibiliter putans se non peccare, non peccat; si autem putet *vincibiliter*, peccabit; numquam tamen ignorantia est vincibilis, nisi adhuc advertentia peccati, ut toties dixi.

N. Ad 3. an opinio docens, quod potest quis peccare agendo contraria legem, licet dum agit, firmissime judicet te bene operari, si judicet firmissime ex errore, aut ignorantia, quæ dum operatur, vincit non potest, nec satis est quod olim potuerit; an hæc, inquam, opinio incidat in Janfernismum, viderint alii; ego enim a meo iudicio proferendo abstineo. Hoc unice dico, quod qui eam sententiam judicat non posse accusari de Janfernismo, quia

^{P. Eliz. Iusfen. S. Aug. S. Th. Syn. Pa.} (inquit) eam tuentur S. Augustin. S. Thom. Synodus Palæstina, nihil dicit; quia Janfernus, ut etiam fatetur P. Elizal. 2. p. lib. 5. qu. 18. pag. mibi 126. suum errorem iisdem S. Augustini, S. Thom. & Syn. Palæstina textibus probat, & ex illis infert opinionem damnatam, licet pessimè inferat; ergo etiæ ex dictis textibus probetur ea opinio, si offendatur male probari, & non esse ad rem, poterit de Janfernismo notari.

N. Diccs ex P. Elizal. 2. p. lib. 5. qu. 17. §. 5. 152. pag. mibi 121. Janfernismum, quem aliquis eidem objicit, quatenus ejus opinio incidit in præceptorum impossibilitatem, objectum olim fusile a Pelagianis S. Hieronymo, nam lib. 2. S. Hieronymi ita clamant Pelagiani: His enim cunctis testimonis videris hominum accusare naturam, ac per hoc invidiam referre in Deum, si tales homines condit, ut obliuionis, & ignorantia peccato carere non possint. Et lib. 1. Aut possibilia Deus mandata dedit, aut impossibilia? si possibilia, in nostra potestate est ea facere, si velimus;

si impossibilia, nec in hoc rei sumus, si non facimus, quod implere non possumus, ac per hoc five possibilia dedit Deus mandata, five impossibilia, potest homo esse sine peccato, si velit: (hec S. Hieron.) ergo Janfernismus, quem aliqui ei opinioni objicunt, est purus Pelagianismus.

Respondeo tria hic esse: primum, an benè N. Pelagiani contra S. Hieron. arguerint: secundum, an benè P. Elizal. inferat contra nos Pelagianismum: tertium, an benè aliqui contra eum intulerint Janfernismum. Ad 1. dico, Pelagianos pessime arguisse contra S. Hieron. ex eo quod S. Doctor admittet peccata ignorantia, quæ Pelagiani negabant, non ideo sequitur peccari necessariò, ut Pelagiani volebant, nisi ad summum necessitate consequenti, præsternit si nobiscum dixeris, ad omne peccatum etiam ignorantia, & sequentia ad illam requiri advertentiam ignorantia quidem in se, sequentium autem advertentiam, ad ipsam ignorantiam tamquam in causa. Ad 2. dicam paulo post, dum solvam argumenta P. Eliz. Ad 3. dico me abstinuisse ab illatione Janfernismi ex sententia P. Elizal. p. Eliz. qui autem inferunt, viderint illi.

Ad 4. dico, quod si dum sit novum opus N. contra legem, ille error sub quo sit, vinci non potest, tale opus sub eo errore hic, & nunc invincibili non est peccatum; si autem sit sub errore, qui vinci potest, tunc est novum peccatum, at eo ipso sit cum advertentia peccati.

Ex his infer 1. nullam ignorantiam malitiae, aut prohibitionis, cum dubio malitiae, 155. aut prohibitionis, aut remorū indagandi ulterius veritatem, si illud dubium, aut remorsus per prudens judicium non deponatur, nullam, inquam, talem ignorantiam esse invincibilem, sed vincibilem, & culpabilem, quia talis ignorantia est peccatum negligentiæ contra virtutem studiositatis cognitam ut obligantem ad indagandam veritatem; & est violatio alterius præcepti, de cuius existentia dubitatur, & vincibiliter ignoratur. Si autem ignorantia sit talis, ut nulla adsit cogitatio malitiae, aut prohibitionis, vel si adsit, deponatur prudenter, opus sub eâ ignorantia elicitum, five ea ignorantia sit, five non sit poena peccati prioris, & olim volita, numquam est novum peccatum, licet sit materialis violatio legis. 2. quod ignorantia antea N. vincibilis potest decursu temporis fieri in 156. vincibilis, nempe si tollatur omnis advertentia ejus expellende, & tunc excusat semper opera frequentia a peccato formalis, five talis ignoranciam dicenda sit invincibilis absolutè, seu pro omni tempore, five invincibilis respe-

- N. respectivè, id est, hic, & nunc, licet olim
157. vincibilis facit. 3. ignorantia eorum, qua
quis scire tenet, obligatione tum physicā,
tum morali, numquam excusat à peccato,
nam eit moraliter vincibilis: ignorantia au-
tem eorum, qua quis scire tenet obligatione
pure physicā, & remotā, quatenus ca-
tut præceptum sciendi, quod tamen nullo
modo advertitur, semper excusat à peccato
denuo imputabili, etiā ea ignorantia eit
pœna peccati; nam præceptum numquam
obligat moraliter, niti moraliter existat per
cognitionem, seu nisi cognoscatur obligatio-
ne. 4. cur ignorantia invincibilis excusat, vinci-
bilis non excusat à peccato, nempe quia
opus, quod non est ex fide, seu prudenti per-
suasione non peccati, est peccatum, ait Apo-
stolus; opus autem quod est ex fide, seu ex
prudenti judicio non peccati, non est pecca-
tum; sed opus elicitum sub ignorantiavinci-
bili dictante tale opus non est peccatum, est
opus, quod non est ex prudenti judicio non
peccati; opus autem elicitum sub ignorantia
invincibili dictante non est peccatum, est
opus ex prudenti judicio non peccati: ergo
opus elicitum sub ignorantiavincibili est
peccatum, sub invincibili non est peccatum.
Addo quod quia ignorantia vincibilis est
æquivalenter scientia, ut ait M. Mart.
159. M. Mat. & Caram. scientia autem peccati fa-
cilit, ut objectum illud cognoscatur ut pecca-
tum, & à voluntate volitum fit peccatum;
ita etiam ignorantia vincibilis hoc facit. Mo-
dus autem quo deponitur conscientia vinci-
bility errorea, facilis est, ait Herinex *tom. 2.*
H. *d. 4. n. 19.* & tradit hanc regulam generalem,
tunc tutò deponi conscientiam ex ijsdena
motivis, ex quibus ab initio contraria con-
scientia, in quam fit mutatio, tutò concepi
potuifit: idem ait Palanco *qu. 10. §. 2. a. n.*
Palanc. 19. dicens conscientiam vincibiliter erro-
neam deponendam per mutationem judicij,
facta sufficienti veritatis inquisitione, hac
enim facta, conscientia non est cronea, vel
est invincibiliter errorea.
- N. Non approbo autem, sicut nec approbat
160. M. Tapia, vir verè pius, & doctus, ut suprà
M. Tap. dixi, quod tradit M. Elbecque *art. 4. nota 9.*
M. El- *pag. 88.* obligans ad sagax voluntatis fludū,
bœc. quod ait confittere in cordis rectitudine, pu-
ritate, & simplicitate, in continua, & irre-
quietâ salutis sollicitudine, in pijs mentis af-
fectibus, quibus veritas verè diligitur, in
sincerâ Dei quæstione, ad hæc enim obli-
gat, ut tollatur ignorantia vincibilis; quæ si
vera sunt, nullus in peccato mortali existens
poterit deponere ignorantiam vincibilem,
quia caret cordis puritate, & rectitudine, &
- melior eft conditio piarum muliercularū
in ordine ad Iciendum verum, quā viri ap-
primè Theologi, quantumvis pīj, non ta-
men adeo pīj. Monet autem optime Herinex N.
l. c. n. 25. vitandum eorum abusum, qui ut 161.
medecantur post factum remoribus confici-
entia, student casibus, ut faventem suo facto
opinione inveniant, quod planè eft medi-
cinam post mortem sperare; nam attendi debet
confidentia dictamen, quo quis directus
fuit ad operandum: si fuit invincibiliter er-
roneum, non peccavit; si vincibiliter, pecca-
vit. Oppositum accidit in conscientia deli-
catâ, qua quia invenit post factum Doctores
damnantes de peccato tale opus, se peccati
reos fatentur, cum tamen dictamen posterius
non dirigit opus jam factum.

SECTIO IV.

Argumenta M. Joan. Martin. de Prado.

SUMMARIUM.

*Ad nos accedit, dum recedere videtur, n. 162.**Quæstio erit de voce, n. 163.**Arguit ex Divo Thom. & ait, quod debens non
peccare, & non cogitare peccare, & quod quis
que teneatur scire; & quia datur inadverten-
tia culpabilis, n. 164. ad 168.**Expono tres D. Thomæ textus, n. 169.**Cur Hæretici ex S. Thom. suis erroribus sequendo,
peccant, ibid.**Ille solus peccat, qui potest moraliter, non satis, &
physice, n. 170.**Jus in foro externo comparat ignorantiam scien-
tiae, n. 171.**Nemo tenetur scire, nisi sciendi obligationem cog-
noscat, n. 172.**Advertentia est circa enipabilem inadverten-
tiam; & hac circa rem, quam quis non vult
scire, n. 173.**Exempla peccatorum perditionum non sunt ad
rem, n. 174.*

Hic Doctor in quæstionibus præcipis N.
Theol. Mor. *cap. 2. de Peccatis qu. 6.* 162.
potquam plures retulit Doctores affirmantes ad peccatum requiri expressam malitiam
advertentiam faltem dubitativam, aut ser-
pulofam, tandem *§. 2.* ait sufficere virtualem;
hæc enim habet n. 5. Afferendum tamen est,
quod licet, regulariter loquendo, ad perfe-
ctam deliberationem concurrat ex parte in-
tellectus expressa cognitione prohibitionis ob-
jecti, vel malitiae illius; atramen saepè con-
tingit, quod cum solâ advertentiâ virtuali,
quasi imperceptibili, vel voluntariâ in cau-
ſa, vel voluntariâ interpretativè, aliquem
peccare mortaliter, vel venialiter. Hæc M.
Mart.

Mart. Nota autem, quod dum doctus Author à nostrā sententia discedere præsumit, ad nostram accedit: quid enim est advertentia *quasi imperceptibilis*, nisi advertentia actualis, non quidem expressa, actualis tamē? nam si est, & est quasi imperceptibilis, utique est actū, & est perceptibilis, licet modice, nam quod actū non est, percipi non potest; ergo si est modicē perceptibilis, actū est; ergo est actualis; ergo dum omnem advertentiam virtualem, sive voluntariam in causa, sive interpretativa reducit ad quasi imperceptibilem, & vult hanc satis esse ad peccatum, cō ipso vult satis esse ad peccatum advertentiam actualē, tenuissimam tamen.

N. Quapropter dum citatus Docttor plures DD. 163. pro fūa conclusione congerit, & male fert, pote quod opposita à P. Oviedo dicatur communis, & multò peius, quod à P. Salas dicitur improbabilis opinio, quam tuerit M. de Prado, cō ipso omnes, quos pro fūa sententia citat DD. eos omnes pro nostrā citare potest; nam omnes ab eo citati docent requiri ad peccatum advertentiam faltem virtualem quasi imperceptibilem; ergo requirunt actualē, etiā tenuissimam; ergo tota quæstio inter DD. erit de voce, non de re: non de re, quia omnes negantes requiri expressam, concedunt requiri actualē, seu quasi imperceptibilem; & hoc est punctum de re, an ad peccatum necessaria sit actualis cognitione peccati; quomodo autem ea actualis cognitione vocanda sit, an virtualis, an expressa, an interpretativa, quæstio est de voce.

N. Quamvis autem satis me fecisse putem 164. omnibus, quæ contra nos adduci possunt, specialius tamen hujus Doctoris rationes ponderanda sunt. Prima est ex S. Thom. 1. 2. qu. 6. art. 3. ad 3. & clarius qu. 74. art. 7. ad 2. dicente, *Ex hoc ipso quod ratio superior non dirigit actus humanos secundum legem Divinam, impediens actum peccati, dicitur ipsa conscientia, sive cogit de legi eternâ, sive non;* ergo sive actū cogitet de malitia, sive non cogitet, peccare potest, quia cogitare tenetur. Secundus textus est cō 2. 2. q. 53. art. 4. ubi ait, quod *inconsideratio est peccatum, cum quis contemnit, vel negligit attendere ea, ex quibus rebus judicium procedit.* Tertius ex 2. Senti. dist. 39. qu. 3. art. 1. ad 3. ubi docet Hæreticos peccare in his, que secundum suam factam faciunt, licet sine conscientia remorsu operentur, & potent se obsequium præstare. Leo, dum justos occidunt; & duas assignat causas; quia privato lusione fidei excavati sunt, non remurmurati eorum Syndesis his, que contra fidem sunt. *Vel dicendum quod Syndesis semper remurmurata malo in universalis; sed quod*

in Heretico non remurmuraret huic malo particuliari, hoc contingit propter errorem rationis in applicatione universalis principij ad particulare opus: ergo sine formalis advertentia malitia in particulari committi possunt gravissima peccata. Dein trahit Caetanum, quem laudat.

Secunda est: (ait n. 10.) Qui potest, teneatur, & non facit, peccat; sed sepe contingit, 165. quod laborans inadvertentiā, vel oblivione, M. Ioa. Matt. posuit, & teneat cogitare, sive quia antea, cū comodè potuit, recogitare fuit negligens, sive quia nunc in communī proponitur, & inquirere omittit ea, quibus instruatur ad recte applicandū, sive quia cognitā objecti substantia habet principia, ut conferat de ejus moralitate, & prohibitione; ergo non est cur excusetur à culpā. Confir. N. mat: quia ignorantia vincibilis corum, quæ 166. tenemur scire, etiam si habitualis, est peccatum, licet tota ejus malitia oriatur ex negligentiā actuali acquirendi scientiam eorum, quæ tenemur scire, ut docet S. Thom. 1. 2. S. Th. qu. 75. art. 2. dicens: *Omnis tenetur scire cōmuniter ea, quæ sunt fidei, & universalia juris N. præcepta: singuli autem ea, quæ ad eorum statum, vel officium spectant;* & ideo in Jure Canonico cap. *Si culpa, de injurijs,* dicitur ignorantiam non excusare, quando quis debuit scire, & in eodem jure scire, & debere scire aequiparantur.

Tertia est: quia ex oppositā sententiā sc. N. quitur nellarū inadvertentiā malitiae esse 168. culpabilem, quia si requiritur actualis advertentia, cō ipso omnis inadvertentiā malitia excusat, & excusat; nisi enim excusabilis eset, non excusat: nihil autem magis receptum, quād dari inadvertentiā, quæ imputatur ad culpam, & ideo S. Thom. 1. 2. S. Th. qu. 76. art. 2. ad 3. ait: *Ipsa negligētia sciendi, vel etiam ipsa inconsideratio est peccatum.* Hæc M. Mart.

Sed hæc nihil me movent à meā, & communissimā sententia, omnes enim sentiunt ad peccatum requiri tenuissimam faltem advertentiam; hanc autem aliqui vocant formalem, seu expressam, alij vero virtualem, quod totum est de voce: ergo si M. Mart. ait, requiri advertentiam *quasi imperceptibilem*, cō ipso concedit requiri actualē, etiā tenuissimam; ergo concedit requiri actualē, etiā tenuissimam; quod autem eam vocet virtualem, est quæstio de voce.

Ad 1. repondeo longè plures me addu- N. xisse pro meā sententiā textus, ut patet ex 169. s. 2. Addo 1. textum probare ignorantiam invicibilem non excusare, si textus sumatur, ut sonat; ergo est necessario interpretandus:

tandus: vult igitur Sanctus Doctor posse aliquem peccare, siue actu expreſe judicet de malitia, siue actu tenuiſſimè tantum de ca cogitet, vel actu cognoscens se debere seriū cogitare, seriū non cogitet. Ad ſe-

S.Tho

Caiet.

N.

170.

N.

171.

M Mar

condum textum dico, quod Sanctus Doctor vult inconfiderantiam tunc eſte peccatum, cum quis contemnit, (id eſt, dicit, volo non ſcire) vel negligit (id eſt, dicit, non volo ſcire) ea, ex quibus rectum judicium proce- dit: ergo ex ipſo S. Thom. patet non dari peccatum inconfiderantiae abſque eo quod quis apprehendat malitiam peccati inconfiderantiae, ſeu obligationem confiderandi. Ad 3. textum dico velle, quod Hæretici ſequentes proprios errores ex culpabili ignorantiā peccare, licet ex culpabili errore pu- tent ſe non errare; immo dum S. Thom. ait, quod Syndereſis remurmurat ſemper malo in universali in ipſis Hæreticis, licet non huic malo particuliari, eō iplo aperit docet dari cognitionem actualem, nempe Syndereſim peccati. De Caietano nihil dico, ſuprā enim ſed. 2. §. 4. dedi evidētē pro me textum.

Ad 2. diſtinguo maiorem: qui potest moraliter, ut toties explicui, ſeu libere theologice, nempe potentia p̄aſuponente hic, & nunc cognitionem boni, & mali, tenetur, & non facit, peccat, concedo; qui potest phyſicē tantum, nego maiorem, & diſtinguo minorem: laborans actuālē, & omnimodā malitiae moralis inadvertentia potest moraliter, & tenetur cogitare, nego minorem; ut enim cogitare tencatur, debet cognoscere, quod cogitare tencatur; ergo debet habere actualem faltem tenuem advertentiam ad talēm peccaminofam inadvertentiam obiecti ignorati, & peccatorum ad eam ſequentium: laborans omnimodā inadvertentia potest phyſicē, & tenetur phyſicē, non tamen moraliter tenetur cogitare, concedo minorem, & nego conſequentiā ſex enim omnimodē ignorata, & incognita non eſt lex moraliter. Hinc patet ad confirmationem. Ad Jus Canonicum dico, quod Jus in foro extero & quiparat ignorantiam scientiā, ſupponit enim, quod noluerit culpabileriter ſcire, qui in officio conſtitutus nescit ea, faltem p̄acipua, quae ſui muneris ſunt. Addo me non capere qualiter diſcus M. que hic tradit, combinet cum illis, que tradit inſtr. qu. 12. §. 7. ubi aſerit, & merito, dari poſte invinci- bilem ignorantiam circa ea, quia ad propriū ſtatū pertainet: ego autem ita contra cum arguo: Ignorantia corum, quae quis ſcire te- netur, eſt vincibilis juxta illum: ſed omnis ignorantia corum, quae pertainet ad obliga- tionem proprij ſtatū, eſt ignorantia corum,

quae quis ſcire tenetur; ergo eſt vincibilis. Sanè huic argumento ſatisficeri non potest, N. niſi dicendo, neminem teneri ſcire, niſi cog- noſcat obligationem ſciendi; ergo niſi detur cognitionis talis obligationis, non tenetur ſcire, adeoque li teneat, intelligendum eſt moraliter; id eſt, tunc tantum tenetur, quando obligatio exiſtit moraliter, ſeu intentionaliter per cognitionem, non autem ſatis eſt, ut ſciendi debitum exiſtat in re extra intellec- tum: ergo niſi detur advertentia obligationis, nulla ignorantia ſcientiā eſt vincibilis. Similiter non intelligo, que tradit qu. 13. §. 1. dicens cum communi ferè omnium, quod ignorantia vincibilis eorum, quae quis ſub mortali ſcire tenetur, excusat interdum à mortali, ſi ignorantia fit tantum peccatum veniale. Redarguo enim: Ignorantia eorum, quae quis ſub mortali ſcire tenetur, vel ſem- per eſt mortale, vel nō? ſi ſemper, ergo falſa doctrina; ſi non ſemper, quare cur? Dicit: quia ipaſa ignorantia aliquando eſt tantum veniale. Bene eſt, ſed contra eſt: ergo pecca- tum non eſt metiendum ex obligatione gra- vi, aut levi, ſed ex advertentiā, & cognitione repræſentante obligationem: ſi ergo levis advertentia, aut levis ignorantia facit, ne fit mortale, quod quis ſub mortali tenetur fa- cere, aut omittere; utique nulla advertentia, ſeu omnimoda ignorantia facit, ne ullum fit peccatum, nec mortale, nec veniale.

Ad 3. nego maiorem; ad probationem ne- go etiam maiorem, vel eam diſtinguo: ſi ad 173. peccatum requiriſtū actuālē advertentia, omnis inculpabilis inadvertentia malitiae excusat, concedo; omnis culpabilis inadvertentia malitiae excusat, nego. Dixi repu- gnare, ut peccem non conſiderando, quin cognoscam ipſam non conſiderationem talis hic, & nunc obligationis, eſſe peccatum, in quo caſu adverto meam inadvertentiam: ita ut inadvertentia ſi circa preceptum, quod ſcire teneor; ex. gr. an hodie ſit audiendum facrum; advertentia autem eſt circa ipſam inadvertentiam, ſeu ignorantiam precepti, quod ſcire teneor: duplicitur autem tunc peccato, nempe tum peccato negligentie, ne- gligendo indagare veritatem, an detur pre- ceptum audiendi facrum, quod preceptum, an detur, ignoro; tum peccato non auditio- ni facrum. Sanè vellem, ut quod P. Sanch. lib. 1. ſam. cap. 1. n. 8. & cap. 16. n. 21. imperſua- bile putat, vellem, inquam, ut aliquis mihi perſuaderet; nempe quod ego tenear expel- lere eam ignorantiam, vel inadvertentiam malitiae obiecti, cuius nullum proſrus leviſum ſcrupulū habeo.

Exempla, quae contrarij congerunt de 174. Hæreti-

Hæreticis, de peccatoribus perditis, & male
habituatis, qui peccant, licet se peccare, & se
blasphemare, se in falsa religione vivere non
advertis, non sunt ad rem, quia vel plerumque
aliquam advertentiam quasi imperceptibilem habent; vel si nullam habent de blasphemia ex gr. quam proferunt, habent de
omissione diligenter necessariae ad blasphemie
emendationem; atque adeo exempla non
sunt ad rem. Probent in illo Adversarij Pe-
N. 175. trum hodie omissione facri peccare, (est
enim dies festivus) eti nullum neque heri,
neque per otriduū anterius, nec hodie scrupulū
habeat; ita tamen ut ante mensē scru-
pulū habet; verit hodie est audiendum sacram
scrum, & noluit, faciet cumdem Petrum
hodie reum peccati mortalis, licet sit omni-
no immemor tum præcepti interrogandi de
præcepto facri, tum præcepti de audiendo
facio? Ergo ubi omnis adest advertentia pec-
cati, nullum tunc est peccatum formale,
juxta dicta.

Hæc dedi, non quia putem nobis hunc
Authorem opponi, immo nobis consentit,
dum necessariam vult ad omne peccatum
quasi imperceptibilem malitiam advertentiam;
sed ut opinem scrupulū tergerem, qui for-
tè aliqui non perpendenti argumenta occur-
rere posser.

S E C T . O . V .

Argumenta P. Elizalde.

§. I.

Prima ejus Argumenta.

S U M M A R I U M .

Error, & ignorantia culpabilis sancte a Deo ve-
tit, n. 176.

Ait, quod hoc sententia, *Nemo peccat, quin ad-
vertat esse originem scandalorum;* & quod In-
fideles erunt liberi a peccato, n. 177.

Longe plus illi docet, dum ait, *ignorantiam vin-
cibilem esse negationem, nos autem privatio-
nem advertentia, n. 178. ad 180.*

Ad peccandum non est necessaria scientia, vel ju-
dicium de peccato satis dubium, scrupu-
lus, advertentia peccati: & in hoc errant Ad-
versarij supponentes nos illud docere, num.
179.

Obiitum est Adversarij borrenda adducere; ut
Jansenista in Catholicos; cur? n. 180.

Alii per se notum, quod ignorantia peccans, non
Tom. I.

peccat advertentes; & quod dubium sit cum
ignorantia, n. 181.

Solvo, num. 182.

Contradictio manifesta & tandem nobis con-
ficit, quin ait esse omnium T. T. n. 184. ad 188.

Ait, quod si putans se obsequi Deo peccat, multo
magis non advertens, n. 185.

Hæretici cum mala fide credunt, n. 186.

Aliud est, quod ut quis peccet, necesse est, ut cogi-
toseat se peccare; aliud, quod toto, quo pec-
cat, tempore, debeat hoc advertere: illud sue-
mum, hoc negamus: & Adversarij strumque
confundant, n. 187. 188.

Hæretici, & mali Catholici plenimque abutun-
tur hæc voce, nescivi, non potui: & car. Hæ-
retici absolvantur ab excommunicatione: hec
cum sit pena, ut incurritur, non indiget ad
advertentia, n. 189. ad 191.

Ostendo nullam in nostris responsionibus absurditatem,

sed totam in casibus pro libito factis,

n. 193. 194.

Ostendo, quod nostra sententia minus excusat
peccata, quam sententia P. Elizalde, n. 195.

ad 198.

Vivens in concubinatu, & pejerans toto anno fine
advertentia, quando peccat, n. 197.

In ordine ad conscientiam, utraque opinio perin-
de est, non quod doctrinam, que est coheren-
tior, n. 198.

Postquam P. Eliz. 2. p. lib. 5. qu. 1. ostendit N. grande malum esse ignorantiam, & erro-
rem, tum respectivè ad hominem, illis labo-
rantem, tum ad Deum, tum ad proximum,
tum ad communitem; & ideo qu. 2. osten-
dit, necesse fuisse, ut ignorantia, & error a
Deo prohiberentur, non minus quam sur-
tum, usura, mendacium, & cetera: tandem
qu. 4. §. 2. pag. 14. dicit, quod opinio docens
neminem peccare, nisi actuadvertat, & co-
gnoscat se peccare, ita ut qui ignorat esse
peccatum, aut non advertat esse peccatum,
non peccet; hec, inquam, opinio est (inquit)
origo plurium scandalorum, atque adeo
nobis.

Objicit 1. quod supposita hæc opinione, N.
sequitur Infideles excusari a peccato, immo
Fideles idiotas, si a Parocho decepti credant
Trinitatis Personas esse tantum duas, aut
cum Ario Filium esse Patrem minorem: ergo
hec nostra sententia abolenda.

Sed contra 1. quia si nostra sententia, mo-
do a nobis explicato, est scandalosa, & fallax, 178.
longè magis talis est doctrina asserta a P. P. Eliz.
Eliz. nam qu. 3. §. 1. docet ignorantiam vin-
cibilem esse privationem scientie debitis
haberi, ita ut velit, quod ut quis laborat
ignorantia vincibili, non satis sit, ut habeat
privata.

privationem cuiusque cognitionis debitam haberi, sed *privationem scientie*; atque adeo docet, quod non advertens, non considerans, aut obliviscens, non habeat ignorantiam vincibilem; (de hac enim loquitur, ut patet ex versic. *Hinc patet* quo posito, ita arguo: Omnis peccans peccato ignorantiae vincibilis debet habere privationem scientiae debita: sed omnis libere non advertens, aut non considerans, aut voluntarie obliviscens, non habet privationem scientiae debita; nam privatio advertentiae non est, ut ipse vult, privatio scientiae: ergo omnis talis non peccat peccato ignorantiae vincibilis: hoc autem longe plus est, quam quod nos dicimus: nos enim dicimus illum peccare, dummodo nolit considerare, aut advertere; ipse autem vult tunc tantum peccare, quando non vult

N. 179.

scire. Hinc bene monui, quod Adversarij, dum negant necessariam ad peccatum actualem advertentiam, intelligunt per advertentiam, judicium, aut scientiam peccati, quod toto Cælo diffat à nobis afferentibus necessariam actualem advertentiam, & per hanc intelligimus apprehensionem, scrupulū, dubitationem de peccato; ergo non mirum si à nobis recedant. Secundo ita arguo: Tunc tantum, juxta Elizal. adest ignorantia vincibilis, quando adest privatio scientiae debita: ergo tunc tantum peccatur peccato ignorantiae vincibilis, quando quis habet privationem scientiae debita: sed cum advertentia ad peccatum, aut cum non advertentia voluntaria peccati adeste potest privatio scientiae debita: ergo cum advertentia ad peccatum, aut cum non advertentia voluntaria peccati potest quis non peccare peccato ignorantiae vincibilis: quid absurdius? Videat modò

N. 180.

Lector quæ doctrina sit magis scandalosa, an nostra afferens peccari peccato ignorantiae vincibilis, dummodo quis apprehendat, et si careat scientiæ debita peccati; an sententia P. Elizal. afferens non peccari peccato ignorantiae vincibilis, et si quis advertat ad peccatum, dummodo non habeat privationem scientiae debita. Similiter nos dicimus nullum peccare, nisi actu adverteret; peccare tamen, si nolit advertere: econtra P. Elizal. dicit ignorantiam vincibilem esse privationem scientiae, & negat esse privationem advertentiae debita. In formâ respondeo, quod cum P. Elizal. sepe dicat, nil prudentius resipetum idiote, quam fidere viro prudenti, eo ipso sequitur, quod idiota fidens in hoc casu suo Parocho, quem putat invincibiliter doctum, excusabitur à peccato infidelitatis. Addo meam doctrinam, quod nemo peccat, nisi aliquo modo cognoscat se peccare, esse mihi,

P. Eliz.

& plerisque certam; an autem in casibus particularibus, quos P. Eliz. & Contrarij trahunt, ut nostram doctrinam scandalosam reddant, (quod ipsum praestatur à Jansenistis, ut doctrinam Catholicam de ignorantia invincibili excusante à peccato invilam faciant) an, inquam, in casibus particularibus, quos trahunt, detur ullus scrupulus, aut advertentia peccati, aut horribiliora peccata fine ullo malitiae scrupulo, & advertentia forberi possint, non est nostri instituti; quapropter scandalum orietur ex hypotheci casus, quem Contrarij trahunt, non ex nostra doctrinâ.

Objicit 2. lib. 5. qu. 5. §. 3. mibi pag. 22. N.

Peccatur per ignorantiam, & ex ignorantia. 181.

Five ipsa ignorantia sit peccatum, five tam P. Eliz. tum causa peccati: sed qui fit, cognoscit, & advertit le peccare, non peccat per ignorantiam, & ex ignorantia: ergo peccatur, quin scaturit, & advertatur peccari. Major est de fide. Minor est evidens, & præterea declaratur: Peccare per ignorantiam, & ex ignorantia, est ignoranter, & neciendo peccare; peccare vero cognoscendo, & advertendo peccatum, est scienter, & advertenter peccare: sed est per se notum, quod peccare advertenter, & scienter opponitur cum peccare ignoranter, & neciendo: ergo peccare per ignorantiam, & ex ignorantia pugnat cum peccare cognoscendo, & advertendo peccatum: ergo peccatur, quin cognoscatur, & advertatur peccari. Sed contra 1. quia hoc argumentum ad evidentiā solvi sed. 3. §. 1. ad 2. Contra 2. quia N. totum argumentum militat directe contra 182. Elizal. vult enim peccatum ignorantiae esse privationem scientiae debita haberi: modo quare, vel cum privatione scientiae debita haberi stat advertentia ad peccatum, vel non? si stat, ergo peccatur ignoranter simul, & advertenter; si non stat, ergo male definit ignorantiam vincibilem, quod sit privatio scientiae, sed definit debet, quod sit privatio omnis advertentiae debita haberi. Contra 3. N. quia idem Elizal. §. 3. vers. Dives pag. 25. 183.

afferit dubitationem cohædere cum ignorantia, dubitatione autem licet sit suspensio omnis judicij, non tamen omnis cognitionis, immo aliquam presupponit: ergo si dubitatio stat cum ignorantia, advertentia stat cum ignorantia.

Contra 4. quia ipse Elizal. qu. 5. §. 1. N. pag. 20. ait: *Concors est omnium TT. sententia 184. ad omne peccatum, & sic etiam ad peccatum ignoranter, & ex ignorantia prærequisiri aliquam aliquando demum cognitionem, & cogitationem altitudinem malitia, vel in se, vel in alio, in particulari,*

culari, vel in universali, quod satis diceret quaeſt. precedenti §. 2. S. Thomas declarabat. Ratio concludens est: *quia omne peccatum est voluntarium; sed omne voluntarium est præcognitum;* ergo &c. Non autem precise requiriſt scientiam, aut cognitionem certam, aut assensum, sed ſaltem dubitationem, vel ſcrupulum. Haec ad verbum P. Elizal. Modo rogo benignum Lectorem ut oculos in haec intendat. Primo, quod nostra tentatio dicitur ab Eliz. *concorſ TT.* Secundo, ut haec duo combinet, *ad omne peccatum etiam ignorantia prærequiritur actualis aliqua cognitionis malitia: peccatur, quia advertatur peccari;* & tamen utrumque docet P. Eliz. que fuit manifeſtæ contradictionia. Si igitur omnes TT. docent ad omne peccatum etiam ignorantia prærequiri actualem aliquam cognitionem malitiae, non autem foliā potiam cognoscendi, quod noto propter M. Elbecque, (licet inter ſe, ut dixi, potius de voce diſcrepent, an ea actualis cognitionis malitiae debeat eſte in particuliari de malitia operis particularis, quo per ignorantiam peccatur, an ſatis sit actualis cognitionis malitia in alio, an in universali) quā ratione P. Eliz. dicit peccari, quin advertamus peccare, cum hī ē propositio opponatur contradictione huius omnium TT. opinioni: non peccatur, quin advertatur peccari. Rurſus quo jure paginas authoritatibus fatigat? quē ſi ſunt ad rem, ſunt contra omnes TT. vel li- fuit ad rem, immo ſunt contra P. Elizal.

N. Objetit 3. qu. 6. & 7. hoc argumentum, quod §. 3. pag. 31. vocat infolubile: Omnis Hæreticus peccat putans obsequiū p̄f̄stare Deo; ergo multo magis peccari potest sine actuali advertentiā peccari. Antecedens probatur, quia Hæreticus dum aſſentitur ſuo errori, aſſentitur ei objēcto, ut vero, & qui- den, ut Deo obsequium p̄f̄stet. Respondet vel sermonem eſte de Hæretico invincibili- ter ignorantie oppofitum; hoc autem non eſt ad rem, nam non peccat, dum invincibiliter putat ſe credere Deo; hic autem loquimur de ignorantia invincibili: vel ſermo eſt de Hæ- retico invincibili ignorante; iſte autem ex malā fide putat ſe credere, & obsequi Deo, immo cō ipſo dubitat, & cognoscit ſe teneri ad ulteriorem diligentiam, quam tamen reſpuit; & idē peccat tum peccato negligente, & ignorantiae invincibilis, tum peccato hærefiſis ad eam ſequenti.

N. Omitto alia argumenta, in quibus P. Eliz. qu. 6. totus eſt, ut probet adulterantem, & P. Eliz. furantem non adverteſte actu ad peccatum, adeoque peccare ſine actuali advertentiā pec- cati. Sed contra; quia, ut ſupra dixi, nullus Tom. I.

docet, quod quis toto tempore, quo peccat, habere debeat advertentiam ad peccatum: fi enim ut quis bene operetur, non eſt necesse, ut toto tempore, quo ex. gr. orat, actu ad- vertat ſe orare, & agere opus bonum; inuitio minus necesse eſit, ut quis male operetur, quod actualiter cogitet toto tempore, quo male operatur, ſe peccare, & in hoc hallucinatur P. Eliz. Nos cum omnibus TT. immo ipſo Elizal. docemus, peccari non poſſe ſine prævia actuali cogitatione, aut ſcrupulo pec- cati, & cum iſdem negamus eam debere ſemper durare; quoniam ergo hoc nobis ob- jicit, immo quo jure infert, quod quia adul- ter, dum adulteratur, non cogitat ſe peccare, peccari poſſe ſine actuali advertentia pecca- tri; nam adulter, faltem prius, dum adulterio ſe accingit, advertit ſe peccare, & hoc ſatis eſt ad veritatem Catholicam, & omniū TT.

Addo quod ſi P. Elizal. putat ſe ex penū SS. N.

PP. & omnium TT. doctrinam ſuam hau- 188.

ſiſſe, dum docet ad omne peccatum etiam ignora- ntiæ prærequiri actualem aliquam pec- cati cogitationē, cō ipſo ne, dum docet pec- cati ſine actuali cognitione peccati, ne, in- quam, doctrinam Catholicam retractare vi- deatur, debere ab hāc propositione omnino oppoſitū primas prorfus abſtinēſe, vel aliter eam expoſuſe dicendo, quod actualis ea cogitatio prærequisita ex confiſu omnium TT. ad omne peccatum non eſt necesse, ut con- tinueretur toto tempore, quo peccatum; & dixiſet verum: dicere autem, *peccatum abſque eo quod advertatur peccari*, eſt omnino oppoſitum huic, non peccatur ſine prævia actuali ad- vertentiā peccati, quam ipſe, & omnes TT. fuſtinent: ergo ne contradictionia dicat, aut faltem non bene loquatur, ſatias fuſiſet ab ea propositione abſtinere, aut faltem eam mo- derari.

N. Objetit 4. qu. 8. Si nostra regula, non ſci- vi, non putavi eſte peccatum, eſt vera, & ex- 189. eſt a peccato, ſequitur, quod qui non exi- P. Eliz. ſtimat le falli credendo errorem contra fidē, non peccabit, adeoque nullus Hæreticus ab excommunicacione abſolvendus eſit, dum ad Ecclesiæ ſinum accurrit, ſi excommunicatio- nem ignoravit; & tamen oppofitum ab Ecclesiæ practicatur: ergo falsa eſt nostra regula ſupponens omnem eam ignorantiam eſte in- vincibilem, quoties actu non advertitur peccari. Sed contra; quia tam certa eſt nostra re- gula; quam certa eſt allegata omnium TT. doctrina prærequiri ad omne peccatum etiam ignorantie actualem cogitationē pec- cati ignorantie: ergo ſi ex mente omnium TT. ut dixi ex eodem P. Elizal. 2. p. pag. 20. cuius verba dedi in 2. objēct. omnis ignorantia 190. Xij vincit.

vincibilis, & peccaminola præsupponit necessariò actualem peccati advertentiam; sequitur quod omnis ignorantia non præsupponens actualem peccati cognitionem erit invincibilis. In formâ dico, quod si aliquis nullo modo scivit, nec ullum scrupulum habuit de comparandâ sibi ejus objecti ignoti notitiae, & tale objectum exequatur, nullo modo peccare. Attamen verum est plerisque faciliè in hoc mentiri, ut patet appositissimo exemplo: quid evidenter quam furem, aut iustitè aliena bona retinente teneri ad restitutionem? quotus tamen quisque est, qui restituat? cur autem, nisi quia familiari sibi voce adulantur, *non possum*, quæ tamen plerumque est mendacum? Sanè siue respondens *non possum*, si revera posse, ut plerumque potest, non est securus in conscientia, ita nec illi, qui in aeterna salutis negotio desideres sunt, ut sunt plerumque Catholici, & multo magis Hæretici, quibus saepe pro fide amplectenda, cetera bona posthabere necesse est; quod si lape respondent, non scivi, non cognovi peccatum esse, non adverti me tali legi obligari, plerumque mentiuntur, atque adeo, quia ea nescientia est voluntaria, quantum mixta conscientie incitanti ad interrogandum, & interrogare negligunt, id est ea est peccatum. De cetero si nec in generali, nec particulari ullam peccati advertentia habuere, est concors omnium TT. opinio eos non peccare. Quod additur de excommunicatione, non est ad rem; nam poena non pendet ab advertentia, culpa autem pendet: ergo excommunicatione potest sine advertentia incurri, non potest peccatum. Addo Ecclesiastem sapientem se gerere, dum poenam taxat pro foro exteriori, cum hominis interiora non videat, & possit quilibet Hæreticus excusare se, allegando invincibilem nostræ fidei ignorantiam, quæ licet in aliquo dari possit, ea tamen non datur in plerisque. Addo etiam, quod P. Eliz. decipitur, dum veram doctrinam casibus falsis applicat, & ex eorum falsitate infert falsitatem doctrinæ generalis, quæ tamen oritur a falsa applicatione: quomodo quis diceret, quod doctrina generalis liberans omnes gravì infirmitate laborantes à legi jejunijs, sit falsa, quia medicus aliquis ab eâ legi liberavit hominem modicâ tufsi laboratem: nam regula est legitima; applicatio est spuria.

N. 191. Dices: Si ad peccatum requiritur advertentia, sequitur Confessarium, qui conscius sua ignorantiae initio anni proposuit non studere necessarijs ad rectam Sacramentorum ministracionem, sequitur, inquam, si mensu posteriorum decurso non advertat tuam impec-

titiam, & studendi obligationem, & Sacrameta quocumque modo ministrat, non peccaturum. Similiter concubinarij æstu libidinis ferventem non peccaturum, si non advertens delectetur in objecto turpi. Idem dicens de iracundo, de perjuro, si malum imprecetur, si pejeret, & non advertat: ergo ad peccatum non requiritur advertentia. Sed N.

contra: quia hoc ab Eliz. est solvendū, cum 194. sustineat cum omnibus TT. licet deinde argumentorū vi abreptus sibi contradicat; sustineat, inquam, ad omne peccatum præviā aliquam cogitationem requiri: dicere autem, quod peccari potest sine prævia peccati cogitatione, non est argumentum solvere, sed cedere, & deferere doctrinam cōmūnem, quam afferuerat. Dico igitur quod casus, ut in argumento allegantur, sunt plerumque modo operandi humano impossibilis: quis enim mihi suadat Parochū toto anno, primo die, vel mensie excepto, ne levem quidem scrupulum habuisse de iūia imperitiā, de studendi obligatione, de pravā Sacramentorum ministracione? Idem dico de concubinarij, perjuro, & similibus; atque adeo nil mirum erit, si cuius moradur impossibili respondere cum communī TT. nimis benignè dicendo, Parochum primo tantum mensie, quo advertit, peccasse. Quod si responsum accuses, accusabo ego casum: si enim tu supponis omnino gratis nullam omnino toto anni decurso bonam inspirationem excitantem ad studendum, & ad meliorem vita frugem revertendum, Parochum habuisse, & non nisi primo mensie advertisse; ita & ego dico, non nisi primo mensie peccasse: talis enim casus, qui supponit Spiritum S. & bonum Angelū toto anni decurso otiosum, Dæmonem autem toto anni decurso summè vigilem, tali responsum dignus est. Quod si finxeris casum, ut de more accidit, quatenus Deus, & Angeli tutores diligentissimi, & liberalissimi sunt in largitione gratie sufficientes, in peccatoribus monendis, in excitandis, in proponendis proprijs cuicunque obligationibus, præter exteriora exempla, quibus ad arctam salutis viam monentur, tum dico Parochum toties peccasse, quoties simili Synderesi, quæ frequentissima est, laboravit.

Ut autem prorsus enervem similia popularia argumenta, videamus, quid dicit P. 195. Elizal. & quid nos, & sapientis Lector judicabit, an nostra doctrina excusat peccata, an potius opposita. Dicit P. Elizal. Parochum semper peccare, licet non advertat toties, quoties male Sacramenta ministrat, ita ut semper peccet novo peccato; si enim hoc non dicat, non recedit a nobis. Dicimus nos Paro-

N. 192. 193. Dices: Si ad peccatum requiritur advertentia, sequitur Confessarium, qui conscius sua

ignorantiae initio anni proposuit non studere necessarijs ad rectam Sacramentorum ministracionem, sequitur, inquam, si mensu posteriorum decurso non advertat tuam impec-

Parochum toties peccare, quoties advertit, in ut sufficiat actualis advertentia in confusione, & se ad plura teneri, ut suum munus scienter obeat: adeoque si ab initio anni advertentia miliis ministraturum Sacra menta, dicimus cum ab initio anni miliis peccasse; nam voluntas habetur pro facto: rursus dicimus in sequenti Sacramento ministratio ne, si nullatenus in posterum advertat (quod tamen est moraliter impossibile) se peccare, non quidem peccato novo, sed antiquum peccatum compleetur. Quero modo, uter magis excusat peccata, an P. Eliz. an nos? Ego volo Parochum peccasse miliis ab initio anni, immo toties quoties ministraturus erit per annum Sacra menta, dummodo hoc confusè præviderit: rursus per voluntatem non sciendi, quæ sui munera sunt, volo toties ab initio anni peccasse, quoties per annum munus suum obiturus non est, dummodo hoc confusè præviderit. Econtra P. Eliz. dicit, quod Parochus ab initio anni toties tantum peccavit, quoties Sacra menta cum advertentia ad sui munera ignorantiam ministravit: rursus toties per decursum anni peccavit, quoties ea ignorans ministravit, & sine advertentia quod peccaret. Ecce si equo iudicio locus sit, plurimi peccatorum reum facit Parochum nostra sententia, quia si Parochus primo anno mensi obiret, immo si Doctribus, & libris, quibus anni decurso uti posset, ut calleret, quæ sui instituti sunt, decurrente anno pri varetur, adhuc juxta nos reus est mille Sacra mentorum illicite, aut invalidè ministrandorum, quia voluntas habetur pro facto: eo modo, quo qui projicit Breviarium prævidens se miliis non recitaturum, reus est mille peccatorum. Econtra juxta P. Eliz. Parochus primo anno non est reus mille facrilegorum, sed eorum tantum, quæ tunc contraxit: ergo si primum mensi confide remus, tantum abeat, ut nostra sententia excusat, quin facit Parochum reum longè pluri um peccatorum, quorum non facit sententia P. Eliz. Quod si annum cum anno comparemus, aequalium peccatorum reum facit Parochum nostra sententia, ac sententia P. Eliz. dicimus enim Parochum toties peccasse, quo confusè prævidit Sacra menta illicite ministraturum, cum hæc differentia, quod ea omnia contraxit primo anno, quo confusè advertit, et si sequentibus mensibus nihil omnino advertat, non peccaturum novo peccato formalis, sed tantum expletur formalis antiquum. At P. Eliz. negat contraxis fe omnia primo anno, sed vult toties novo peccato peccare, et si non advertat, quoties

Tom. I.

ministrat Sacra mentum. Hæc rectè intel lecta evacuant, & moderantur zelum P. Eliz. contra nos.

Hoc idem evenit in projiciente Breviarium, qui si prævideat se pluries non reci taturum, dico eo instanti contrahere peccatum æquivalens omnibus omissionibus Officij futuris, & in ordine ad conscientiam per inde est, five dicatur, quod quotidie novum peccatum contrahat, five dicatur, quod quotidie novum peccatum non contrahat, sed omnia projectionis instanti contraxisse. Dixi, in ordine ad conscientiam, non tam in ordine ad doctrinam; nostra enim sententia communissima est, & præterea Janifenismo ex toto opposita, sententia autem contraria nec est communis, nec faltem, modeltae mem or, ita opposita. Idem dico de alijs casibus, si res penetratur, perinde enim est ad conscientiam, & multitudinem peccatorum, five cum P. Eliz. dicatur perjurum toties peccare, quoties pejerat, licet non advertat; five nobiscum dicatur, perjurum, dum non advertit, non peccare novo peccato formalis, peccasse tamen tum peccato omissionis diligenter ad emendationem perjuriorum requi sita, tum patrando peccatum perjurij, & negligenter æquivalens omnibus negligentijs, & perjurij proferendis. Idem de concubinario, qui prævidens se in objecto turpi delectaturum, nisi sibi præsens sit, peccavit tum contra castitatem, quam prævidit violaturum, tum contra obligationem sciendi, & utendi remedij ab Asceticis contra tale vi tium præscribi solitus. Nulla igitur in nostra sententia peccatorum excusatio, nam tot ad mittimus in non advertente, quot Eliz. & summa nostra doctrinæ coherentia; tamen enim non peccari peccato formalis novo sine novâ advertentiâ faltem in confuso; quâ coherentia caret doctrina Eliz. qui tuerit ad omne peccatum prærequiri aliquam aliquâdo cogitationem, & hanc esse omnium T.T. mentem; & simul tuerit peccari novo peccato formalis, quin actuadvertatur, adeoque negat præquiri actualem advertentiam etiam confusam peccati ad peccandum, quæ non tantum incohæretia, sed contradictria sunt.

§. II.

Argumentum ex dictamine conscientia vincibiliter erroneo.

S U M M A R I U M.

Plures DD. volunt esse de fide, quod parere temearum conscientia vincibiliter erronea, Arguit fuisse, quod vincibilis falsa nullam includat peccati cognitionem, & tamen eam sequens

X iii peccat,

peccat, adeoque peccatur sine advertentia peccati, n. 200. ad 205.

Rejicit Patrem Suarez tuentem, quod ad peccatum satis sit cognitio interpretativa, n. 206. ad 208.

Concludit determinari exacte non posse, que cognitio sit necessaria ad peccata ignorantiae, & dicit, quia Deus nos vult humiles, ibid.

Theologi est in re practica valde obvia aliquid definire, n. 210.

Judicium prudentium quando sit regula, n. 211.

TT. in discendo humiles, sunt in docendo dictiores, ibid.

Vult necessariam ad peccatum advertentiam, & simul vult peccari, quin advertatur, n. 212.

Defendo Patrem Suarez, n. 213.

Alind est querere, an advertentia requiratur ad peccandum; aliud, an eam habuerim, ibid.

Sepe difficile vincibilem ignorantiam ab invincibili secernere, ibid.

Non recte probat ex D. Paulo, esse incertum, que cognitio necessaria sit ad ignorantiae peccata, n. 214. 215.

Affirmat, & negat nos debere sequi conscientiam vincibiliter falsam, n. 216.

P. Vasquez, & alij docent vincibilem erroneam obligare tantum negativè, seu ne contra eam operemur, n. 217.

Plerique, quos sequor, ut juxta eam operer. Doctores, n. 218.

Plus peccat, qui non operatur juxta illam, quam qui eam non deponit, ibid.

S. Thomas expreße dicit, quod obligemur sequi conscientiam erroneam, n. 219.

Nullum absurdum, quod eam stante necessetur homo ad peccatum, n. 220. ad 223.

Necessitatibus necessitate consequenti, quia eam deponere non vult, cum debeat, & possit, 222.

Non est in statu damnationis cur? n. 224.

Ex hoc quod non deponemus conscientiam erroneam teneatur eam sequi, non infertur peccari sine advertentia, n. 225.

Omnis TT. aliquam, vel in se, vel in alio, peccati advertentiam requirunt, n. 226.

Totus labor est combinare cum peccatis ignorantiae advertentiam peccati, ibid.

P. Elizalde. non combinat, quin destruit necessitatem advertentie ad peccandum necessaria, n. 227.

Expono quando pecco peccato ignorantiae, n. 228.

Pecco scienter per ignorantiam, pecco ignoranter contra legem, quam scire nolo, n. 230.

Teneor non mentiri deposito errore vincibili, non eo stante, n. 231.

Quomodo mentiendo peccet, esti judicet se non peccare, n. 232.

Plura sunt, que in se non sunt peccata, sunt in alio; atque adeo obediens dictamini vincibili,

non est peccatum in se, est tamen in dictamine, n. 235.

Mentiens non simul judicat, quod sit, & non sit peccatum, mentiri, n. 237.

Expono qualiter tunc teneatur, vel deponere dictamen, vel mentiri, n. 238.

Differentia inter dictamen vincibiliter, & invincibiliter erroneum, n. 239.

Minus peccat mentiendo, seu obediendo ei dictamini, quam non mentiendo, n. 240.

Necessario peccat, n. 241.

Esi tunc cognoscas mendacium esse peccatum, tenetur stante eo dictamine mentiri, n. 242.

Contemnere apprehensionem ex gravi motivo non est culpa: est contemnere ex culpa, n. 243.

Explico qualiter obligari possimus, ne agamus contra conscientiam dictantem tale opus esse peccatum, n. 244. 245.

Laborans conscientia vincibiliter erronea duos habet remissus, ibid.

Non deponitur conscientia vincibiliter erronea per cognitionem dictantem, quod ea sit vincibilis, n. 247.

Erronea non est dubia de opere, quod dictat, sed de sui ipsis veritate, n. 248.

Ignorans vincibiliter duas videt in se obligaciones, n. 249.

O Bjicit 5. qu. 11. per totam: Tenemur se- N. qui dictamen vincibiliter erroneum, 199. aucto ut sit peccatum ei non parere; ergo pec- P. Eliz. catur sine advertentia peccati. Antecedens suadet ex P. Vasquez 1.2. disp. 59. qui post- P. Vasquez. quam cap. 3. retulit sententiam, quae negat esse peccatum operari contra conscientiam erroneam, subdit, quod opposita sententia aucto communis, & certa sit, ut sententia negans esse peccatum non obediens conscientia erronea, haeretica ab omnibus iure censatur. Dein d. 60. quarens, an conscientia erronea propriè obliget, respondet idem P. Vasquez. obligare, ne quid hat contra illam. Similiter P. Suar. & P. Sanch. afferunt esse de P. Suan. fide, quod teneamus parere conscientiae er- P. Sanch. ronae, & P. Granado 1.2. contr. 2. tr. 12. d. 7. P. Gran- ject. 3. art. esse intrinsecè malum non obedi- P. Eliz. conscientie vincibiliter erranti, nec Deum, nec Praelatum post in hoc dispensare: ergo tenemur obediens conscientiae vincibiliter erranti. Quod autem, supposita hac doctrina, quae juxta plerisque est de fide, sequatur peccari sine illa advertentia peccati, probat P. Eliz. quia conscientia vincibiliter erronea non habet secum conjunctam ullam cognitionem probabilem, aut dubitativam, quae cognoscatur esse peccatum id, quod ea conscientia vincibiliter errans dictat; si enim aliquam talam cognitionem haberet, non esset pecca-

peccatum ei conscientiae non obedire: detur enim conscientia vincibiliter erronea dicitans esse necessarium mentiri ob vitam tuendam: ecce talis conscientia nullam habet sibi conjunctionem ostendentem, quod in peccatum tunc mentiri; si enim haberet, non possem eam conscientiam sequi; sed non tantum postum, sed teneor eam sequi, adeoque tunc tunc mentiri: ergo conscientia vincibiliter erronea nullam habet secum cognitionem peccati: ergo peccatur sine cognitione peccati; cum certum sit, quod conscientia vincibiliter erronea non exulet a peccato.

N. 200. Confirmat 1. Vel Petrus ex conscientia vincibili erronea judicans se teneri ad mentendum, ut fama, & vita propria, aut aliena consulat, cognoscit, sive probabiliter, sive dubitativè, quod mendacium tunc sit peccatum, vel nullo modo cognoscit? Si nullo modo cognoscit, habetur intentum, nempe tum, quod Petrus tunc mentiendo peccet, nam omnis sequens conscientiam vincibiliter erroneam peccat; tum quod peccet sine omni cognitione peccati. Si aliquo modo cognoscit, iequitur, quod tunc conscientia vincibiliter erronea non obligat ad mentendum, quia nullus obligatur ad id, quod cognoscit esse peccatum. Confirmat 2. mihi

N. 201. pag. 50. (est enim error Typographi, quo frequentissime non minus, quam sollicitissime facit impressio, ponens numerum 52. pro 50.) quia dici non potest Petrum peccare tunc mentiendo, quatenus operatur contra scrupulos, & conscientiae remoribus, qui stant cum iudicio conscientiae vincibiliter errantis, dictante non esse peccatum, immo esse obligatorium tunc mentiri: non, inquam, dici potest, quia vel illi scrupuli, & remors sunt puræ apprehensiones peccati, vel sunt iudicia? si sunt puræ apprehensiones, sequitur quod Petrus mentiendo tunc non peccavit, quia agere contra apprehensiones scorsum ab omni iudicio rationis non est peccatum: si sunt iudicia, contra est; quia si Petrus tunc iudicat peccatum esse mentiri, non potest ex conscientia vincibili erronea obligari ad mentendum; sed obligatur, ut supponitur: ergo dicendum est dari conscientiam vincibiliter erroneam sine his remoribus, quia tamen qui sequitur, peccat, quia vincibilis est.

N. 202. Confirmat 3. pag. 51. quia nullus obligari potest sub peccato, ut agat contra remorum conscientiae dictantis, quod sit peccatum agere illud; nam per hunc ipsum remorum cognoscit se non teneri ad agendum illud: ergo implicat, ut cum conscientia vincibiliter erronea obligante ad mentendum, stet consci-

entiae remorsus obligans ad non mentiendum: ergo peccatur sequendo conscientiam vincibiliter erroniam, absque eo quod aliquis remorsus peccati detur. Confirmat 4. quia N.

conscientia vincibilis erronea est iudicium 203.

obligans sub peccato ad aliquid faciendum,

aut omittendum; ergo implicat, ut cum ea

estet quodcumque iudicium de malitia rei, ad

quam obligat. Similiter implicat, ut cum ea

estet dubitatio, aut fluctuatio de malitia ejus-

dem rei, quia affirmatio unius excludit nega-

tionem contrariam, aut contradictionem ejus-

dem objecti, atque etiam dubitationem: ergo

affirmatio bonitatis mendacij, quam ha-

bet, qui ex conscientia vincibiliter erronea

judicat esse mentendum, excludit negatio-

nem contrariam, & contradictionem ejusdem

bonitatis, nec non etiam dubitationem; im-

plicat enim, ut, cum iudicio esse bonum men-

tiri, dubitem esse bonum: ergo conscientia

erronea vincibilis est expers carum cogni-

tionum, & remorum malitiae, & tamen

peccatur sequendo conscientiam vincibiliter

erroneam; ergo peccatur sine omni remoribus, & actuali cognitione malitiae.

Confirmat 5. quia dici non potest, omnem N.

conscientiam vincibilem erroneam deponi 204.

posse, & per hoc differre ab invincibili; non

potest autem deponi, nisi tunc adest actualis

aliqua cognitione malitiae; ergo tunc adest alia-

qua. Non (inquit P. Eliz. pag. 51.) hoc dici

potest; tum quia hoc non est solvere argu-

menta, sed arguere, argumentum autem per

argumentum non solvit; tum quia tunc

nulla adest cognitione, ut patet ex dictis ab

P. Eliz. tum quia si aliqua talis cognitione adest,

eo ipso per illam cognitionem conscientia

erronea non est deponibilis, sed actu depo-

sita; & sic non est erronea, nam per eam

cognitionem actu iudicaret, quod malum

est mentiri, ergo non est conscientia er-

ronea deponibilis, sed deposita: ergo non

adest conscientia erronea. Confirmat 6.

pag. 52. §. 2. Conscientia vincibiliter erronea, N.

nec est dubia, nec est scrupulosa; ergo cum 205.

ea nulla est cognitione proponens, quod ma-

lum sit mentiri. Antecedens probatur: non

est dubia, quia sine ullo dubio dicitur esse

tunc mentendum; non est scrupulosa, quia

tunc nullus scrupulus adest; ergo nec est du-

bia, nec est scrupulosa, adeoque cum ea nul-

la adest cognitione peccati. Rursus conscientia

vincibilis erronea ita obligat, ut sit peccatum

contra illam agere: econtra conscientia du-

bia ita obligat non agere, ut sit peccatum

juxta eam agere: ergo conscientia vincibilis

erronea non est peccati dubia. Quod si nos

recurramus ad cognitiones alias apprehen-

sivas

fivas peccati, compossibles cum judicio vincibili erronco non peccati, illæ apprehensiones (ait P. Elizal.) non sunt ad rem, nec ob ipsas peccatur, nam scilicet omnes, quod quando fidei mysteriis credimus, habemus fæpe apprehensiones contrarias proponentes mysterium esse falsum, nec tamen ideo peccamus, co quod contra illas credimus mysteria.

N. 206. Post hæc cum magnâ Lectorum cruce fuisse producta, ait 1. pag. 53. §. 3. quod P. Suar. opinionem de necessitate cognitionis actualis ad peccandum potenter debellarit; & 1. 2. tr. 2. d. 4. rejicerit doctrinam eorum, qui tunc tantum volunt inadvertentiam esse voluntariam, quando intellectus supra eam reflectit, & reflexè advertit se non fatus considerasse eam rem, & se teneri ad exactius considerandum, vel faltem reflexè dubitat de sufficienti consideratione, & de obligatione ulterius considerandi. De quâ opinione ait P. Suar. n. 21. quod si hic modus verus esset, facile esset expedire difficultates politas, & declarare, quâd obliuio fit culpabilis. Attra-

N. 207. men n. 22. dicit hunc modum esse moraliter incredibilem, cum ex eo sequatur incommoda illata n. 14. (ait P. Suar. & cum co. P. Eliz. §. 4.) quia alias in infinitu iretur, quia hanc ipsam reflexam cognitionem de considerandi obligatione potest quis culpabiliter omittere: ergo necessaria erit alia reflexior cognitione in infinitum: ergo ut quis peccat ex ignorantia vincibili, non est eo tempore, quo quis ex ea peccat, necessaria cognitione obligationis considerandi. Quapropter dubium est, (subdit P. Eliz.) an saitem necessitè sit, ut aliquo priori tempore haberetur cognitione de obligatione considerandi magis Divinam legem, & quidem an ea cognitione debet esse in particulari circa eam rem, in quâ per ignorantiam peccatur, an fatus sit in universalibz, ut si Fideli occurrat, tunc plura, que scire tenetur circa Dei legem, & proprium statum, ignoraturum, nisi magis Deo, & anima salutis invigiliter? Respondet pag. 54. fatus esse voluntarium indirectum, ut ignorantia, & errores sequentes sint peccata; adeoque fatus esse, ut quis priori tempore dubitaverit faltem, se non eo, quo debet, studio, Deo, & saluti vacare. Addit tamen §. 5. non ideo sequi fatus esse, quod habuerit cognitionem rei, ignorando ejus malitiam, ut fatus esse docuit P. Suar. à n. 28. & P. Sanch. lib. 1. Sam. cap. 16. n. 20. & communiter TT. qui dicunt ad voluntarium indirectum fatus esse cognitionem virtualem, & interpretativam; ita ut fatus sit, si alicui in mentem veniat illud objectum ut commodum, aut noxiū; hanc enim cogni-

tionem positâ, potest homo magis applicari ad considerandum illud, an sit moraliter bonum, vel malum: quâ applicatione omisita, tunc homo præcipitanter, & imprudenter operatur; ita ut, si objectum sit malum, fibi imputare debet, si ejus malitiam non novit, potuit enim, sed noluit. Sed hoc rejicit P. Eliz. 1. quia etiæ interpretativa cognitione modo declarato fatus sit, ut ignorantia, error, & obliuio ad illam sequentes sint aliquando culpabiles, ut accidit, quoties aliquis præcipitanter consilium capit, aut dat, aut operatur, non utendo diligentia, nec ulteriori consideratione pro materiæ gravitate: attamen absoluē ea cognitione interpretativa non semper fatus est, ut error sequens sit culpa; quia ea cognitione interpretativa non est fatus, ut sit peccatum ipsa ignorantia, & inadvertentia malitia earum rerum, quæ non sunt in se malæ, sed tantum quia veritæ; ea enim cognitione, quando sunt veritæ, talis est, qualis foret, si non essent veritæ; sed si non essent veritæ, ea cognitione nullam vim habuisset ad excitandam cognitionem malitiae, quæ nulla esset; ergo neque quando sunt veritæ. 2. quia cognitione rerum indifferentium talis est, qualis sunt ipsæ res; sed ipsæ sunt indifferentes ad bonum, & malum; ergo etiam earum cognitione; ergo earum cognitione non potest inducere in cognitionem malitiae. Omitto alias P. Elizal. rationes.

Tandem §. 6. quando putabam cum aliquo certi dicturum, quæ cognitione requiratur, ut ignorantia sequentes sint peccatum, P. Eliz. nam impugnavit ut insufficientem cognitionem interpretativam admittam à P. Suar. & ut repugnantem cum ignorantia, & errore vincibili cognitionem actuali, qualem nos admittimus: postmodum concludit, non posse exactè determinari, quæ cognitione sit necessaria ad peccata ignorantia, quia Deus nos vult humiles. Idem respondet lib. 6. qu. 19. ubi postquam refutavit doctrinam communem de quantitate scientia in Confessario necessariæ, tandem §. 7. & 8. quid obscurius respondet, ait enim talis, ut plerumque dicat verum: Obstat ad hæc, & vidi contingere N. Patri Eliz. id, quod frequentissimum est in materiis difficultibus, nempe omnes sententias delittere, & nullam asterrere, cum tamen in re adeo necessariâ, practicâ, & frequenti, ut sunt peccata ignorantia, erroris, obliuionis, & inconsiderationis culpabilis, necessitè sit viro Thologo aliiquid decidere circa cognitionem prærequisitam ad ea peccata; non minùs, ac Thologi est decidere, quæ advertentia sit necessaria ad mortale, quæ ad veniale, quæ, & qualis libertas, & similia; imo Thelogi

logi est definire circumstantias, & alia non tantum ad peccatum in genere, sed ad peccata particularia in omni specie magis hominibus saltem familiari, & necessaria, eum omnes itae quæstiones prædictæ sint, nec Deus contentus est, ut Theologus humilis sit, sed præterea ut doctus sit. Quare S. Jacob. Ep. 1. mo-
211. S. Jacob. net, quod qui indigeret sapientiam, postulet a Deo, D. Bo- qui datur omnibus affluenter; atque adeo qui ca-
rare: ret illa, argui potest negligenter, inquit S. Valer. Bonav. tom. 3. serm. 2. de S. Gregor. Papæ, Maxim. Socrat. concludens cum Valer. Maximi epiphonemate, qui laudas Socratem, scribit, quod quia ad discendum semper se pauperem creditit, ad docendum fecerit, sed locupletissimum. Sint ergo Theologi humiles, credendo se semper in discendo pauperes, ut in docendo sint ditiores. Quod si in aliquibus materiis Theologi appellant ad judicium prudentius, tunc est, quia ea materia subest innumeris circumstantiis, & pro quolibet causa particulari, cum in numeri sint, non potest dari doctrina generalis, nisi in ea, in qua generice conveniunt, non autem in quo singulariter differunt, & ideo Theologi, ne tunc omittant dare aliquam regulam, pro regulâ dant iudicium viri prudenter, cuius muneris est considerare particularites hujus, vel illius casus: ergo satis fuisse P. Eliz. aliquam pro re tam universalis, & necessariâ sententia fundare, quam omnem destruere, & multò magis, quam dicere, quod ad peccatum necessaria sit advertentia, & simul dicere, quod peccari potest sine advertentia. Humilitas, ad quâ appellat, & præ ratione dat, poterit quilibet dare pro omni materia, quam ignorat, & sic renuntiandum erit omni studio, subrogando in favorem nescientiae humilitatem; immo eti quis definit, quæ cognitio prærequiratur ad hoc, ut peccetur per ignorantiam, potest eti hu-
212. milis non minus quam qui nihil definit. Hoc rogo Lectorem meum, ut sciat me in compendium redigisse, quæ fusissimo calamo legi in P. Eliz. ut dicat, Theologo tepe non minori opus esse patientia, quam ingenio. Legi tamen, ne quid à nobis omisum vitio verteretur.

N. Ait itaque 1. P. Eliz. quod P. Suan. 1. 2. 4. 213. 4. sed 3. n. 27. dicat, sâpe discerni exactè nō posse, quando ignorantia fuit voluntaria. Sed P. Eliz. duo confundit; aliud enim est, quæ cognitio, & advertentia necessaria sit, ut ignorantia sit peccatum; aliud, an ego eam advertentiam habuerim. Primum est, quod modo queritur, & hoc exactè determinat P. Suan. dicens requiri, & satis esse advertentiam interpretativam. Secundum non est ad rem, certum enim est sâpe nos nescire, an

advertisitiam requisitam habuerimus: ergo pro rebus adeo inter se diversis non bene ci-
tatur P. Suan. & P. Sanch. & multò magis non bene illa due res confunduntur, & hoc ipsum confit ex codem P. Eliz. 2. p. lib. 6. P. Eliz. qu. 20. §. 4. pag. mibi 339. ubi citat P. Suan. & P. Sanch. P. Valent. dicentes esse difficile discernere ignorantias vincibilis, & invincibilis, ita ut ea differetia saepe humanum modum excedat.

Ait 2. defecatum certitudinis ori potifi-
mè, tum ex eo, quia nescimus, an nobis sint remissa omnia peccata, & quia nimis nos amamus, & fallo zelo peccamus. Sed contra:
vel enim loquitur de defecuto certitudinis cognitionis prærequisitæ ad peccata ignoran-
tia, vel de defecuto certitudinis iustificationis propriae, de quâ sermo erat Apostolo 1. ad Cor. 4. Nihil mihi consciens sum, sed non in hoc iustificatus sum? Si de secundo, non est ad rem, hic enim loquimur de primo. Si de pri-
mo, ea, quæ afferit, non probant nisi incerti-
tudinem iustificationis propriae; non autem incertitudinem regulæ de qualitate cogni-
tionis prærequisitæ ad peccata ignorantiae:
ergo nova confusio.

Ait 3. quod si S. Paulus scivisset, que & N.
qualis exacta cognitio prærequiratur ad pec-
cata ignorantiae, non dixisset, Non sum iusti-
ficatus, me ipsum non iudico. Sed contra; quia eti sciam cum omni Theologo quid requi-
ratur ad peccatum mortale, lape tamen ju-
dicare non possumus, an de facto ea omnia
requisita habuerimus; immo eti quis sciat se mortaliter peccasse, nescit tamen se iustifica-
tum per dolorem sequentem: ergo ex incer-
titudine iustificationis, & ex incertitudine
iudicij, an neene peccaverim, non bene in-
fertur incertam esse qualitatem cognitionis
requisitæ ad peccatum. Omitto plura similia,
quæ sicut aequali confusione peccant, ita
æquali solutione infirmantur. Nolo tamen N.
omittere contradictionem; nam lib. 5. qu. 11. 216.
ut arguat contra nos, citat plures dicentes P. Eliz.
esse de fide nos teneri ex præcepto sequi cō-
scientiam erroneam vincibilem: at lib. 5. qu.
18. §. 3. ad finem pag. 141. postquam que-
ritur, an Deus præcipiat, ut sequamur cō-
scientiam erroneam invincibilem, & attulit ra-
tiones sententiaæ affirmantis, ait: Nihilominus
difficultates istæ nominem movere debent ad di-
cendum; (Deum jubere, ut sequamur cō-
scientiam erroneam invincibilem) quia ad
verbum probant etiam de cōscientiâ erroneâ
vincibili; Deus porro jubere nequit haec sequi;
quæ contradictione opponuntur doctrinæ,
quam afferit esse de fide, nempe nos teneri
sequi cōscientiam vincibiliter erroneam.

N. Venio modò ad argumentorum solutio-
nem,

nem, quæ per integras quatuordecim paginas spissis characteribus impressa contra nos tamquam summè efficacia proponit. Prius itaque trāfmitto non tantum, quod tradit P. Vafq. Vafq. 1.2.d.60. cap.2.n.4. quem sequitur P. Pal. Palao rr. 2. de Conf. d. 2. qu. 2. & 3. nempe conscientiam vincibiliter erroneam obligare tantum negative, non autem positivè; id est, obligat tantum, ne contra illam opereris, non autem obligat, ut juxta illam opereris; immò transmittit conscientiam vincibiliter erroneam, si non deponatur, (tenetur tamen operans eam deponere) obligare te, ut opereris juxta illam, ita ut magis pecces operando contra illam non depositam, quām pecces eam non deponendo, ut exp̄s̄ docent M. Tap. Caram. H̄rinx. Med. n. P. Val. Theol. Mor. Fund. in quest. proaemali n.22. Cordu. P. Azor. P. Salas. P. Thyrf. dis. 8. adeo ut P. Vafq. 1.2.d.59.n.6. dixerit, Catholica sententia est, esse peccatum operari contra conscientiam erroneam in quicunque materia; & P. Sanch. lib. 1. Summae cap. 13. n. 12. ait: Quando conscientia erronea est vincibilis, seu culpabilis, & dicat aliquid esse sub precepto, quod quidem peccatum erat, ut si dicit et quemquam furari debere, ut panperi subveniat, peccati rens erit, sive furetur, sive non furetur; furando quidem contra præceptum non furandi, a cuius transgressione ignorantia illa culpabilis excusari nequit; non furando autem, quia contra conscientia dictamen agit. Hæc P. Sanch. Quare ab olorū iudico conscientiam vincibiliter erroneam, si non deponatur, teneor tamen deponere, non tantum obligare, ne contra eam operemur, ut putat P. Vafq. sed etiam ut juxta eam operemur, ut putat M. Tapia, & alij.

N. Patet hoc 1. ex S. Thom. qui qu. 17. de Veritate ait: Conscientia quantumcumque erronea obligat ad peccatum; ergo siue sit vincibilis, siue invincibilis obligat sub peccato ad fui sequelam; & 1. 2. qu. 19. art. 6. ad 3. ait: Supposito errore rationis, vel conscientie, qui procedit ex ignorantia non excusante, neceſſe est, quod sequatur malum in voluntate, nec tamen homo est perplexus, quia potest ab errore recedere, cum ignorantia sit vincibilis, & voluntaria. Ecce ex primo textu S. D. peccat, qui non sequitur conscientiam vincibiliter erroneam; ex altero textu peccat, qui eam sequitur, quatenus potuit eam deponere, & no-

luit. Similiter quodlib. 8. art. 13. in corp. ait: Duobus modis aliquis ad peccatum obligatur, uno modo faciendo contra legem, alio modo faciendo contra conscientiam; ut accidit in habente conscientiam vincibiliter erroneam, peccat enim contra illam, si operetur contra illam; si autem juxta illam conscientiam vincibiliter erroneam operetur, peccabit contra legem: ergo juxta certam T.T. sententiam peccatum erit operari contra dictamen conscientie, siue invincibiliter, siue vincibiliter erronea: nec est inconveniens, quod, stante conscientia culpabili erronea, homo ne-cessitetur ad peccandum, quia vult hanc neccitatem, dum non deposit errorum, quem potest, & debet deponere; quia, ut loquitur S. Thom. 1.2. qu. 19. art. 6. ad 3. error ille est vincibilis. Similiter ergo non tantum obligor ad non agendum contra conscientiam vincibiliter erroneam, sed etiam obligor ad agendum juxta illam, quia per illam, ut ait Palanco qu. 6. proponitur hoc principium, Palanc. Faciendum est, quod lex Dei præcipit; & N. quia ex S. Thom. obligor ad eam sequendam; ergo non tantum teneor non agere contra illam, sed teneor agere juxta illam: atque adeo si Petrus ex conscientia vincibili errore judicet furandum esse, ut pauperi succurrat, ea conscientia, si non deponatur, obligat Petrum, non tantum, ne omittat furtum, sed ut furetur, si enim omittat, putabit se peccare contra charitatem proximi, & contra conscientiam; si autem furetur, peccabit contra legem. Non tamen hinc sequitur peccare necessariò, nam si vult, potest eam conscientiam dimittere, adeoque siue furetur, siue non furetur, peccabit semper: peccabit non furando, quia putat se teneri ad furandum, ut proximo succurrat; & quia tenetur operari juxta dictamen, quod tunc habet: peccabit furando, quia vult ignorare præceptum non furandi, & non vult dimittere dictamen erroneum, quod potest, & debet dimittere; ergo non necessariò peccabit, quia potest conscientiam erroneam dimittere.

Dices: Repugnat, ut quis in conscientia N. obligetur ad peccandum: ergo conscientia 223. culpabiliter erronea non obligat sub peccato ad fui sequelam. Distinguo antecedens: Repugnat, ut quis ex suppositione sibi liberā obligetur ad peccandum, nego; sibi non libera, concedo antecedens: cum ergo ea conscientia erronea sit libera operanti, est enim vincibilis, & eam non velit deponere, cum posset, non mirum si eā conscientia sibi liberā supposita peccet, siue furetur, siue non furetur; furando enim peccabit contra legem.

veram-

N. 224. vetantem furtum; non furando peccabit contra legem obligantem ad agendum quod conscientia præcipit. Ne tamen dicas quod homo ille, quia est in statu, in quo non potest non peccare, sit in statu proprio damnatorum, qui ex suppositione tibi liberâ necessitatur ad peccandum; ne, inquam, hoc dicas; tum qua homo ille potest eam conscientiam deponere, non ita damnati suum statum; tum qua necessitas ad peccandum, quae inest damnatis, est ex suppositione eis liberâ in via; non autem liberâ in statu damnationis, ut benè Palanco *qu. 6. n. 104.*

N. 225. Transmitto igitur dari obligationem se- quendi dictamen vincibiliter erroneum, si non deponatur, potest tamen, & debet depo- ni; nego tamen consequentiam à P. Eliz. ex eo antecedenti illatam, nempe peccari sine peccati advertentia, immò dico peccari cum advertentia peccati, ut omnes TT. docent, licet in hoc discent, quòd plerique velint necessariam esse advertentiam actualem peccati in se; alij verò cum P. Suar. velint, satis esse interpretativam, quæ tamen est advertentia actualis in alio, licet respectu peccati vo- cent interpretativam: ex. gr. est actualis ad- vertentia commodi, quod habet objectum, quod sequor; quia tamen illud, ut supponi- tur, est veritum, & peccatum, & ego ulte- rius non considero ut debo, & debere cog- nolco, ideo P. Suar. dicit esse advertentiam N. interpretativam peccati. Quare omnes TT.

N. 226. aliquam advertentiam actualem peccati re- quirant, five peccati in se, ut plerique; five in alio, ut P. Suar. qui ideo vocat interpreta- tivam: cùm ergo omnes TT. hoc doceant; rursus, cùm omnes etiam doceant, quòd se- quens dictamen vincibiliter erroneum peccet, & quòd dentur peccata ignorantie, in- advertentie, & oblivionis, tota difficultas flat in combinatione utriusque doctrinae re- ceptissim. Inferre autem, ut vult P. Eliz. ex eo quia dantur peccata ignorantie, dari peccata sine advertentia peccati, est negare id ipsum, quod idem P. Eliz. cum omnibus docet, ad omne peccatum etiam ignorantie re- quiriri advertentiam actualem; quapropter rotundè nego eam consequentiam, ergo pec- catur sine advertentia peccati; quæ non potest concedi, nisi negetur hoc antecedens. *Ad omne peccatum etiam ignorantia prærequiriuntur aliqua cognitio actualis malitie, vel in se, vel in alio;* quod antecedens dixerat pag. 20; esse concordem omnium TT. sententiam. Recurtere autem ad cognitionem actualem ante mensum elapsam, ut ignorantia, quæ hodie committitur, sit hodie peccatum, est facere hominem peccatum hodie sine libertate pcc-

cati hodie; & ad summum ignorantia hodie est denominative peccatum à cognitione elapsa ante mensum, non autem novum for- male peccatum; præsertim cùm potuerim toto hoc mente obliuisci obligationis sciendi, quam ante mensum noveram, ex. gr. au- diendi hodie sacram.

Cùm igitur res tam gravis, & tam obvia, N. & scitu necessaria, qualis est, quandonā pec- 228. cem peccato ignorantie, clarissime exponi posfit, & si potest, debet; potest autem, ut nos facimus, dicendo tunc peccari, quando adeat actualis aliqua cognitio obligationis sciendi, eaque obligatio negligitur, non est quòd difficultati cedamus, & recurramus ad cognitionem præteritam, contra quam stant tot robusta argumenta, & periculum, ne Jansenistæ Catholicos se jactent, aut Catho- licos Jansenistæ vocent. Sanè si Pater Eliz. N. combinaret cognitionem actualem pec- 229. cati cum peccato ignorantie, credo quod p. Eliz. ad cognitionem præteritam non appellaret. Hoc autem, quam facile sit, confit ex di- cisis; dixi enim, quòd peccans peccato igno- rantie non ignorat peccatum ignorantie, immò sepe se peccare peccato ignorantie: quod ergo ignorat, est, quod sequitur ad igno- rantiam; & ideo peccat ponendo illud ob- jectum, non tantum quia vult ponere, five sit, five non sit peccatum, sed etiam, quia cognoscit se posse, & se teneri scire an sit peccatum, & negligit scire: ex. gr. ignoro, an hodie sit audiendum sacram; suppono dari præceptum de eo audiendo, & illud omitto; ecce in hoc casu peccatum tunc scienter, tunc ignoranter: scienter respectu peccati ignorantie, quatenus possum, & cognosco me teneri ad interrogandum, & nolo inter- rogare; ignoranter, quatenus nescio, an de- tur præceptum audiendi: ignorantia igitur est respectu præcepti audiendi, nescio enim, an detur: scientia est respectu tunc peccati ignorantie, quatenus scio talem voluntariam ignorantiam esse peccatum; tunc peccati omissionis facit, quatenus scio me peccare omittendo sacram, quod an sit audiendum scire neglico.

Ad probationem, quæ dicit, non stare illa N. cognitionem, vel apprehensionem peccati 230. cum vincibili ignorantia, aut errore, nego antecedens, immo si non stat, non estvinci- bilis, ut toties dixi, sed invincibilis: ergo im- plicat ut peccem ignorantia vincibili, quin actu cognoscam saltem confusè me peccare. Immò cumdem P. Eliz. redarguo, qui *lib. 6. p. Eliz.* *gn. 20. §. 3. ad finem pag. mihi 339.* laudat Adrianum in *4. qn. 5. de Confess. dub. 6. & 7. Adian.* dicentem, Ignorantia juris Divini excusat solum,

solum, quando est invincibilis; non manet autem invincibilis quando adest, a quo posset discere veritatem, si vellet, nempe quando adest Confessarius, de hoc enim loquitur: ergo ex Adriano, ut ignorantis sit vincibilis, debet quis posse vele discere; quomodo autem velle possit, nisi habeat cognitionem praeiam ad volitionem? Ad hujus probacionem, quia infert, quod si cum errore vincibili, quod mendacium non sit nunc peccatum, itare aliqua peccati cognitione, nempe quod mentiri sit peccatum, tenerer nunc non mentiri, distinguo antecedens: tenerer nunc non mentiri, aposito dictamine vincibiliter erroneo, concedo antecedens, eo flante, nogo antecedens, & consequentiam. Dico enim, quod flante in Petro dictamine vincibiliter erroneo, quod mentiri non sit peccatum, immo sit necessarium, ut vitam tuncatur, dico, inquam, Petrum teneri ad mentiendū, quia datur obligatio sequendi dictamen vincibiliter erroneum sub conditione, quod non deponatur; sed tunc non deponitur, ut suppono; ergo tenetur mentiri.

N. 232. Quomodo autem Petrus tunc peccet mente, licet judicet se non peccare, ratio est; quia cum eo dictamine directo vincibiliter erroneo sit apprehensione, aut, si mavis, judicium reflexum intuens Petro obligacionem ulterius inquirendi, an tunc sit licet mendacium, ut vitam tuncatur; quam obligationem ulterioris inquisitionis, quia Petrus refutavit, ideo directe peccat peccato ignorantiae, & erroris, quatenus omittit debitam ulteriore inquisitionem; & indirecte peccato mendacij cum ea omissione necessario connexo, & sequenti ad eam omissionem. Duo itaque in eo catu precepta concurrunt, unum absolutum propositum per apprehensionem, aut judicium reflexum, quod dicit, *Depone illud dictamen vincibile erroneum, vel ulterius inquire, an hoc dictamen, mentire, ut vitam tuncaris, sit verum: aliud conditionatum, si dictamen non deponas, mentire: cum autem Petrus, ut supponitur, nolit deponere dictamen, nec ulterius inquirere, consequenter licet, praeceps loquendo, mendaciū, quatenus est conforme ei dictamini vincibili errore, non sit in se peccatum, eo enim dictamine posito, tenetur ei conformari; attamen mendacium etiam tunc est peccatum in alio, nempe in dictamine vincibili errore, sit dictamen reflexum, Depone illud, vel ulterius inquire.*

N. 234. Hoc idem patet in sexcentis casibus; potest enim aliquid non esse peccatum in se, immo esse necessarium, & idem ipsum esse peccatum in alio. Qui voluntarie reddit se

impotentem jejunandi, vel restituendi, supposita ea impotentia non peccat non jejunando, & non restituendo; atque adeo omissione jejunij considerata praeceps ad solam impotentiam, praecondendo an haec sit, an non sit voluntaria, ea, inquam, jejunij omissione non est in se peccatum; est tamen ea ipsa jejunij omissione peccatum indirecte, & in alio, nempe in ipsa impotentia sibi liberā, & voluntaria, tenetur enim non reddere se impotentem jejunandi, & restituendi; et si ea impotentia lupposita non tenetur, immo nec potest jejunare, & restituere. Idem accidit in N. casu nostro: mendacium posito dictamine 235. erroneo, quod tunc sit necessarium, non est in se peccatum relativè praeceps ad dictamen, quia tamen illud dictamen est voluntarium, quia vincibiliter erroneum, ideo idem mendacium est peccatum in ipso dictamine, quod deponere non vult, cum possit, & debeat. Dum ergo Thologoi dicunt, quod tenemur sequi tunc dictamen vincibiliter erroneum, & quod illud sequendo non peccemus, loquuntur de peccato contra dictamen, non autem contra legem, & loquuntur ex hypothesi, seu sub conditione, quod quis nolit deponere; opus enim sequens ad dictamen, quatenus praeceps est huic conforme, non est peccatum in se; at non negant esse peccatum in alio, immo affirmant esse peccatum in alio, nempe in ipso dictamine erroneo culpabili, adeoque voluntario, quod teneat, & nolo deponere.

Hinc facile est concordare omnes TT. N. quorum aliqui dicere videntur, quod mendacium, flante dictamine vincibili errore, quod necessarium sit ad vitam tutelam, non sit peccatum; alij autem dicunt esse peccatum. Qui negant esse peccatum, considerant praeceps mendacium, ut conforme ei dictamini vincibili errore, praecondendo ab hoc, quod tale dictamen sit peccatum, & dicunt, quod tunc mendacium non est peccatum in se. Qui autem affirmant tale mendacium esse peccatum, dicunt esse peccatum in alio, nempe in dictamine vincibili errore, hoc enim non deponere, & non ulterius inquirere est peccatum. Recole paritatem non jejunij, quod in ordine ad solam impotentiam non est in se peccatum; est tamen in ipsa impotentia culpabili. Ex quibus patet Petrum laborantem vincibili errore, quod mendacium in vita tutelam non sit peccatum, patet, inquam, primo, non peccare in se, quatenus sequitur, immo tenetur sequi illud dictamen, dato quod deponere nolit. Pater 2. absolutè eum peccare mentiendo; peccare, inquam, in dictamine culpabili, quod deponere

deponere non vult. Patet 3. numquā peccare sine advertentiā ad peccatum, tunc enim cognoscit obligationem deponendi illud dictamen, adeoque licet vincibiliter judicet mendacium non esse peccatum, judicat non esse peccatum, stante dictamine vincibili, & relative ad hoc dictamen, adeoque judicat in ordine ad idem dictamen, mendacium non esse peccatum in se; adhuc tamen simul, & semel apprehendit faltem, vel judicat esse peccatum in alio, seu in ipso dictamine, quatenus apprehensivè, vel judicativè cognoscit sc̄ teneri deponere illud dictamen, aut ulterius indagare, an sit rectum, an erroneum.

N. Dices 1. Ergo Petrus judicat simul, & tunc mendacium esse, & non esse peccatum. 237. Nego consequiam, nam judicare mendacium non esse peccatum in se, stante eo dictamine erroneo; & judicare dictamen erroneum esse peccatum, & mendacium esse peccatum in eo dictamine, non sunt judicia contradictoria, cū sint de diversis objectis. Addo, ut dixi, non esse neceſſe, ut Petrus reflexè judicet, fatis est, ut dubitet tale dictamen, & opus sequens esse peccatum, immo fatis est, ut cognoscat se teneri ulterius inquirere, an tale dictamen sit rectum, an erroneum.

N. Dices 2. Ergo Petrus non potest, tantum abeat, ut debeat, tunc mentiri ob vitā tutelam; cognoscit enim, quod mendacium sit peccatum in ipso culpabili dictamine. Distinguo consequens: non potest mentiri stante eo dictamine, nego, immo debet mentiri; teneat enim, ut suppono, obediē dictamini culpabili eo persidente: non potest deposito co dictamine, concedo consequiam; quod modo, stante impotentia voluntaria non restituendi, quatenus pecunias in superflua expendere volo, non teneat restituere; nam non possum; & stante impotentia non jejunandi, quatenus volo venari, non teneat jejunare, quia non possum: deposita hāc impotentia, quam deponere teneat, & possum, tunc possum, & teneat restituere, & jejunare: ita stante dictamine culpabili, quod teneat mentiri, mentiri teneat; eo dictamine deposito, quod teneat deponere, teneat non mentiri. Hinc apparet discriberem inter dictamen vincibiliter, & invincibiliter erroneum, licet enim utriusque teneat obediē, & neutri contravenire, atamen vincibiliter erroneum teneat deponere, invincibiliter erroneum, quia non possum, ideo nec teneat deponere. Igitur cum dictamine vincibiliter erroneo sit judicium reflexum de eo deponendo, vel faltem apprehensio proponens obligationem ulterius inquirendi, an illud sit rectum, an

non: econtra cum dictamine invincibiliter erroneo nihil horum adefit. Itaque opus dictatum à dictamine vincibiliter erroneo est peccatum indirecte, seu in ipso dictamine, quod est peccatum, licet opus, ut huic dictamini conforme, non sit peccatum: opus autem dictatum à dictamine invincibiliter erroneo nec est peccatum relativè ad dictamen, cui conformatur, nec in ipso dictamine, quod non est culpabile.

Dices 3. Ut Petrus tencatur non mentiri, N. fatis est, ut cognoscat mendacium esse peccatum 240. in alio: sed juxta nos Petrus cognoscit, quod mendacium sit peccatum in alio, nempe in dictamine culpabili: ergo Petrus tenetur tunc non

mentiri; vel si tenetur mentiri, non debet tunc cognoscere, quod mentiri sit peccatum in alio, seu in ignorantia culpabili, adeoque dabitur peccatum ignorantiae fine advertentiā peccati. Nego maiorem; dico enim non esse fatis, ut cognoscat mendacium esse peccatum in alio, sed præterea nullū habere debet præceptum urgentius obligas ad ipsum mendacium; in noctro autem casu supponit, quod Petrus habeat obligationem parenti dictamini vincibili erroneo obligati ad mentionandum: ergo absolutè tenetur mentiri; peccat autem mentiendo, quia hoc dictamen obligans ad mentionandum est ab eo volitū. Quare dixi supra, quod stante dictamine vincibili erroneo, quod nunc sit mentiendū, ut vitam tuncatur, Petrus, sive mentiatur, sive non mentiatur, peccabit: peccat mentiendo, quatenus vult causam mendacij, nempe dictamē culpabile obligas ad mentiendū: peccat non mentiendo, quatenus tenetur conformari dictamini, quod tunc habet, & cui tunc non conformaretur, si tunc non mentiretur. Minus tamen peccat mentiendo, quā non mentiendo, quia maiorē habet obligationem conformandi suum opus ultimō conscientia dictamini, cū ultimū dictamen sit formalis, & immediata regula operationis, cui semper tenetur conformari; econtra non habet tantā obligationem conformandi se judicio remoto reflexo, aut cognitioni representanti tale dictamen ultimum esse culpabile, adeoque mendacium ad illud sequens esse peccatum, ergo tunc minus peccat, si mentiatur, quā si stante dictamine vincibili erroneo de mentiendo, omittat mendacium.

Dices 4. Ergo Petrus necessariō peccat, N. peccat enim sive mentiatur, sive non mentiatur. Distinguo, necessitate antecedenti, nego; consequenti, concedo consequiam; ea enim necessitas mentiendi oritur ex dictamine culpabili, adeoque voluntario; ergo est necessitas consequens ad libertatem Petri.

Y

Ad

- N. Ad 1. confirm. dico, quod Petrus habens dictamen vincibile erronum, quod mendacium sit tunc ad vitæ turcam licitum, non judicat directe, quod mendacium tunc sit peccatum, imo directe judicat non esse peccatum; rursus dico non esse necessarium, ut Petrus indirecte, & reflexe judicet mendacium esse peccatum, sed satis est, ut apprehendat se teneri examinare veritatem sui ultimi dictamini, vel faltem reflexe dubitet de ejus veritate; quia tamen inquirere negligit dictamini veritatem, & negligit satisfacere obligationi ulterius examinis, ideo indirecte, & in alio cognoscit mendacium, non præcise ut mendacium, sed ut subfalsus dictamini culpabilis, esse peccatum. Ad illationem, quod si Petrus cognoscit mendacium esse indirecte peccatum, non tenebitur mentiri, seu obediens conscientia vincibili erronæ, nego hanc illationem; tenetur enim quilibet, ut suppono, & probavi, obediens ultimo dictamini conscientia, quod est regula proxima, & formalis, & immediata operationis, licet obediens peccet, non quidem quatenus ei obedit, sed quatenus vult illud dictamini culpabile, cui deinde tenetur obediens; ut dixi de impotente restituere, & jejunare, peccat enim non restituendo, non quidem, quatenus conformatur ei impotentia, sed quatenus vult eam impotentiam, cui deinde itare tenetur.
- N. Ad 2. confirm. dico scrupulos illos, quod dictamen illud sit erronum, esse posse, vel apprehensiones de obligatione inquirendi ulterius veritatem ejus dictamini, an sit rectum, vel falsum; vel judicium reflexum supra illud idem dictamen. Ad id, quod dicitur, quod si sunt apprehensiones, Petrus mentiendo non peccabit, quatenus agere contra apprehensiones ab omni rationis iudicio separatas, non est peccatum: dico non esse peccatum agere contra apprehensiones, quas ex rationabili motivo contemno, quatenus certus sum de opposito ejus, quod illæ proponunt, ut accedit in materia fidei: esse autem peccatum, dum eas ex culpâ contemno, ut accedit in casu nostro; contemno enim illas ex pigritia non inquirendi ulterius veritatem, cuius ulterius indaganda apprehendo obligacionem. Ad aliud, quod si cognitiones, seu scrupuli sunt iudicia, quod mentiri tunc sit peccatum, non poterit Petrus obligari à conscientia erronæ ad mentendum, quia nullus obligatur ad id quod cognoscit esse peccatum, distingo hoc: nullus obligari potest, obligatione sequenti ad suam voluntatem, ad id quod cognoscit esse peccatum, nego; obligatione antecedenti, concedo: Petrus autem vult liberè dictamen illud culpabile
- erronum, quo stante obligatur mentiri; ergo est obligatio peccandi consequens ad liberam propriam voluntatem, quæ vult dictamen illud obligans ad mentendum.
- Ad 3. confirm. dico neminem obligari N. posse directe, ut agat contra remorum conscientia dictantis anquid esse peccatum; potest tamen obligari indirecte, & ex suppositione obligationis à se libere contracte, ut agat contra remorum conscientia remorum dictantem aliquid esse peccatum. Quare P. Eliz. duo confundit; modo considerat remorum conscientia remorum dictantem mendacium esse peccatum, & ex hoc infert Petru non posse tunc mentiri; modo considerat ultimum tantum Petri dictamen vincibile obligans ad mentendum, & ex hoc infert teneri ad mentendum, cum tamen utrumque simul considerari debeat. Dico igitur, quod si remotus tantum conscientia remorum dictantem mendacium tunc esse peccatum consideretur, tenetur indirecte non mentiri; & tenetur immediata examinare veritatem ultimi dictamini: si autem ultimum tantum dictamen vincibiliter erronum consideretur, tenetur mentiri. Quod si simul, ut debet, consideretur, tum remotus conscientia remorum immediate dictantis tale dictamen esse culpabile, & mediata mendacium ab eo dictatum esse peccatum; tum dictamen ipsum vincibile erronum: dico, quod cum maior sit obligatio obediendi ultimo conscientia dictamini, quod est regula formalis, & proxima operationis, qualemcumque illud sit, sive invincibile, sive vincibile sit, quam sit obligatio obediendi dictamini remoto, aut cognitioni proponenti obligationem inquirendi ulterius ultimi dictamini veritatem, consequenter Petrus tenetur mentiri, & ipsum mendacium, quatenus est ultimo dictamini conforme, non est peccatum, licet sit peccatum in alio, seu in ipso dictamini, quod cognoscitur, aut dubitatur esse erronum.
- Ad 4. confirm. concedo antecedens, & distinguo consequens: implicat, ut cum dictamine vincibili erronæ obligante ad mentendum sit etiudicium directum de malitia mendacij, concedo; sit etiudicium reflexum, seu immediata reflexum supra culpabilitatem ejus dictamini, & indirectum de malitia mendacij, nego consequentiam.
- Ad 5. confirm. in qua præcipue dicitur, N. quod si cum conscientia vincibili erronæ 247. sit etiudicium directum de malitia mendacij, concedo; sit etiudicium reflexum, seu immediata reflexum supra culpabilitatem ejus dictamini, & indirectum de malitia mendacij, nego consequentiam.

- verum sit dictamen deobligans me à sacro, & adhuc supposita, & itante priori apprehensione de falsitate dubiâ ejus dictaminis, & de obligatione inquirendi ulterius, an hodie sit dies festivus, negligere ea omnia, & tornare dictamen de non obligatione sacri, quod simul, & semel cognitio me deobligare à sacro, & cognosco esse culpabile, quia cognosco ulteriore, ad quam tenebar, diligenter me neglexisse.
- N. Ad 6. confirm. dico conscientiam vincibilem erroneam non esse dubiam, nec scrupulosa directe, & immediate respectu operationis, ad quam proxime, & immediate dirigit, & obligat; esse tamen dubiam remotè de ius ipsius veritate; nam laborans dictamine vincibili errore simul, & semel cognoscit se teneri ad opus ab eo dictamine præscriptum, & se teneri ad illud dictamen deponendum, vel ad ulterius illud examinandum. Itaque judicat, dubitat, vel apprehendit (nam omnia defendi possunt, ut confitit ex dictis) se peccare retinendo illud dictamen, aut omitendo ulteriore ejus dictaminis veritatis indagationem; & simul judicat se non peccare obediendo illi dictamini, dato quod illud retinere velit: duplum agitur cognoscit in se obligationem, & unam examinandi ulterius veritatem dictaminis, aut illud deponendum, & dum non examinat, aut retinet, cognoscit se peccare contra hanc obligationem; immo se peccare ponendo id, ad quod obligat illud dictamen, si forte datur lex deobligans ab eo opere: aliam obediendi tali dictamini, dato quod non deponit; quatenus autem præcisè dictamini obedit, cognoscit se non peccare, immo se peccatum si non obedit, licet simul cognoscit se peccare ponendo illud opus, si forte sit lex illud vetans: atque adeo directe cognoscit, quod mendacium, ut conforme dictamini obliganti mentiri, non est peccatum; & cognoscit reflexe, & in alio, mendacium esse peccatum in ipso dictamine, quod judicat, aut dubitat esse culpabile, & esse posse contra legem directâ illud vetantem.
- N. Ad ultimum dico conscientiam erroneam non esse directe dubiam, nam est dictamen est tamen reflexe dubia, quatenus dubitat de veritate ejus dictaminis, & tenetur illud sustinere, quod si non suspendat, tenetur mentiri, ut ei pareat.
- N. 248. Ad 6. confirm. dico conscientiam vincibilem erroneam non esse dubiam, nec scrupulosa directe, & immediate respectu operationis, ad quam proxime, & immediate dirigit, & obligat; esse tamen dubiam remotè de ius ipsius veritate; nam laborans dictamine vincibili errore simul, & semel cognoscit se teneri ad opus ab eo dictamine præscriptum, & se teneri ad illud dictamen deponendum, vel ad ulterius illud examinandum. Itaque judicat, dubitat, vel apprehendit (nam omnia defendi possunt, ut confitit ex dictis) se peccare retinendo illud dictamen, aut omitendo ulteriore ejus dictaminis veritatis indagationem; & simul judicat se non peccare obediendo illi dictamini, dato quod illud retinere velit: duplum agitur cognoscit in se obligationem, & unam examinandi ulterius veritatem dictaminis, aut illud deponendum, & dum non examinat, aut retinet, cognoscit se peccare contra hanc obligationem; immo se peccare ponendo id, ad quod obligat illud dictamen, si forte datur lex deobligans ab eo opere: aliam obediendi tali dictamini, dato quod non deponit; quatenus autem præcisè dictamini obedit, cognoscit se non peccare, immo se peccatum si non obedit, licet simul cognoscit se peccare ponendo illud opus, si forte sit lex illud vetans: atque adeo directe cognoscit, quod mendacium, ut conforme dictamini obliganti mentiri, non est peccatum; & cognoscit reflexe, & in alio, mendacium esse peccatum in ipso dictamine, quod judicat, aut dubitat esse culpabile, & esse posse contra legem directâ illud vetantem.
- N. 249. Ad ultimum dico conscientiam erroneam non esse directe dubiam, nam est dictamen est tamen reflexe dubia, quatenus dubitat de veritate ejus dictaminis, & tenetur illud sustinere, quod si non suspendat, tenetur mentiri, ut ei pareat.

§. III.

Reliqua ejusdem P. Elizal. argumenta.

S U M M A R I U M .

Negat se incidere in Jansenismum; cur? n. 251. 252.

Tom. I.

Dixi repugnare peccatum fine aliqua advertentia, n. 253.

Nulla est differentia, quam inter se, & Janseum, quod precipuum punctum dat, ibid.

Intentum Pontificum est definire libertatem pro omni peccato necessariam, n. 254. 255.

Non est necessaria nova ratio, ut deponi posse ignorantia vincibilis, n. 257.

Continatio peccati non est novum peccatum, & ideo opus non est, ut advertentia toto tempore duret, n. 258. 259.

Ex S. Thom. volitus occidendi, & occiso sunt unum peccatum; & hoc à volitione denominatur peccatum, n. 260.

Paritas aetatis externi nulla, n. 261. ad 265.

Expono qualiter continuata perjuria sunt peccata, n. 262.

Ad peccatum propriè tale satis, ut vel in se, vel in causa sit volitus, n. 263.

Eis sit denominative peccatum, adhuc est vere peccatum, n. 264.

Deus non vetat actum externum præcsum ab interno, n. 266.

Ostendo, quod Adversarij longè plus dicant, quam nos, n. 267.

At, quod ignorantia vincibilis fiat invincibilis per confessionem: rejicio, n. 269. ad 274.

Vincibilis tunc tantum est peccatum, cum moraliter vinci potest, n. 273.

Non dicimus heresim sequentem ad superbiam, esse heresim a superbia, n. 274.

Non nego, quod opus sequens ad vincibilem ignorantiam, sit propriè peccatum; est enim in ipsa ignorantia, n. 276.

Furans, ut adulteret, est fur, & adulteris magis tamen adulter, quam fur, n. 277.

Differentia inter P. Elizal. & nos, n. 278.

Inter Pelagianos, & nos, n. 280.

Nego, quod quæstio de conscientia erronea erit de subiecto non supponente, n. 281.

O Bicit 6. 2.p. lib. 5. qu. 12. pag. mibi 64. N.

Nullatenus ex ejus sententiâ, quâ docet 251. peccari, absque eo quid advertatur peccari, P. Elizal.

sequi Jansenismum. Primo, quia notum est apud omnes quarum virium illa particula,

in presenti vires, sit in Jansenio correlativa,

nempe virium, quas in statu presenti naturæ

lapsæ non habemus, habuimus tamen in

amissio innocentia statu, ut patet ex Jansenij

impugnatoribus: ergo (ait de se P. Elizal.)

licet doceam hominem peccantem ex ignorantia non cognoscere tunc malitiam peccati,

adeoque secundum præsentes, quas habet,

vires non posse non peccare, non tamen in-

curio Janseismu, quia per tò secundum pre-

sentes vires non venit status correlativus ad N.

status innocentia amissum. Secundo, quia 252.

Y ij damnata

damnata loquitur de homine justificato, dā-
natur enim hēc, *Homini etiam justificato vo-
lenti, & conanti secundum presentes, quas habet,
vires, aliqua Dei precepta sunt impossibilia; deest
illi quoque gratia, quā possibilia sicut & ego vero* (ait P. Eliz.) *loquor de peccatore, ac in pre-
nam peccati; ergo incepit hēc duo confun-
duntur. Tertio, quia Jansenius, & damnatio
loquuntur de volente, & conante; ego vero* (ait Eliz.) *de ignorante, & errante, seu de
non volente, & non conante, immo de vo-
lente contrarium. Quarto, quia Jansenius
vires negat scorsim ab omni suppositione
personalis; ego autem (ait Eliz.) ex supposi-
tione, ac in fēnu composita conscientia er-
ronea vincibilis, & voluntarie. Quinto,
quia Jansenio sermo est de viribus, mihi au-
tem (ait Eliz.) de cognitione. Omittit alia.*

- N. 253. *Sed contra 1. quia evideat ostendi, quod
nisi ille, qui peccat ex ignorantia, eo instanti
peccatum cognoscat, aut cognoscere pos-
sit, non potest autem cognoscere, aut cognoscere
velle, & debere, nisi proponatur faltem
confusè per aliquam cognitionem obligatio
cognoscendi ulterius; ostendi, inquam, non
posse secundum presentes, quas tunc habet,
vires, implere preceptum, quod non cognoscit; licer autem aliqua sit inter Jansenium,
& Adversarios differentia, videtur purè ma-
terialis, cum eadem esse debant, & sint
principia libertatis necessariò requisita ad
potentiam peccandi, sive ea ad personale, sive
ad originale peccatum sequantur. Quod enim
255. Pontifices principiū intendunt definire contra Jansenium, idem est, ac quod alij Pontifi-
ces contra Calvinum, Lutherum, Batū defi-
niere; nempe qua libertas requiratur ad peccatum,
sive nunc in statu naturae lapsi post
statum innocentiae amissum per originale;
sive in eodem statu post statum gratiae amissum
per personale: quapropter sive ignorantia
sequatur ad peccatum personale, sive ad
originale, perpendi debet, quod sicut, ut igno-
rantia sequens ad originale sit mihi peccatum,
debet esse à me cognita, & in mea ma-
nu eam nunc expellere; ita à pari ut igno-
rantia, quā ego in peccatum personale
mensē commissi nunc labore, sit nunc no-
vum, & verum peccatum, debet à me cognosci,
ut eam expellere possum. Sanè mihi comper-
tum est, quod si P. Eliz. posset cum peccato
ignorantie combinare scientiam peccati, non
docuiset, quod docuit: quām facile autē ea
duo combinētur, patet ex dictis; quapropter
totus est in dicendo, quod si nos requirimus
adventitiam peccati, dum ex ignorantia pec-
catur, evertimus omnia ignorantia pec-
cata contra Scripturam. Quae omnia sunt*

falsa; numquā enim Scriptura, vel PP. dicunt
cum ignorantia peccato repugnare adver-
tentiam peccati; immo Scriptura, PP. & TT.
dicunt ad omne peccatum, etiam ignorantia
requiri aliquam adventitiam: aliud ergo est
ignorantia peccati; hēc autem negat adver-
tentiam peccati; aliud peccatum ignorantia;
hōc autem supponit adventitiam circa ipsam
ignorantiam culpabilem, & inadvertitiam
voluntariam eorum omnium, quae ad igno-
rantiam voluntiam sequuntur, que tamen om-
nia sunt peccatum in ipsa ignorantia, cum
quā sunt necessariò connexa. De Jansenio
judicent alij, cum meum non sit Catholicos
Adversarios judicare, sed ab illis judicari.

Objicit 7. 1. c. §. 3. pag. 65. Si cum conscientia
erronea vincibili itat advertitiam peccati, 256.
potest ea conscientia eo instanti deponi, quod P. Eliz.
implicat; nam dato quod sit, non potest pro
codem instanti non esse. Sed contra: quia to-
tum hoc est ab eo solvendum; quārō enim,
an qui advertit peccat, posse non peccare?
si dixeris posse; ergo potest pro codem inflati
simul esse peccatum, & non peccatum, quod
repugnat: sicut ergo dicet peccantem pro eo
instanti, quo peccat, posse potentia antec-
denti, non autem consequenti non peccare,
quia libertas non est potentia simulatis ad
peccatum, & non peccatum, sed est simulatis
potentia ad peccatum, & non peccatum se-
orsim; ita qui habet errorem vincibilem non
potest potentia consequenti, potest potentia
antecedenti eo carere, quātus potuit pro
priori, quo eum advertit, cum non habere,
vel pro instanti sequenti eum deponere.

Dices deponi non posse, nisi adfint nova N.
motiva, qua sāpe non occurrit. Sed contra; 257.
quia ut deponi posse, & debeat, satis est, ut
advertisatur obligatio ulterioris examinis; ut
enim quis non operetur, modicum requiri-
tur, licer plura requirantur, ut intellectus
oppositum dicātamen verum concipiat.

Objicit 8. 1. c. §. 4. & 5. Peccamus non N.
tantum in exordio, sed etiam in continua-
tione actus; sed cūm continuatur, sāpe absit P. Eliz.
advertisitas; ergo peccatur sine advertitiae.
Confirmat: quia dici non potest, quod homi-
cida, imprecações, blasphemias, ex ira-
cundia, furore prolatæ, non sint propriè
peccata, sed tantum denominativè ab omis-
sione diligentia in furoris moderatione, ita
ut sola ira sit propriè peccatum, reliqua au-
tem ad iram sequentia sint tantum denominativè
peccatum: ergo peccatur sine adver-
tentia; illę enim blasphemias sunt sine ad-
vertentia, & sunt peccata.

Respondeo duo confundit à P. Eliz. aliud N.
est, quod ad peccatum requiratur advertitiae 259.
pecc-

peccati, & hoc asserimus; aliud, quod requiriatur advertentia toto tempore, quo peccatur, & hoc negamus; sicut autem ex hoc secundo male intulit peccari sine advertentiâ, ita etiam ex primo male infert secundum.

N. Ad confirm. dico, hoc argumentum solendum ab omnibus, qui defendunt actio-
nes externas non habere novam bonitatem, & malitiam, meritum, & demeritum distin-
ctum ab internâ; hî enim omnes tuerunt homicidium exterius esse tantum denominati-
ve peccatum ab actu interno, quo impera-
tur; & ita sentit S. Thom. qn. 3. de Malo
art. 8. dicens, *Voluntas, & actus exterior di-
cuntur unum peccatum;* de fâ enim hominis
occhio est indifferens ad bonum, aut malum
morale, & ad summum est materialiter ma-
la, ut dixi *qst. 3. §. 2.* quapropter dum P.

N. Eliz. objicit tamquam quid singulare, sequi-
ex nostrâ sententiâ, quod homicidium sit
tantum denominativâ malum, male objicit;
sive enim ad peccatum necessaria sit adver-
tentia, five non, semper hoc sequitur, dum
modo sustineatur actus externos nullam ha-
bere bonitatem, aut malitiam moralem ex
se, præter eam, quam ab actu interno ha-
bent: ergo argumentum non est ad rem. De-
inde dico, quod dum nos dicimus, homicidium
non esse, nisi denominativâ peccatum
ab advertentiâ fervescentis irâ, quam repre-
mire debemus, non ideo negamus esse propriâ
peccatum, immo asserimus esse propriâ
furore agitari, ut vitam proximo eripiat,
peccat tum peccato irâ, tum peccatis ad eam
sequentibus, quæ confusæ in irâ tamquam in
cauâ cognoscuntur; ut enim aliquid sit propriâ
peccatum, satis est, ut directe in se, vel indi-
recte in alio sit voluntarium, seu cogni-
tum, vel in se, vel in cauâ, & ideo peccata
tam directe, quam indirecte voluntaria sunt

N. confessioni obnoxia. Sanè nil magis obviuim
Logicæ studiis, ad quam sâpe P. Elizal.
appellat, quâm parietem esse denominativâ
albus, nec tamen sequitur non esse, immo
est propriâ albus, sive albedo immediate in-
heret quantitati, five immediate lateribus;
& hanc assignant differentiam inter parie-
tem, qui dicitur visus, & qui dicitur albus;
unus enim est talis purè denominativâ, nem-
pe visus à visione extrinsecâ parieti; alter est
denominativâ talis, nempe albus ab albedi-
ne immediate, vel immediate intrinsecâ parie-
ti. In cauâ nostro actus externus est pecca-
tum à libertate intrinsecâ peccanti, licet non
intrinsecâ actui externo, & hoc sufficit, ut
dicatur propriâ peccatum, adeoque quando
dicitur actum externum esse denominativâ

Tom. I.

peccatum, non negamus esse propriâ pec-
catum modo, quo esse potest, sed to *denomi- 265.*

nativâ contraponitur to *formaliter*, non to
propriâ negamus enim esse ex se formaliter
peccatum, nisi ab actu interno formalis vo-
luntatis supponens advertentiam peccati.
Addo to *propriâ* esse *equivocum*; potest enim
aliquid esse propriâ, & impropriâ tale re-
spectu diveriorum; ita externum furtum,
vocalis blasphemia, & homicidium sunt
propriâ peccatum respectivâ ad objecta ex
se materialiter non mala, licet idem furtum
externum respectivâ ad internum, quia non
est formaliter malum, non fit propriâ pec-
catum, ut alias dixi.

Dices: Deus dicit, Non furtum facies, N.
non autem dicit, noli furari: ergo vetat
actum externum præcium ab interno. Ne-
go consequentiam; Deus enim vetat pecca-
tum, hoc autem supponit constitutiva pec-
catis ergo libertatem, quæ est in actu inter-
no; ergo non vetat actum externum præci-
sum ab interno.

Objicit 9. qu. 13. apag. 78. per nos sequi, N.
quod si quis propter superbiam, & luxuriam 267.
incidat in heresim, non incurrat novum P. Eliz.
heresim peccatum, quia tunc non adest nova
libertas. Sed contra; quia si non adest nova
libertas, neque adest novum peccatum: sic
ut igitur ipsa heresim, juxta P. Eliz. est libe-
ra libertate præterita, ita per nos est pecca-
tum in præterito superbie peccato. Miror
hæc nobis objici, quasi Theologæ ignoran-
tes simus, quia dicimus ad novum peccatum
novam requiri libertatem peccati, & non
sufficere novam libertatem facti; sit autem
egregius Theologus, qui dicit heresim ho-
die admisim ob superbiam anni præteriti
esse hodie novum peccatum ab illâ li-
bertate novâ peccati heresim. Rursus peccati
nos conclamari, quia dicimus heresim
non esse novum formaliter peccatum, sed
esse tantum denominativâ peccatum hodie
à superbâ præterita, in qua heresim timui,
& ipsam heresim esse imputabilem ab im-
putabilitate superbâ; optimus autem sit,
qui dicit heresim esse hodie liberam per li-
bertatem peccati præteritam. Certè si ad
peccatum superbie præteritum non satis
fuit libertas facti, sed per P. Eliz. & omnes
Contrarios necessaria fuit libertas peccati,
non video cur ad peccatum heresim hodier-
num necessaria non sit hodie nova libertas
peccati, sed satis sit nova libertas facti. Con-
firmo: Duo tradit P. Eliz. primum, quod
peccata sequentia ad ignorantiam vincibilem
sint nova peccata sine novâ libertate
peccati, & hoc suadet totâ *qst. 12. & 13.*

Y iij secun-

secundum, quod si ignorantia vincibilis remittatur per confessionem sacramentalē, aut contritionē, eo ipso de vincibili transit in invincibilem, & de eisē peccatum ad eisē purē peccātū, ut docet *qu. 13. §. 5. pag. 85.* His positis, quārō, quomodo ignorantia vincibilis per confessionem fiat invincibilis? quod enim per confessionem remittatur peccatum ignorantiae, intelligo; at non intelligo, quomodo eadem ignorantia, quae in suo eisē physice manet post confessionem eadem ipsa, quae erat ante confessionem, licet non maneat eadem quoad eisē morale, seu eisē peccatum, ut ante confessionem erat; non, inquam, intelligo, quomodo de vincibili transeat in invincibilem. Explico: Dicit P. Elizald. quod laborans ignorantia vincibili, & ex eā labens in hæresim, fit verē Hæreticus; subdit, quod si confiteatur, tollitur ab eā ignorantia non tantū ratio peccati, sed etiam ratio vincibilis; sed addo ego, demus quod post absolutionē idem homo in eādem ignorantia persistens labatur iterum in hæresim; ecce in hoc casu, quia, juxta Adversarium, ignorantia per absolutionem transiit in invincibilem, ille homo neque iterum peccabit peccato ignorantiae, neque peccato hæresis. Hoc, inquam, non intelligo; si enim ante absolutionem eadem ignorantia, & hæresis ad eam sequens erant peccatum, quomodo post absolutionem, quā purē tollit rationem peccati, eadem ignorantia omnino invariata non erit novum peccatum? absolutionē enim tollit quidem peccatum, at non facit, ut quod ante illam erat peccatum, post illam, si iterum ponatur, non fit peccatum. Ecce in quo angustias P. Eliz. se, & alios conjicit, quia negat advertentiam eisē necessariam ad hoc, ut ignorantia fit vincibilis. Nos verō facile nos expidimus dicendo, ignorantiam fieri vincibilem per advertentiam; & per confessionem remitti peccatum ignorantiae antecedentis; quod si post illam perseveret eadem ignorantia cum advertentiā intimante obligationem sciendi ignorantum, si homo huic obligationi pareat, non peccabit peccato ignorantiae; si non pareat, peccabit iterum peccato ignorantiae, & aliorum sequentium ad illam, ut in causa praviforum.

Adde contra P. Eliz. pag. 85, qui postquam docuit ignorantiam per confessionem fieri invincibilem, subdit: Non dicimus cum Recentioribus fieri hunc transitum per consultationem Doctoris, & similia. Ecce iterum dat confessioni vires mutandi ignorantiam, & negat consultationi; quae inaudita mihi sunt: audivi quidem quod idiotae adire

debeat libros, & DD. à quibus illuminari possunt, & hoc ipsum legi in P. Eliz. qui consultit idiotis, ut adeant viros fide dignos; at numquam audiui, quod ignorantia tollatur directe, seu fiat invincibilis per confessionem. Fac enim, ut quis oblitus peccati ignorantiae vincibilis reliqua omnia peccata N. confiteatur, & habeat omnia ad validam confessionem requisita: ecce tunc omnia mortalia remittuntur, directe quidem, quae confitetur, indirecte autem, quae obliviscitur; sanè in hoc casu, quo Confessarius pure absolvit, & non instruit penitentem, absolutionē nil aliud facit, quām remittere peccata, & relinquere ignorantem in suā ignorantia, ad quam si post confessionem redeat advertentia cum obligatione morali expellendi illam, ea ignorantia fit iterum moraliter vincibilis; si advertentia sine eā obligatione moralis, erit tantum physice, non moraliter vincibilis; si autem nulla advertentia redeat, erit tum physice, tum moraliter invincibilis. Neque enim omnis ignorantia vincibilis N. est peccatum, sed ea tantum, quae est moraliter talis; talis autem est, quod advertitur obligatio eam expellendi. Demū hāc doctrinā, quod ignorantia vincibilis per absolutionē fiat invincibilis, infringuntur argumenta, quae contra nos sine jure adducit, putans nos negare, quod peccata sequentia ad ignorantiam, sint peccata, cū tamen affirmemus, eisē peccata, non in se directe, nec nova peccata, nisi nova libertas peccati accedit; eisē tamen peccata in ipsa ignorantia, in quā sunt prævisa: dico, inquam, argumenta in eum retorqueri; nam Hæreticus absolutus poterit iterum labi in hæresis, furbidus in homicidia, & blasphemias, sine novo peccato hæresis, & homicidij, quatenus per absolutionē ignorantia transiit in invincibilem.

Dices cum Eliz. pag. 83. stolidum esse dicere, quod hæresis, aut idolatria secuta ad auctum superbiam habeat speciem hæresis a superbia p. Eliz. precedente, non minū, ac si quis dicere equum fieri equum per speciem bovis. Sed contra; quia nemo hoc lombiavit; quod dicimus est, hæresim habere rationem peccati a superbia præteritā, non ut superbia est, sed ut peccatum est; contrahere autem hæresim speciem hæresis ab oppositione cum fide. Addo hoc esse contra Eliz. quārō enim quomodo libertas peccati superbiam præteritā det hæresi hodiernæ rationem peccati? si autem non habet rationem genericam peccati, nec potest habere specificam, hæc enim illam supponit.

Objicit 10. *qu. 13. §. 7. pag. 85.* sequi, quod p. Eliz. pecca-

peccatum mortale ignorantiae, juxta nos, statim possit cum perfecta Dei dilectione, quia, juxta nos, quod oritur ex ignorantia, non est proprius, ac vere peccatum, sed tantum denominative, seu improprius: sed non est inconveniens, quod perfecta Dei dilectione sit cum peccato improprius tali: ergo &c. Sed contra 1. quia hoc potius sequitur in ejus sententia; aliter enim, quod ignorantia per abolitionem fiat invincibilis: fac enim, ut homo absolutus ex eadem ignorantia in esse physico persistente labatur iterum in suos errores; ecce si simul continuet post abolitionem actus charitatis, & simul etiam putet licitum esse pejorare, ut mortem evadat, simul stabit amor Dei perfectus cum perjurio. Quod si dixerit, perjurium tunc non esse peccatum, contra est 2. quia si ante abolitionem ob ignorantiam fuit peccatum, cum eadem perseveret, licet non in ratione peccati, sed in ratione physica, & in ratione causa peccati, perjurium etiam potius abolitionem erit peccatum. In forma nego

maiores; ad probationem dixi, quod oritur ex ignorantia, esse vere peccatum in ignorantia; & quando dicimus non esse proprium peccatum, si tamen dicimus, *tō proprie* est comparativum respectu peccati magis proprie talis; ita ex Arift. & S. Thom. notum est, quod furans, ut adulterer, est fur, & adulter, et si magis proprius fit adulter, quam fur; ita qui ex ira labitur in blasphemiam, & ex ignorantia vincibili in omissionem tacri, simul est iracundus, & blasphemus, sed magis est iracundus, quam blasphemus; & simul est ignorans, & inobediens Ecclesie precepto, sed magis est ignorans, quam inobediens. Omitto quae exaggerat *qu. 14.* de cœcitate mentis, & iterum *§. 6. pag. 99.* ubi totus est in male credendo, quod nos dicimus ipsam voluntariam cœcitatem, vel faltem culpas ad eam sequentes, esse tantum peccatum improprius, seu peccata, hoc enim milles negamus; sunt enim non tantum poena, sed proprii peccata, quæ in ipsa cœcitate, ut in causa, faltem confusè prævidentur, queque deinde successu complentur. Quare tota differentia inter nos, & P. Elizal. est, quod ipse putat peccari tunc, cum ponuntur, licet sine ullâ advertentia peccati ponantur; nos autem dicimus non esse nova peccata formalia tunc, cum ponuntur, si sine advertentia peccati ponantur, tunc enim tantum complentur; sed esse peccata tunc cum prævidentur in ignorantia, & cœcitate tamquam in causa; quare nos reum facimus eo instanti, quo futura prævidentur, & non impediuntur in ipsa causa,

seu ignorantia; reum, inquam, facimus omnium peccatorum, que lecatura sunt ipsum ignorantem; at P. Eliz. reum facit, dum patratur deinde sine advertentia.

Objicit 11. 2. p. lib. 5. qu. 17. §. 4. a pag. N.
119. identitatem nostræ opinionis cum cri- 279.
rore Pelagianorum; 1. quia error istorum P. Eliz.
erat, non peccari sine conscientia reatu, D. Hier.
Pelag. quod ipsum nos dicimus: ergo opinio nostra ab eorum errore non differt. Major pater ex S. Hieron. qui ita querelam Pelagianorum, seu Critobuli Pelagiani proponit: Rogo, quæ est ista iustitia, ut in peccato teneat erroris, cu-
jus reatum non habet conscientia? Nescio me peccare, & ejus rei, quam nescio penitus, tu? Et quid plus faciam, si sponte peccavero? Secundò, quia non habere conscientia reatum, idem est per Pelagianos, ac nescire se peccare; sed hoc idem nostra sententia dicit, quod non pec-
cat, qui nescit se peccare: ergo nostra sententia, & haeresis Pelagianorum non distant. Tertiò, quia Pelagiani non negabant peccata malitia, & infirmitatis, sed tantum hoc tertium peccati genus, nempe peccata ignorantiae: sed nostra opinio tollit peccata ignorantiae; ergo incidit in Pelagianorum haeresim. Mi-
nor probatur; quia sciendo, & advertendo peccare, non est peccare nesciendo, & igno-
rando: sed nostra opinio vult omne pecca-
tum scienter, & advertere patrandum esse, ut sit peccatum: ergo &c.

Respondeo nos tantum distare à Pelagia- N.
nis, quantum peccatum à non peccato: Pe- 280.
lagiani negabant peccata ignorantiae, nos concedimus; negabant sequentia ad igno-
rantiam esse peccata in ipsa ignorantia, nos concedimus: ergo sine jure Pelagianismus obtruditur. In forma distinguo maiorem: Error Pelagianorum est non peccari sine metu conscientia, seu sine remorū, nec in se, nec in causa, nego maiorem; est, quod ad omne peccatum requiratur remorū directus, nec sufficiat indirectus, & in causa, concedo maiorem, & nego minorem, & cō-
sequentiam, quia nos dicimus ad omne pecca-
tum requiri, & satis esse advertentiam peccati, vel in se, vel in causa; ita qui ex igno-
rantia vincibili scire negligit an talis con-
tractus sit licitus, ut peccet per usuram, fa-
tis est, ut ea cognoscatur non in se, sed in igno-
rantia. Hinc patet ad secundum, & ter-
tium, cui si p̄p̄s respondimus, quod ipsa ignorantia fecit, dum peccatur per igno-
rantiam, & in ipsa ignorantia tamquam in causa confusè cognoscuntur peccata ad eam sequentia, & in eadem sunt voluntaria, &
tunc omnia, quæ videntur necessariò, et si confusè subsecutura, contrahuntur, licet

per

per opera exteriora sequentia, eadem peccata compleantur, ex. gr. homicidium, usura &c. quae sunt formaliter imputabilia in ignorantia. Addo quod si P. Eliz. 2. p. lib. 5. qu. 18. §. 4 pag. 126. fatur Janfenum pro suo errore ut illis, quae Synod. Palæstina, S. August. S. Hieron. contra Pelagianos adduxerunt, quomodo idem P. Eliz. utitur contra nos iudicem argumentis, quibus Janfenus contra nos utitur?

N. 281. Dices cum Eliz. qu. 16. §. 6. a pag. 122. ubi exagit Joan. Pontium, quod si ad omnem peccatum requiritur advertentia, questio de conscientia erronea erit de subiecto non supponente, nam ea per talem advertentiam tollitur. Nego antecedens, & probationem; 282. licet enim advertam, aut dubitem, an conscientia sit erronea, adhuc tamen est erronea circa ea, quae sequuntur, & scire negligo.

SECTIO VI.

Argumenta M. Palanci.

SUMMARIUM.

Tam pejerans cum scientia, quam cum ignorantia vincibili, peccat perjurio; ille in se, hic in ignorantia, libero, n. 284. 285.

Hoc ipso, quod obedere tenetur conscientia vincibili, perjurium non est novum formale peccatum, n. 286.

Nostra sententia tantum abest, quod laxa sit, quin est longe strictior opposita, n. 288. 289. Offendo mansellè, quod Palancus sibi contradicit, n. 291.

Accedit ad ipsissimam nostram doctrinam; inducit eorum, que dicit, n. 292.

Adversarij, dum considerant peccatum, dicunt, quod nos s dum peccata ignorantie, negant, quod dixerunt, n. 293.

Dum afferimus ad mortale requiri plenam cognitionem, non venit certum, aut evidens iudicium malitia, cum satis sit scrupulus, vel apprehensio non deposita, vel sine iustâ ratione deposita, n. 294.

Arguit, quia licet suadere, ut quis operetur iuxta viacibiliter erroneam, n. 295.

Evidenter retrorquetur, n. 296.

Direllè suadendum alteri, ut vincibilem depositat, n. 297.

Totum argumentum est contra Palanco, n. 298.

N. 283. **D**octus iste Salmanticensis qu. 7. docet primo, actum sequentem ad conscientiam vincibiliter errantem esse novum peccatum distinctum à peccato ignorantie, & habere novam rationem peccati quoad malitiam, non quoad voluntarietatem: ex. gr.

siquis ex conscientia vincibili erronea juret fallum, ait perjurium esse novum peccatum distinctum a peccato ignorantie vincibili, quia judicat sibi pejerandum, quia si non esset novum peccatum ipsum perjurium, totum peccatum intelligeretur patratum pro signo conscientiae erroneae, ita ut voluntas amplius non peccaret sequendo eam conscientiam. Sed contra; quia jam dixi illud perjurium esse peccatum, sed tantum in causa, nempe in conscientia vincibili erronea, non autem in se, & adaequatè distinctum à peccato ignorantie.

Secundo ait n. 3. Siquis sciret perjurium N. esse peccatum, pejerando peccaret; ergo etsi ex ignorantia vincibili nesciat esse peccatum, pejerando peccabit. Concedo totum cum hac differentia, quod qui sciret peccaret novo adaequatè peccato, ponendo perjurium, quod scit esse peccatum, qui autem vincibiliter nescit perjurium esse peccatum, peccat tum peccato ignorantie, tum peccato perjurij, ita tamen ut perjurium sit peccatum in causa, seu in ignorantia, a quâ sicut per Palanco denominatur voluntarium, ita per me idem perjurium denominatur peccatum.

Tertio ait n. 11. Ubi est nova disformitas N. distinctæ, & novæ legi, est novum, & distinctum peccatum: sed posito iudicio culpabili errore dictante esse pejerandum, est in perjurio nova disformitas novæ legi, nempe legi vetanti perjurium, quæ lex per iudicium erroneum de perjurio non erat antecedenter violata; ergo est novum peccatum in tali perjurio. Sed contra; quia lex obligans ne pejerem, obligat quoque ne labore ignorantie vincibili dictante perjurium non esse peccatum, atque adic non tantum perjurium, sed etiam peccatum ignorantie vincibili dictantis esse pejerandum, est contra illam legem, ne pejeres. Hoc tamen transmiso, dico, novam dari in perjurio disformitatem, quæ tamen totam rationem peccati formalis habet à libertate dictaminis culpabili errore, dictantis esse pejerandum; ut enim per Palanco ea nova disformitas perjurij habet rationem liberi à libertate ignorantie, ita etiam rationem peccati: quæ in instantia semper ad manus esse debet, quia insolubilis est. Sanè S. Thom. I. 2. qu. 17. S. Th. art. 6. in corp. ait: *Peccatum nihil aliud est, quam actus humanus malus; quod sit humanus, habet ex eo, quod sit voluntarius; quod sit malus, habet ex eo, quod careat debitâ commensurazione ad legem.* Ecce ex hoc textu tantum abest, ut nostra sententia infirmetur, ut putat Palanco n. 13. quin nostra firmatur, & oppo-

opposita Palanci infirmatur; quero enim, an ad rationem peccati formalis fatus sit, ut actus careat debita cum lege conformitate? si fatus est, sequitur ignorantiam invincibilem non excutare a peccato formalis: si non fatus est; ergo ad hoc ut perjurium sit peccatum formale, non fatus est, ut sit contra legem, sed neccesse est, ut sit contra legem voluntarie ignorantiam: ergo perjurium prolatum ab ignorantia invincibiliter perjurium esse peccatum formale, habet totam rationem peccati formalis ab ipsa ignorantia voluntaria; ergo est peccatum formale in ipsa ignorantia voluntaria, licet ut praecisum a liberte ignorante sit in se peccatum materiae.

Miror autem, quod Palanco, ut solvat argumenta P. Terulli *qu. 17.* de Conf. prob. a. n. 31. volens idem perjurium procedere posse, modo ab invincibili, modo a vincibili ignorantia; sicut autem cum procedit ab invincibili, perjurium non est in se formaliter peccatum, ita neque cum ab ignorantia invincibili procedit, erit in se formaliter peccatum; miror, inquam, quod Palanco, ut se solvat ab hoc argumento, & suam tueatur sententiam, recurrat ad doctrinam, quod actus non sint intrinsecè liberi, quia non dependent essentialemente a cognitione retrahente, adeoque eadem voluntate furandi potest haberi, sive adgit, sive desit cognitione proponens illud ut in honestum. Toto enim hoc concedo, retorquetur: Ut enim idem furtum sit formaliter peccatum, si adgit cognitione in honestatis, non est formaliter peccatum, si desit; ita dico de perjurio, quod si adgit ignorantia invincibilis, non est formaliter peccatum; si adgit ignorantia invincibilis, est formaliter peccatum, ita tamen, ut tota ratio formaliter peccari oriatur ab ipsa voluntarietate ignorantiae, quo modo tota ratio furti formaliter in honesti oritur non a sola volitione furti, sed a volitione furti cognitâ, ut in honestâ; ita ut cognitione in honestatis non sit cōnotatum, sed pars constitutus furtum in ratione formaliter in honesti, non minus, ac sit pars constitutus furtum in ratione liberi.

N. Confirmo: quia suppositâ conscientia culpabiliter errante, vel datur, cā stante, obligatio pejerandi, vel non datur hæc obligatio? si datur, perjurium non potest esse novum formale peccatum, nam quod est juxta legem, & obligationem non est formale peccatum: sed stante conscientia culpabiliter errante de pejerando, datur lex, & obligatio pejerandi: ergo perjurium non est novum formale peccatum: si non datur obligatio pejerandi, stante dictamine culpabiliter errante de pejerando, non datur tale dictamen, hoc autem est con-

tra hypothesim. Sancte Palanco *qu. 6. n. 97.* docet esse peccatum operari contra conscientiam invincibiliter errantem; ergo non potest dicere, quod qui juxta eam operatur, peccet novo peccato, quia ut ait *qu. 10. n. 9.* ratio universalis erronca (loquitur de invincibiliter erronca, ut constat ex titulo questionis) quamdui durat, existimatur recta, & vera a judicante, alias non erraret: sed ratio errans, ut saepe docuit, obligat, quia existimativa est recta, & vera; ergo non minus obligat, quam si esset recta, & vera: ergo dicere non potest, quod peccet novo formalis peccato, sequens invincibiliter erronam, nam existimativa est recta.

Quarto ait *qu. 8. a. n. 1.* stupendè laxitatis N. esse sententiam, quæ docet ad peccatum pro- 287. priè tale requiri advertentiam malitiae, ita ut Palanc. nemo peccet, nisi malitiam in suo actu ad- vertat, & ideo Facultas Parisiensis anno Sorben. 1641. doctrinam dicentem, quod ad peccan- dum requiratur, ut penetres, inquiras, exami- nes, & reflectas ad qualitatem, seu malitiam operis, dixit esse falsam, & aperire portam ad excusandas excusationes in peccatis: & Facultas Lovaniensis anno 1657. de eadem doctrinâ Lovan. censuit esse contra communia Religionis Christiane principia, & excusare immanissima pec- cata: ergo nostra doctrina est laxissima.

Respondeo, quod si intelligatur in sensu, N.

quo intelligi non debet, esse laxissimam, & 288. faltissimam; esse autem veram in nostro sen- su, ut luculenter dixi *sett. 5. in object. 4.* Non enim dico, quod ut peccatum requiratur toto tempore advertentia; nec dico, quod requiratur advertentia reflexa supra advertentiam directam; nec dico, quod requiratur adver- tentia perfecta, seu certum iudicium malitiae, sed dico requiri aliquam actualem adver- tentiam, aut scrupulum, aut dubium, vel in se, vel in causa de malitia objecti, aut actionis; unde, qui non vult, aut negligit adver- tere se pejerare, se luxuriosè loqui, se licen- tiosè vivere, se murmurare, & timilia, peccat juxta me mortaliter, quoties pejerat, vel murmurat in re gravi, & quidem non tan- tum mortaliter peccat peccato ignorantie voluntarie, quatenus omittit advertere, & scire, dum cognoscit se teneri advertere ad ea, quæ loquitur, & operatur, sed etiam pec- cat peccato perjurij, in causa tamen, ut dixi, ita ut perjurium hodie patratum sit peccatum ex voluntate illâ male affectâ, & in se peccaminotâ, & in sui causa, unde tantum abest, ut nostra doctrina sit laxa, quin est N. strictior opposita, ut dixi latè *i.e.* Ego enim 289. volo negligentem nunc scire, an perjurium in materia levi sit mortale, & pejerantem toto

toto deinde anno, peccare nunc mortaliter, non tantum peccato negligentie voluntaria, sed etiam peccato perjurij, ita ut re ipsa nunc reus sit omnium perjuriorum, quae per annum prolaturus est, eaque perjuria fini advertentiā prolata denominantur peccata a voluntariā hodiernā ignorantia, in quā tamquam in causa sunt peccata formalia: contra Contrarij dicunt, quod dum hodie negligo scire, an perjurium per menses sequentes proferendum sit peccatum, dicunt, inquit, me hodie non peccare, nisi peccato negligentiae, non autem perjurij, nisi dum pejero, ita ut perjurium post mentem proferendum sit peccatum formale in se a libertate hodiernā, non autem sit peccatum formale in ipsa libertate hodiernā tamquam in causa. Nemo ergo laxat, vel si quis laxat, Adversarij laxant; nam per nos habitualiter pejerans est, veluti fluvius perennius perjuriorum procedens tamquam a fonte ab ipsa libertate ignorantiae vincibilis anni elapi, in quā est peccatum, & à qua dicitur peccatum.

Quinto ait §. 1. qu. 8. Certum est dari vera, & propria peccata cum ignorantia malitia commissa: ergo peccatur sine advertentiā malitiae: tale fuit peccatum Sauli, qui licet ex ignorantia persequeretur Fideles, mortaliter tamen peccavit. Nec dici potest Saulum peccasse mortaliter in suo errore, quo tamen supposito non peccavit novo peccato, immo Deo placuit; nam sequitur ex hoc (ait n. 13.) Saulum peccasse tantum peccato negligentiae, ex quā ortus est conscientiae error, non autem peccato blasphemiae, & crudelitatis in Fideles, adeoque consecutum misericordiam de negligentia, non autem de eo, quod ignorans fecit. Imo sequitur Saulum Deo placuisse persequendo Fideles, quatenus supposito errore putabat obsequium se praeflare Deo. Rursus nec dici potest Saulum, & alios persecutores sufficientem malitiae notitiam habuisse; vel enim ad peccandum mortaliter requiritur plena malitia notitia, ut nos volumus, hāc autem caruit Saulus, dum Ecclesiast persequebatur; vel latius est ad mortaliter peccandum aliquis scrupulus de malitia? & hoc non, tūm quia ultimum conscientia dictamen cūm juxta Reflexitas sit evidenter verum, non potest esse scrupulofum; tūm quia scrupulus ex se non facit, quod actio sequens sit mortale, cūm saepe licet contra scrupulos operari; tūm quia si scrupulum habuisset, non operatus esset ex ignorantia, sed ex malitia advertentiā, & male allegans ignorantiam, ut misericordiam consequeretur. Deum dici non potest nostram responsio-

nem, quod vincibilis ignorantia non excusat à peccato, esse bonam, nam laborat fraude, (ait n. 18.) si enim rogemur, quid requiratur, ut error, & ignorantia sit vincibilis, utique dictum sumus, requiri, quod adsit aliqua actualis advertentia, aut suspicio malitiae, quibus deficientibus, error, & ignorantia erunt invincibilis: ergo tandem docemus neminem peccare formaliter, nisi hic, & nunc judicet de malitia.

Repondeo hunc Doctorem eō magis ad N. nostram accedere, quod magis à nostrā rece-^{291.} dit sententia; immo se implicat in propriā, ^{Palanc.} docet enim contradictoria; nam n. 21. postquam sibi obiecit, quod peccatum non potest esse liberum, nisi sit cognitum, at, quod ut aliquid sit peccatum, etiam mortale, & formale, non debet esse voluntarium directe, & formaliter, immo paucissimi sunt peccatores, etiam gravissimi, qui peccent directe, & formaliter volentes peccare, & male agres; nemo enim intendens in malum operatur, sed fat est, quod sit liberum, & voluntarium indirecē, virtualiter, aut interpretativē, seu in causa, ut omnes TT. fatentur. Hæc Palanc. Ecce primō, in terminis nostris sententia, quod, ut perjurium sit peccatum, fatis est, ut in causa sit peccatum, seu in ipsa ignorantia voluntaria. Ecce secundō, quod perjurium totam rationem peccati formalis habet ab ipsa causa, nō ergo in se, & ratione sui dictum perjurium (prolatum ex errore vincibili, quod non sit peccatum) est peccatum. Ecce tertio, contradictoria illis omnibus, que nobis opponit. Ecce quartō, confusio terminorum, quod putat peccatum tunc dici directe voluntarium, quando quis peccat, ut peccet, seu ex eo motivo, ut malum faciat; hoc enim paet vix aliquis peccabit directe: ergo ut peccatum sit directe voluntarium, non est necesse, ut quis ex eo sine peccet, ut peccet, sed fatis est, ut cognoscat illud esse in se peccatum, licet ex aliquo alio motivo illud exequatur. Ecce quinto, dum sequitur communissimam nostram sententiam, quod ut peccatum sit liberum, fatis sit, ut sit liberum indirecē, & virtualiter, & interpretativē, seu in causa, eō ipso concedit etenus aliquid esse peccatum, quatenus est liberum: ergo si aliquid sit tantum liberum in causa, (ut est perjurium prolatum ex errore vincibili de non malitia) eō ipso perjurium erit tantum peccatum in causa. Quare dum Adversarij nostras rationes considerant, dicunt ^{292.} quod nos dum considerant quomodo cum illis cohæreat doctrina de peccatis ignorantiae, recedunt a nobis; non oportet autem recedere,

recedere, sed combinare, ut nos facimus, doctrinam Catholicam de peccatis ignorantiae, cum aliâ doctrinâ Catholicâ, quod omne peccatum debet esse liberum, adeoque cognitum, vel in se, vel in causa: ergo nullum datur peccatum, nisi ejus malitia sit cognita, vel directe in se, vel indirecte in sui causâ, sicut nullum datur, nisi ea malitia sit libera, vel in se, vel in causa. Omitto, que habent à num. 22. ad 25. nam partim dicit, quod nos, nampe fatis esse, ut malitia potuerit actum ad causâ previdere, non potest autem, nisi menti occurat obligatio prævidendi, aut levius suspicio de tali malitia; partim revertitur ad difficultiam doctrinam Eliz. quem tamen non citat, quod nobis quasi semper occurrere posuit notitia malitiae.

N. In forma fateor dari peccata commissa cum ignorantiae malitia, & dico esse peccata in ipsa ignorantia, ut enim libera sunt libertate theologicâ, seu intrinsecâ cognitione malitiae, in ipsa ignorantia, ut etiam Contrarii faceti debent; ita per me sunt peccata in ipsa ignorantia. Rursum, ut non sunt libera in libertate theologicâ, quia supponuntur, dum pejero, nullam adesse cognitionem, nec scrupulorum malitia perjurio, ita non sunt peccata in se; si enim non sunt libera in se, ut latentur Adversarij, libertate theologicâ, ita nec sunt peccata in se. Ad reliqua patet; monco tantum, quod dum dicimus requiri ad peccatum mortale plenam malitiae cognitionem, per tò plenum, non venit evidens, certum, & perfectum malitiae iudicium; cum certum sit, quod qui operatur cum scrupulo peccati mortalis, & cum per prudens iudicium non deponat, peccabit mortaliter, quia licet non cognoscat perfecte, ex. gr. an perjurium sit mortale, perfecte tamen cognoscit, quod pejere cum scrupulo, aut dubio, an sit mortale, eo scrupulo, & dubio per prudens iudicium non deposito, sit mortale.

N. Sexto ait qu. 12. ubi postquam n. 2. docuit non esse licitum inducere proximum conscientiam vincibili errore laborantem, ut juxta eam operetur, subdit hoc ipsum licitum fore juxta P. Teril. & nos, qui docemus non esse intrinsecè malum operari juxta conscientiam vincibili errorem, nec opus ad eam sequens habere novam rationem malitiae superadditam peccato erroris; nam, juxta nos, datur lex reflexa jubens sequi conscientiam vincibili errorem, & voluntatem Dei complacere in illo actu, quo operor juxta dictam conscientiam; ergo licitum erit suadere proximo conscientiam vincibili errorem laboranti, ut eam sequatur. Conscientia probatur primo; quia,

juxta nos, non induceret ad peccatum, cum iupposito conscientiae errore nullum a nobis in ejusdem conscientiae sequela cognoscatur peccatum. Secundo, quia licitum est cuique iuadere, ut sequatur, quod Deus iubet; sed Deus, per nos, iubet suâ lege reflexâ, ut sequamur conscientiam erroneam: ergo &c. Tertio, quia licitum est suadere actum, in quo Deus sibi complacet; sed complacet in sequela conscientiae erronee, ergo &c. cum autem hec absurdissima sint, etiam antecedens tale erit.

Sed contra evidenter retorquetur primo: quia Palanco qu. 11. docet conscientiam magis obligare, quam præceptum Praælati, loquitur autem de vincibili errore, & dat rationem; quia conscientia obligat non virtute propria, sed vi legis Divinæ, quam nobis intimat, ait n. 2. quod clarius repetit num. 9. immo qu. 6. §. 6. an. 97. dixerat, quod conscientia vincibiliter erronea obliget ad sui sequelam, ita ut si non deponatur, peccatum sit eam non sequi. Ecce igitur sive detur lex Dei reflexa obligans (ut ait P. Teril.) sequi conscientiam quamcumque, sive rectam, sive erroneam, vincibilem, aut invincibilem; sive ea lex reflexa non detur, sed ad summum detur lex Dei reflexa obligans sequi conscientiam rectam, sive sit vere recta, sive putative recta, ut vult Palanco quæst. 6. §. 4. num. 59. certissimum tamen hoc est tam juxta Palanco, quam juxta P. Teril. & nos, quemlibet teneri sequi conscientiam vincibiliter erroneam, eâ non depositâ: ergo homini conscientia vincibili errore laboranti licitum cuique erit suadere illi, ut si eam non deponat, juxta eam operetur: quia licitum est suadere id, ad quod Deus obligat; sed Deus hominem conscientiam erroneam vincibili non depositâ laborantem obligat ad eam sequendam: ergo licitum milii erit suadere homini laboranti errore vincibili, eo non deposito, ut juxta illum operetur. Ecce igitur vel nullum absurdum in assertendo quod licet suadere laboranti ignorantia vincibili, ut eâ non depositâ, juxta eam operetur; vel siquod est absurdum, idem sequitur, tam in sententiâ Palanci assertente novum omnino formale peccatum in sequendo, & execundo opus conforme conscientia vincibili errore, quam in nostrâ negante. Contra secundo, dico enim non licere directe suadere alteri, ut sequatur conscientiam vincibiliter erroneam, sed directe suadendum, ut eam deponat; quod si deponere nolit, eo ipso homo ille jam habebit notitiam sufficientem, & actualem advertentiam malitiae insitæ operi dictato à conscientia

N.
296.
Palanc.

N.
297.

entia erronea, & sic jam cognoscet se peccare novo peccato: non est autem licitum suadere alteri, ut ponat opus, quod suadens cognoscit esse peccatum: ex. gr. putat quis per errorem vincibilem quod perjurium in relevi non sit mortale: ego tunc eum directe docere, quod sit mortale; eo autem ipso quod illi dico esse mortale, immo cum, juxta nos, numquam detur novum peccatum sine novâ advertentiâ, & numquam detur ignorantia vincibilis, quod perjurium non sit mortale, sine advertentiâ actuali de ipso peccato in ipsa causa perjurij, seu in ipsa ignorantia vincibili, eo ipso non licet suadere alteri, ut pejeret, non tantum, quia suaderet rem ex se intrinsecè malam, sed etiam ab ipso pejerante cognitam saltem ex levi advertentiâ ut malam: nam, juxta nos, qui laborat ignorantia vincibili, quod perjurium non sit mortale, eo ipso advertit in ipsa ignorantia se peccare, nec non etiam se peccare ponendo opus, quod non examinavit, ut debet, an sit peccatum. Hinc totum argumentum est potius contra Palanco, qui negat necessariam esse actualē advertentiā ad ignorantiam vincibilem, & ad peccatum. Imo, quod mirabile est, qu. 12. n. 7. querit, quid faciendum, quando proximus laborat ignorantia invincibili; & ait in eo casu nos nec licet posse confidere, quod juxta eam, nec quod contra eam operetur, sed tenemur eum ab errore liberare. Hec Palanco. Sane si tenemur liberare ab errore docendo verum illum, qui est in errore invincibili, qui plerumque longè difficilius eruditur, quam error vincibilis, quia ignorantia invincibili laborans nullum habet prudentem de suo errore scrupulum, & judicium s; quanto magis tenebimus liberare illum, qui errore vincibili laborat, cum, juxta nos, omni vincibili errori semper jungatur actualis prudens formido de codem?

SECTIO VII.

Argumenta M. Norberti de Elbecque.

SUMMARIUM.

Laudatur P. Gabriel de la Chiusa, n. 299.

Argumenta M. Elbec. n. 300. 301.

Solutio, ibid.

Non dico, quod ad peccatum necessaria sit cognitio reflexa, satis est exercita malitia, n. 302.

Trahit S. Bernardum, n. 303.

Trahere debet Patres dicentes non esse de necessitate peccati, & ignorantia vincibilis advertentiā, n. 304.

Virumque dogma salvandum, quod ad pecca-

tim necessaria sit advertentia, & quod dentur peccata ignorantie; Adversarij primum non salvant, n. 305.

Quo sensu Sorbona, & Lovaniū dantur necessitatem advertentie ad formale peccatum, n. 306.

Juxta me satis advertentia in se, vel in causa, n. 307.

DD. quis pro se trahit, stant pro nobis, n. 308.

Arguit, quia dantur peccata ignorantie, & hanc rationem vocat peremptoriam, n. 309.

Ut dentur peccata ignorantie, satis per nos est, ut ea non cognoscantur direkte in se, necesse tam, ut in sua causa cognoscantur esse peccata, n. 310.

Nostrum fundamentum confirmat, dum infra-
mat, n. 311.

Propria doctrinā convenit, n. 312.

Peccatum Philosophicum, n. 313.

R Everendissimus P. Gabriel de la Chiu-N. fa, Sereniss. Mariæ Caroli Secundi 299. Regis Hispaniarum preâlecta Confessoris P. de la Confessorius, vir ob religiosi instituti auctoritatem, & morum probitatem Deo aequè, ac hominibus charus, cuique nihil est, quod Societas Iesu non debet, cum nihil sit, quod non meretur, & quod mirere, non rogatus ultrò eam ubique, five præpotenti Reginæ sua, five religio suo patrocinio, aperto Marte, tueretur, legendam mihi obtulit Theologicam dissertationem M. Elbecque, doctrinam Prædicatorum Familia; illustrè decus; licet autem certum mihi sit vix aliquid obiecti posse, quod solutum non sit, nolo tamet præterire, quæ diserto calamo contra nostrâ lalentiam edicerit.

Itaque art. 6. conclus. 1. ait non requiri ad N. formaliter Theologicè peccandum actualē 300. advertentiam ad peccati malitiam, imo M. El-
conclus. 2. ait, nec requiri advertentiam vir-
tualē.

Probat primò; quia de fide est dari peccata ignorantiae: ergo peccatur, quin advertatur. Sed contra; quia quā falsa sit consequentia, constat ex dictis.

Probat secundò ex PP. nam S. August. N. lib. 1. Retract. cap. 15. ait: Qui nesciens peccatum 301. eavit, quia voluit fecit, etiam si non quia voluit S. Aug. peccavit, nesciens peccatum esse, quod fecit: ita nec tale peccatum sine voluntate esse potuit, sed voluntate facti, non voluntate peccati, quod tam factum fuit, hoc enim factum est, quod fieri non debuit: ergo (ait §. 2. n. 1. pag. 251.) opera ex ignorantia juris naturalis facta non sunt involuntaria, et si sic operans, nesciens peccaverit; cum enim ipsi facto, quod cognoscit, sit intrinsecè malitia, eo ipso quod cognoscit.

cognoscit factum, cognoscit peccati sui speciem. Sed contra primò, quia si cognoscit peccati speciem, eò ipso peccat cum cognitione peccati; ergo non peccat sine cognitione. Contra secundo, quia sicut S. Augustinus dividit voluntatem facti a voluntate peccati, ita etiam cognitio facti separanda est a cognitione peccati. Contra tertio, quia nos non dicimus, quod ut qui peccet cum advertentia, reflectere debet supra malitiam, non enim idem est advertentia peccati, ac cognitio reflexa peccati, cum satis sit advertentia exercita, ut supra dixi; ergo sibi tribuat, si nos non intelligit, confundens advertentiam exercitam peccati, quam volumus necessariam, cum reflexa, quam negamus necessariam. Addo me supra explicuisse eum S. Augustini textum, & eo contra Catholicos, nec non etiam alijs, quos trahit I.c. M. Elbecque, utuntur Janitentiae, ut contra Catholicos probent invincibilem ignorantiam non excusare.

N. Probat tertio ex S. Bern. lib. 1. de Precept. & dispens. cap. 14. dicente, *Sive malum putes bonum, quod forte agis, sive bonum malum, quod operaris, utrumque peccatum est.* Sed contra, tum quia hoc probat invincibilem ignorantiam non excusare; tum quia dum S. Bern. ait, *putes*, quod idem est, ac *indicer*, eò ipso ad summum negat non esse de necessitate ignorantiae vincibilis iudicium, non autem non esse necessariam advertentiam peccati; quare Elbecque trahere debet textus Patrum dicentes non esse de necessitate peccati, nec ignorantiae vincibilis advertentiam. Omittit textum S. Hieron. quem ante explicui. Miror autem quomodo Elbecque n. 9. pag. 256. dicat, nihil amplius desiderari posse ad nostrum dogmatis refutationem, quam doquidem Scriptura, & PP. non tantum nostram lentitatem, sed etiam nostrum loquendi modum, & terminos, & phrasim refutant; dicunt enim nesciendo peccare, qui per imperitiam cadunt, qui sibi licere putant, quod malum faciunt. Sed contra, quia quod PP. dicunt, verum est, at ubinam dicunt, per hoc quod ignoranter peccetur, id est peccetur sine omni advertentia, cum semper asserant advertentiam esse necessariam, ut objectum sit voluntarium, liberum, & peccatum. Debet igitur utrumque dogma salvare, nempe quod ad peccatum necessaria sit advertentia, & quod adhuc peccent homines saepe ex ignorantia: dicere autem, quod dum peccatur ex ignorantia, peccetur sine advertentia, est negare primum: quare aliud est, quod non advertatur peccatum in opere sequente ad ignorantiam, & hanc ad-

vertentiam esse necessariam negant PP. & nos; aliud quod non advertatur peccatum in opere sequente ad ignorantiam; non advertatur, inquam, in ipsa ignorantia, & in ipsis malis passionibus, & affectibus liberis, ad quos lequantur plura peccata; & hanc advertentiam esse necessariam docent PP. & nos: igitur ignorantia est non advertentia peccati in opere sequente ad illam; non autem est non advertentia peccati in ipsa ignorantia, aut liberá pravá passione, & operis in ijsdem. De Synodo Palæstinæ late dixi supra.

Dices ex Elbecque §. 3. n. 3. opinionem, N. que ad peccandum formaliter requirit ad- 306. vertentiam ad malitiam, fuisse saepe M de Elbecq. damnata ab Universitate Sorbonensi, & Lovaniensi, & pluribus Episcopis, tamquam scandalo, falfam, perniciofam &c. Respondeo in hoc sensu esse damnatam, nempe quod requiratur semper advertentia peccati in ictu, ita ut non satis sit advertentia peccati in sua causa; non autem esse damnatam, nec damnabilem in sensu disjuncto, quod necessaria sit advertentia peccati, vel in se directe, vel indirecte in sua causa. Igitur qui inferunt, ex eo quia affirmamus ad omne peccatum requiri semper advertentiam peccati, inferunt, inquam, nos affirmare, quod semper requiratur advertentia peccati in se, nos non intelligunt: nos enim affirmamus ad N.

peccatum necessariam semper esse adver- 307. tiam, sive in se, sive in causa; negamus autem esse semper necessariam determinatè advertentiam peccati in se; & quia saepe non distinguitur non tantum ab Adversariis, sed etiam ab aliquibus, qui non omnia verba ponderant in sua doctrinæ, ideo isti dederunt occasionem damnatæ; Adversarij autem, quia non est necessaria advertentia peccati in se, intulerunt ad peccandum formaliter nullam peccati advertentiam necessariam esse.

Probat quartò ex S. Thom. & Thomistis. Sed contra, quia suprà ostendi pluribus 308. D. Thomæ textibus, cum stare pro nostra M de sententia. Contra secundò, quia quidquid fit Elbecque. an DD. quos citat Elbecque §. 5. revera S. Th. doceant non dari invincibilem juris naturæ ignorantiam; quidquid, inquam, sit, hoc fitio non est ad rem: aliud enim est non dari invincibilem juris naturæ ignorantiam, atque adeo peccare omnem, qui contra jus naturæ operatur; aliud quod ille peccet sine advertentia; immo si omnis juris naturæ ignorantia est vincibilis, eò ipso datur advertentia ad ignorantiam: ergo ex eo quod omnis, qui contra jus naturæ operatur, peccet, non interfertur peccare sine advertentia peccati, immo

Z infer-

Tom. I.

infertur peccare semper cum aliquā peccati advertentiā, cūm omnis juris naturā ignorantiā sit, ut vult, vincibilis. Contra tertio: Longē plures, & fortè nobiliores retuli pro me Thomistas, quām pro se Elbecque refert, immō quos refert, sunt contra eum: nam Conradus cō ipso quōd dicit, *permittit peccatum, & non cogitat, sed tantum deberet cogitare, & imputatur sibi propter negligentiam peccatum*, dicit quōd nos, nempe peccare in negligentia, quia non cogitat ut debet; tō autem *debet*, intelligendum est, *debet moraliter*; ergo debet cognoscere tale debitum.

Conrad.

Gonet.

Similiter Gonetus stat pro nobis, nam exp̄s̄e ait, quia licet talis carentia cognitionis, seu advertentiā malitiā peccati, & disformitatis ejus ad legem naturalem, non fit voluntaria directē, & in se, benē tamen indirectē, & in suā causā, nempe in pravis affectibus concupiscentia, & in passionibus, quas aliqui voluntarie non reprimunt, & quibus Diving illuminationi obitaculum

S. Amb.

culpabile ponunt, ut ait S. Ambro. *Errat oculus, ubi errat affectus, affectus ergo deceptio, est deceptio visus*. Hæc ferè ad verbum Gonetus. Ergo qui ex ignorantia voluntariā operatur contra legem, peccat in eādem ignorantia, & cognoscit se suis peccaminotis affectibus cæcere intellectum, adeoque ea opera cognoscit esse peccata in ipsis ignorantia causis, quae sunt, & quas cognoscit esse peccaminolas. Demum Sylvius tuerit nostram sententiam, dum afferit ad peccatum satis inadvertentiā indirectē voluntariā, quando alicui per ejus negligentiam accidit, quod nulla ei cogitatio obvenierit. Ecce refundit peccatum sequens ad negligentiam in ipsam culpabilem cogitandi negligentiam, quae non potest esse sine advertentiā.

N.

309.

M. El-

beck.

Sylvius.

Probat quinto, §. 6. pag. 284. hāc ratione, quam n. 1. vocat peremptoriā, immō n. 2. dicit esse demonstrationem veluti Mathematicam. Dantur peccata ignorantia: ergo peccari potest sine ullā peccati advertentiā. Antecedens est de fide; consequentia, inquit, est evidens: nam si ad peccandum formaliter requiratur notitia malitiā; ergo solum peccat, qui novit; ergo non peccat, qui non novit; ergo non peccat, qui ignorat; ergo nemo peccat ignorans: ergo non datur peccata ignorantia. Confirmat: quia ignorantia, & scientia opponuntur privativē, & consequenter mutuo se excludunt, adeo ut, quantum substitutus cognitionis in operante, tantum ignorantia detrahatur, necesse sit: ergo si ad peccandum requiritur scientia, numquām verè ex ignorantia peccabi-

tur. Peccatum enim ignorantiae dici nequit, quod peccatum esse negatur, nisi in quantum cognoscitur s. & hoc est, quod SS. P. P. adeo urgebant contra Hæreticos, nimurum peccata ignorantie nulla dari, si ad peccandum peccati notitia requiritur. Respondeo N. hoc argumentum ad evidentiam solutum 130. esse: ut tucamur peccata verè ex ignorantia, fatis est, ut ea non cognoscantur directē in se, ut sunt omnia, quæ sequuntur ad ignorantiam vincibilem, hæc enim omnia ignorantur esse in se peccata non autem ut verè dentur peccata ignorantiae, necesse est, ut non cognoscantur indirectē, & in sui causa esse peccata, immō necesse est, ut cognoscantur esse peccata in sui causa, nempe vel in causis ignorantiae, quales sunt omnes voluntarie passiones, & pravæ affectiones, vel in ipsa ignorantia culpabili. Judicet modò discretus Lector, an ratio sit peremptoria, an sit demonstratio Mathematica, an talis sit ut a nobis infirmari non possit.

Probat sexto, evertendo nostrum funda-

N.

mentum. Si ad peccandum requireretur ali-

qua peccati notitia, ideo est, quia alias M. El-

beck.

peccatum non foret satis voluntarium: atqui

etiamsi nulla adsit peccati notitia, peccatum potest esse sufficiens voluntarium: ergo ruit præcipuum nostrum fundamentum.

Maior, inquit, est noſter veluti Achilles. Minor probatur ex S. Thom. I. 2. qu. 6. art. S. Th.

3. Tunc dicitur aliquid voluntarium indirectē, & reductio sicut in causam in agens, ex eo quod non agit, cūm potest, & debet agere;

ive, ut ait art. 8. cūm aliquis actu non considerat, quod considerare potest, & debet, quæ est ignorantia male electionis, vel ex passione, vel ex habitu proveniens; sive cūm aliquis notitiam, quam debet habere, non curat acquirere. Sed non infrequeſter contigit peccante sicut pravæ

dispositum, nempe quoties scienda nec sit, aut sciendi incuria, aut descendit desidium, aut verecundia inquietudinē, ut loquitur D. Bern. aut S. Bern.

etiam negligentia orandi, atque revera sic semper contingere, dum ex ignorantia quidpiam sit legi naturali adversum, ut fuse probavit art. 4. ergo sufficiens voluntarium ad peccatum reperiri potest, etiam dum nulla habetur peccati suspicio. Sed contra; quia tantum absit, ut ratio adducta evertat noſtrum fundamentum, quin evertit sententiam oppositam; ut enim exp̄s̄e afferit

art. 7. §. 3. n. 2. pag. 318. vult ad peccatum necessarium esse, & sufficiens voluntarium N.

indirectum, & illud voluntarium reperiri in 312. eo, qui quidpiam agit intrinsecè malum, M. de

quamvis non attendat ad actionis suę per-

versitatem; quia nimur semper ex negli-

gentia

S E C T I O VIII.

Dubium Theologicum, quandonam omissione imputetur ad culpam?

§. I.

Prima sententia.

S U M M A R I U M.

Occasio dubij, & status questionis, n. 314.
Prima sententia ait, omissionem imputari ad culpam, quando instat preceptum, n. 315.
Rationes, n. 316. 317.
Rejecitur, quia implicat peccatum externum sine interno, n. 318.
Omne preceptum affirmativum duo dicit, unum directe, aliud indirecte, n. 319.

Ocasione peccati ad ignorantiam vincibilem sequentis, seu peccati in causa 314. Ita tantum voluntarij, oritur dubium, quandonam imputetur ad culpam peccatum fequens ad vincibilem ignorantiam, seu peccatum in sua tantum causa voluntarium? Hoc autem tam quare potest de peccato omissionis, ex. gr. quandonam omissione facri imputetur ad culpam illi, qui se somno tradit, ob quem praevidet omnium sacram; quam de peccato commissionis, ex. gr. quandonam homicidium imputetur ad culpam ei, qui se inebriat, & ad ebrietatem secuturum homicidium, aut pollutionem praevidet. Porro, ut distincte procedam, afferam quid alij Theologi inter se pugnant sententias; deinde meam mentem explicabo; puto enim plurimum miseri de nomine, & parvum de re; & conscientiae perinde esse quamcumque sententiam. Quia autem pre alij hoc egregie tractat M. Godoy *tom. I. in I. 2. M. God. d. 24.* plerique ex eo sumam, neque enim pudent me tam praecari Magistri discipulum esse, cum ejus doctrina quantum trahit ad se intellectum meum, tantundem ejus modestia meam captivat voluntatem.

Probat 7. quia sequitur (ait pag. 287. §. 7. n. 1.) quod qui Deum ignorat, aut de Deo alio non cogitat, quantumvis grave peccatum committat, non peccabit, nisi forte philosophice, quia est opinio damnata ab Alexandro VIII. Sed contra; quia cum per me, & ferre omnes invincibilis ignorantia Dei repugnat, & ipso omnis talis ignorantia erit vincibilis, vel in se, vel in sui causa; ergo semper habebit aliquam Dei cognitionem, vel directe, vel indirecte in causa dictae ignorantiae, & in ipsa ignorantia. Omitto alia absurdia, que sunt ad evidentiam soluta.

Prima sententia ait, tunc tantum omissione imputari ad culpam, quando instat preceptum omittendi actum externum. Ita Marfil. in 2. *qu. 21. art. 2. conclus. 4.* Altisod. *Marfil. lib. 2. tr. 29. cap. 1.* & solet etiam tribui S. Thom. *2. 2. qu. 79. art. 3. ad 3.*

Probanit primò ex S. Thom. 1. 2. *qu. 71. N. art. 3. ad 3. Dicendum, quod peccatum omissionis contrariatur precepto affirmativo, quod obligat semper, sed non ad semper, & ideo solum pro tempore illo aliquis cessando ab actu peccat, pro quo preceptum affirmativum obligat: ergo cum preceptum affirmativum audiendi sacram non obliget ante horam duodecimam, quia*

Z ij quis

quis se somno tradit, ante illam horam illud non violatur: ergo dans cauam omittendi non peccat ante eam horam.

N. Secundò, quia præceptum non violatur, nisi pro tempore, pro quo obligat: sed præceptum audiendi sacrum non obligat pro semper, sed tantum pro horâ duodecimâ; ergo tunc tantum violatur; ergo ponens cauam omissionis ante dictam horam non peccat.

N. 318. Verum hac sententia nullatenus sustineri potest; 1. quia implicat peccatum externum sine peccato interiori: sed si qui dat cauam omissionis sacri non peccaret, nisi quando instat tempus audiendi sacrum, nempe horâ duodecima, sequeretur, quod daretur peccatum exterius sine ullo peccato interiori, nam hora duodecima, supponitur, quod omittens dormiat, implicat autem, ut dormiens peccet formaliter; ergo implicat, ut tunc tantum peccet omittendo sacrum, quando est hora duodecima; ergo peccavit prius, dum se somno dedit, previdens ab eo securum omissionem sacri, quæ omisso incepit esse peccatum in somno, tamquam in causa liberâ. Secundò, quia sicut volitio, sive expresa, sive interpretativa, occidendi (idem dico de alijs præceptis) est peccatum, et si non sequeretur homicidium; ita volitio, sive expresa, sive interpretativa, omittendi sacrum, est peccatum, et si ad eam non sequeretur omissione facri: ergo falso est, tunc tantum omissionem imputari ad culpam, quando instat præceptum, & actus omittitur; cum certum sit prius falso contrahit peccatum, dum volo, sive expresse, sive interpretativa, (ut accidit in nostro cau) omissionem sacri, in ipso somno tamquam in causa impeditiva facri.

N. 319. Rationes oppositæ non urgent. Non prima; quia S. Thom. vult tantum, quod præceptum affirmativum facri non violetur per omissionem, nisi cum instat præceptum; non autem vult, non violari illud idem per positionem causa, usque ad illud tempus; nam omne præceptum affirmativum duo importat, quorum unum præcipit directe, nempe talem actum Fidei, Speci, Religionis &c. aliud præcipit indirecte, seu potius vetat, nempe, ne ponatur causa impeditiva actus præcepti pro tempore præcepto. Hinc patet ad secundam rationem; qui enim somno se tradit, violat præceptum facri, quatenus vetat somnum impeditivum facri, adeoque dum somno se tradit, violat præceptum illud affirmativum, quæ parte est negativum, & ideo, et si quis ex parte factus ante duodecimam retractaret suam voluntatem, & postea

sacrum audiret, adhuc temeretur in confessione aperire, se habuisse volitionem omittendi sacrum; peccavit igitur, dum voluit omittere, & non tantum, dum omisit.

§. II.

Secunda, & vera sententia.

SUMMARIUM.

Vult tunc tantum peccari, cum ponitur causa omissionis, non cum ponitur omissione, quæ est tantum effectus peccati, DD. n. 320.

Arist. ait, per vita dimidium felicem à misero non differre, n. 321.

Ut somnus est tantum denominatio liber, ita omissione sequens ad illum, n. 322.

Responsio M. Godoy, n. 323.

Impugnatur, n. 324.

Non repugnat, ut aliquid sit effectus, & recipiat denominationem a sua causa, n. 325.

Sicut voluntarium aliud in se, aliud in causa, ita liberum, n. 326.

Omne liberum in se est à se liberum; omne liberum in causa est a sua causa liberum, n. 327.

Tota differentia erit de voce, n. 328.

Confirmatio doctrina, n. 329.

Absurda ex sententia citanda, quia implicat, ut duo equali malitia idem volentes, unus magis peccet, quam alter, & quia homo dormiens rite absolvetur, n. 330. 331.

Licet ad meritum plus requiratur, quam ad demeritum, eadem tamen libertas, n. 332.

Responsio M. Godoy, n. 333.

An videns se reddi impotentem ad jejunium, contrahit infirmitatem toties peccet, quoties non jejunat, n. 334.

Quid dicat M. Godoy, n. 335.

Eadem in re utilitas, sive hanc, sive citandam sequamur sententiam, n. 336.

S. Ecunda sententia ex toto opposita primæ N.

S. Ait, tunc tantum peccari, quando ponitur causa voluntaria omissionis, non autem P. Vaf. quando sequitur pro suo tempore omissione, P. Gran. ita ut omissione sit tantum effectus peccati, non peccatum. Ita P. Vaf. 1. 2. d. 34. cap. 3. P. Gran. tr. 4. de Peccat. d. 3. n. 7. & alij.

Pluribus hæc sententia probatur: primò, N. quia S. Thom. 2. 2. qu. 154. art. 5. in corp. ait: 320. Notturna pollutio numquam est peccatum, sed S. Th. quædam sequela peccati precedens: idem docet in 4. dif. 9. qu. 1. art. 4. ergo etiam omissione actus debiti contingens in somno numquam erit peccatum, licet aliquando sit sequela peccati antecedentis. Accedit Arist. Arist. lib. 1. Eth. cap. 2. & 3. dicens, quod secundum dimidium vita, seu somnum, non differat felix à misero,

misero, nec virtuosus à studio, differret autem, si omisso facri in dormiente voluntariè, esset peccatum: ergo &c.

N. Secundo, quia de ratione peccati est libertas, & prout est peccatum, talis debet esse libertas: ergo de ratione peccati actualis est libertas actualis: ergo cum omisso sequens ad somnum non sit actu liber, & ipso non est actuale peccatum; immo sicut eadem omisso non est libera nisi denominative à libertate præterita, ita eadem omisso non erit nisi denominative peccatum à volitione præterita peccaminosa imperante somnum impeditivum auditionis sacri, atque adeo omisso facri erit peccatum tantum in causa, non in se. Confirmo: Somnus, qui immediate procedit à volitione peccaminosa, non est nisi denominative liber: ergo multò magis omisso, quæ procedit immediate à somno, non erit nisi denominative liber: ergo non nisi denominative erit peccatum, seu non erit nisi peccatum in causa, non autem in se.

N. Neque verò sufficit dicere cum M. Godoy à 28. ad 31. quod licet hoc argumentum petrum à libertate sit urgens, attamen unicè probat, quod omisso secuta ad somnum non sit peccatum à se, quod ultrò concedit, at non probat non esse peccatum in se à causa denominative & libidinis, quod Doctores secundæ sententiae taliter docent omisso esse voluntariam, & peccaminosam in causa, quod denominatio peccati sit in causa, nec transcat à causa ad omissionem in se; nos autem (inquit) dicimus denominationem peccati non sit in causa omisso, sed transire ad ipsam omissionem, ut à causa distinguitur, non ita quod ei omissione conveniat libertas, & malitia à se, sed taliter, quod illi conveniat in se per denominationem à causa. Hec Godoy.

N. Sed contra primò: quia nullus ex Patronis secundæ sententiae negat omissionem denominari peccatum ab ipsa volitione formaliter peccaminosa, imperante somnum prævisum impeditivum auditionis sacri; immo omnes aperte docent eamdem omissionem esse denominative peccatum à dicta volitione; ita ut ipsa volitio somni sit formaliter in se, & per se ipsam peccatum: ipsa autem omisso facri prævisa sit denominative peccatum à volitione peccaminosa, & sit formaliter peccatum in ipsa volitione: modo, quo volitio occidendi est formaliter in se, & per se ipsam peccatum; occisio autem, seu actus exterior est denominative peccatum ab eadem volitione, & est formaliter peccatum in ipsa volitione. Neque

Tom. I.

verò obseci potest, quod eadem omisso facri sit effectus peccati, seu volitionis peccaminosæ; ergo non potest esse peccatum de 325.

nominative à volitione. Non, inquam, obseci, ut aliquid sit effectus, & simul suscipiat denominationem à sua causa, ut patet in occidente, quæ est effectus volitionis occidendi ab hac volitione peccaminosa imperatus, & simul ab eadem volitione ex occidente denominatur peccatum: similiter effectus denominatur *productus* à causâ officiis ejusdem effectus: ergo per hoc quod omisso facri sit quasi effectus imperatus à volitione peccaminosa somni cum ea omissione connexi, non sit, quod ab eadem volitione peccaminosa ea omisso non denominatur, immo denominatur peccatum. Hoc cō magis urget, quod verior est opinio, quod nulli actui præterquam voluntatis conveniat intrinseca formaliter honestas, & malitia; atque adeo omnis actus exterior, aut ejus actus exterioris omisso, in se, nec est formaliter peccatum, nec est formaliter honestum, sed purè denominative honestum, aut peccatum à volitione formaliter per se, & in se in honestâ, aut honestâ, & ijdem actus, vel omissiones potentiarum à voluntate diversarum sunt tantum in volitione, à quâ procedunt, in honesta, vel honesta, seu tantum peccatum in ipsa volitione peccaminosa.

Contra secundò: quia sicut per omnes N.

TT. duplex est voluntarium, aliud in se, 326. aliud in causa; ita duplex est liberum, aliud in se, ut sunt actus immediate procedentes à potentia liberâ, nempe actus voluntatis; aliud in causa, ut sunt actus imperati ab ijsdem voluntatis actibus: ergo etiam duplex est peccatum, aliud in se, aliud in causa. Vel igitur omissione sequens ad somnum est libera in se, & hoc non, immo implicat ut sit libera in se, cùm procedat immediate à somno, qui tollit omnem libertatem, & cognitionem prærequisitam ad libertatem: ergo neque omisso erit peccatum in se. Vel eadem omisso sequens ad somnum est tantum libera in causa, nempe in volitione imperante somnum prævisum impeditivum facri, & sic eadem omisso erit tantum peccatum in sua causa, & non nisi denominative erit peccatum à causa. Dicere autem N. eam omissionem sequentem ad somnum esse 327. liberam in se, sed non à se, est tollere celebrem divisionem liberi, in liberum in se, & liberum in causa: omnes enim supponunt omne liberum in se esse à se liberum; & omne liberum in causa esse à sua causa liberum, omne enim liberum, præter Primum Li-

Z iij berum,

berum, est ab aliquo efficienter liberum, nec de hoc dubitatur: ergo omne liberum in se, est à se liberum: ex. gr. volitus est libera à se, non quod non sit producta, est enim producta; sed dicitur libera à se, quatenus est libera à voluntate in se liberata; & omne liberum in alio est ab alio liberum, non quod ab alio non sit productum, de hoc enim non dubitatur, sed quia est liberum à voluntate imperante.

N. 328. Contra tertio: quia tandem tota differentia inter secundam sententiam relata, quae affirmit omissionem esse tantum formaliter peccatum in volitione peccaminosa, & non nisi denominative peccatum ab eadem volitione; & inter tertiam referendam, quae admittit omissionem esse formaliter, & verè peccatum, tota, inquam, differentia erit de nomine. Nam utriusque opinionis DD. in hoc convenient, quod ea omissione sit peccatum in ipsa causa, & sit in confessione explicanda: quare tota differentia erit, an omissione sit etiam peccatum in se, hoc autem secundae sententiae DD. negant, quod sit formale peccatum in se, sed pure denominative, immixi urgenti ratione adducunt, quia nullum in se non liberum potest esse in se peccatum: tertiae autem sententiae DD. affirmant, & adducto arguento impetiti dicunt esse denominative in se peccatum; ergo isti coincidunt cum illis, cum hanc differentiam, quod illi melius discurrunt.

N. 329. Confirmo hoc ipsum: Demus, quod quis post efficacem volitionem omittendi, quocumque eventu superveniente, sacram, occupetur negotio gravissimo, liberatur cum a facri auditione, ex. gr. ut moribundo optuletur: quare ab Adversariis, an instante horâ audiendi sacram, peccet illud non audiendo? Negabunt utique; quia assistentia necessaria eum liberat: & tamen probo cum peccatum non tantum per volitionem omittendi sacram, sed etiam per ipsam omissionem; nam ille vult omittere sacram in quocumque casu, ita ut licet non teneretur moribundo assistere, adhuc sit determinatus illud omittere: ergo tenetur in eo casu non tantum confiteri se voluisse, sed se omisisse sacram: ergo ipsa omissione est peccaminosa; sed non est formaliter in se peccaminosa, ut docent Adversarij; ergo est peccaminosa tantum in volitione. Subsumptum probatur: quia causa legitimè excusans eum ab auditione facri, liberat eam omissionem ab omni peccato; ergo ea omissione in se non est formaliter peccaminosa; ergo habet totam suam malitiam à volitione, quæ reddit eam omissionem denominative peccaminosam,

adhuc in eo casu, quo ea liberatur à formalitate, quam Adversarij adstruunt.

Omitto alia argumenta; & venio ad in- N. convenientia, quæ sequuntur ex tertia sententia referendâ. Primum est, quod unus homo magis peccaret, quam alter, licet uterque idem malum æquè vellent: fac enim, ut duo ante somnum determinati omittere facrum, unus à somno excitetur, & facrum audiat, alter non excitetur, & non audiat; magis peccaret hic non audiens ratione omissionis, quam ille per volitionem omittendi facrum, qui iste omisit, ille non omisit: licet enim verum sit, quod unus præter peccatum habuerit deinde actum bonum, nempe volitionem audiendi facrum, quam alter non habuit, & in hoc illi homines sunt inter se dispare; attamen ego ipse loquor de peccato utriusque; & quero, an magis peccaret, qui omisit, an æquè, ac qui audiavit? Si æquè; ergo ipsa omissione in se non est peccatum: si inæqualiter; ergo ex dubiis cum æquali libertate, & malitia volentibus omittere facrum, plus formaliter peccavit omittens, quam audiens: quod videtur repugnare, quia jam non est æqualis malitia utriusque. Scio M. Godoy num. 48. dicere, M. Godoy quod omittens facrum non magis peccavit intensivè, & peccato interiori, quam non omittens; peccavit tamen magis extensivè, seu peccato exteriori, quam non omittens. Sed contra primò: quia argumentum adhuc est integrum, nempe quod duo idem omnino, & eadem advertentia, & malitia volentes, inæqualiter peccarent; nam tota malitia, quæ est in ipso peccato exteriori, seu omissione, est formaliter in ipsa volitione omittendi facrum: ergo uterque æquè peccavit: ergo omissione in se non est peccatum. Contra secundò: quia vel aliquam maiorem malitiam formalem distinctam ab ipsa malitia volitionis omittendi, vel non? Si habet; ergo omittens magis formaliter peccat, quam non omittens; cùm tamen M. Godoy neget quod unus homo magis peccet, quam alter, si uterque idem vult: si non habet; ergo omissione in se nullam habet malitiam formalem.

Secundum inconveniens est, quod sicut homo liberè dormiens per omissionem facri peccat, & demeretur; ita à pari homo liberè dormiens, si prævidisset se actus bonos operaturum in somno, per eos mereretur, imò, si sciens se in somno formam absolutionis, aut Baptismi prolaturum, validè in somno absolveret, & baptizaret præfente materia Sacramenti, & alijs requisitis: ut enim intentio omittendi facrum moraliter continuatur

natur per somnum, & ideo omissionis faciens sequens ad somnum liberum est peccatum; in intentio baptizandi continuaretur moraliter per somnum, & ideo, si reliqua aduersa, erit validus Baptismus. Neque vero communis responsio, quod ad meritum plus requiratur, quam ad demeritum, aliquid prodest; licet enim hoc verum sit, nam ad meritum de condigno requiritur status gratiae, & ad de congruo requiritur, & satis est, ut actus procedat a principio supernaturale; attamen eadem libertas, que est necessaria ad meritum, eadem requiritur ad demeritum, & econtra: ergo vel omissionis faciens in somno non est in se peccatum, vel si est, etiam auditio faciens in somno erit meritoria: si enim, ut ea omissionis sit in se demeritoria, satis est, ut sit libera in causa, seu volitione imperante somnum, et si in se non sit libera, nam accidit in somno; ita a pari, ut auditio faciens contingens in somno sit meritoria in se, satis est, ut sit libera in causa, seu volitione imperante somnum, cum prævisione auditio, seu præficiæ faciens in somno. Quapropter M. Godoy totum hoc advertens ait n. 49. solutionem datam, si velit omne opus meritoriorum relegare ab homine dormiente, sibi apparere difficultem, & ideo concedit auctum bonum in somno esse meritorium ratione actus somni antecedentis, licet non sit ratione sui meritorius. Hæc insignis Theologus. Sed revera hoc non est, nisi dicere, quod nos, esse meritorium in causa, & a causa denominari meritorium; quod idem judicamus dicendum de omissione. Deinde M. Godoy procedens ad solutionem absurdum deducti ex Sacramentis, ait num. 51. difficile esse assignare rationem, cur prævidens se in somno verba constituentia Sacramentum Eucharistie proferre solitum, & habens volitionem proferendi in somno ea verba, & faciendo, quod facit Ecclesia, non conficiat validum Sacramentum: tandem num. 53. dat rationem appellans ad voluntatem Christi D. qui licet prolationem verborum voluntariam tantum in causa inevitabili potuerit elevar ad conficiendum verum Sacramentum, noluit tamen hoc facere; quod confit ex communi TT. consensu. Sed contra; quia si iste est communis TT. consentus, non debet idem consensus per aliam doctrinam everti; immo omnistalis doctrina, quæ cum evertit, negari debet ut falsa: sed sententia asserens satis esse ad peccatum in se, ut opus sit liberum in causa, et si non sit liberum in se, cum consensum evertit, ut constat: ergo talis sententia est neganda. Tertium inconveniens, omissionis alijs, quæ

trahit, & solvit M. Godoy, est; quia sequitur infirmum, qui voluntariæ infirmitatem contraxit prævidens ex illâ fecuturam esse omissionem faciens, peccaturum peccato omissionis faciens toto tempore, quo infirmitas facrum impeditur durabit. Consequens est fallum, ergo & antecedens. Sequela probatur: Ut enim omissionis faciens sequens ad somnum prævisum impeditur facrum, est peccatum tunc, cum initiat præceptum audiendi illud; ita a pari omissionis faciens ad infirmitatem voluntariam prævisam impeditur facrum, toties erit peccatum, quoties occurret dies festivus, & instabit hora audiendi facrum. Minor autem probatur, tum quia est nimis rigidum censere infirmum toties graviter peccaturum, quoties occurret hora obligans ad audiendum facrum; tum quia idem dicendum erit de voluntariâ infirmitate, ad quam secunda videatur omissionis jejunij, & propter quam curandum secundum videtur impotentia solvendi debita ante eam contrafacta; toties cum infirmum peccaturum mortaliter non jejunando, & non restituendo, quoties dies jejunij occurret, & impotentem se reddit propter remediorum exemptionem, ad solvendum debita anteriora; tum quia si dicti infirmi omittingendo facrum, & jejunium peccant mortaliter novo peccato eo die, quo facrum non audiunt, & non jejunant, lequeretur, quod dicti infirmi, stante ea gravi infirmitate, tenerentur ire ad facrum, & jejunare, ne eo die mortaliter novo peccato peccent; immo tenerentur medicum non solvere, & pharmaca non emere, ne reddant se impotentes solvendi debita anteriora; hoc autem est contra omnium sensum: ergo illi infirmi tunc tantum peccarunt mortaliter, cum voluerunt occasionem prævidentes violacionem faciens, jejunij, & justitiae; & hæc violatio est tantum peccatum in causa, non autem in se.

Scio quod M. Godoy post impugnatam N. aliorum solutiones, concedat tequelam, & neget esse nimis rigidum, præcipue cum in M. Godoy manu infirmi sit retractare præcedentem volitionem, quæ retractatione positâ non amplius perfererat moraliter voluntas infirmitatis impeditur facrum, & jejunium; & infirmitas non amplius est voluntaria causa omissionis faciens, & jejunij; & tunc omissionis faciens, & jejunij non erunt amplius peccata, cum non sit libera in infirmitate non amplius liberâ. Sed contra primò: quia vel hæc retractatio est simpliciter necessaria, vel non est? Si est, non poterit negari sumimus rigor: si enim opinio S. Bonaventure asserens teneri

teneri hominem post mortale statim contreri, est nimis rigida; multo magis rigida erit hec sententia, præcipue cum ea retractatio, ut plures docent apud M. Godoy n. 61. fieri debeat per contritionem, aut attritionem cum Sacramento Pœnitentie; & licet daretur, satis esse, ut ea retractatio fieret per mutationem propositi prioris, quo quis infirmari voluit, & per hoc leniretur tantus rigor, adhuc non video necessitatem talis retractationis; afflignet enim præceptum obligans ad eam retractationem, & haec retractatio gratis ab Adversariis inducitur, præcisè ut inconveniens objectum solvant, cum tamen, si in oppositam abeant sententiam, nullum sit inconveniens. Si autem non est necessaria; ergo poterit omitti; & tunc redibit argumentum, quod infirmus impotens jejunare ex infirmitate voluntariè contracta peccabit novo peccato. Addo me non videre in sententia afferente novum in se peccatum in omissione facri fecutæ ad somnum voluntarium, & in omissione jejunij fecutæ ad infirmitatem voluntariam, me, inquam, non videre ullam utilitatem; nam ex una parte sententia hoc afferens convenit cum secunda relata, afferente hominem per volitionem somni prævisi impedituri sacram, & infirmitatis prævisæ impeditur jejuniu quadragesimale contrahere omnem formalem malitiam, ac si in re daretur omissione facri, & jejunij: rursum plerique ex Contrariis negant specialem formalem malitiam inesse operi externo contradistinctam à formalis malitia volitionis: ex alia non satis solvunt inconveniens contra eos adducta, nempe quomodo contrahatur à dormiente nova malitia formalis per omissionem, & quomodo, stante præcepto naturali obligante sub gravi infirmum ad non jejunandum, peccet voluntariè novo peccato mortali infirmus omittendo jejunium: ergo haec secunda sententia præferenda est tertiae, quam mox adduco, & cuius argumenta solvo.

§. III.

Tertia sententia.

SUMMARIUM.

Vult contingentem in somno facri omissionem tempore instantis præcepti, esse verè peccatum, & non tantum effectum peccati, DD. num. 337. Idem potest simul esse effectus peccati, & peccatum, ibid.

Hac tertia non nisi voce differt à secundâ, num. 338.

Præcepta affirmativa ex S. Thom. non obligant ad semper, n. 339.

S. Thom. aperie si at prosecundâ, n. 340.

Omissione facri est peccatum in voluntione somni, n. 341.

Instantia non sunt ad rem, & evidenter retorquentur, n. 342. 343.

Volitio homicidij, & homicidium sunt quasi unum peccatum, n. 344. 345.

Sicut aliud est voluntarium in se, aliud voluntarium in causa, ita aliud est peccatum in se, aliud in causa, n. 346.

Tertia sententia est, quod dans caudam N. omissioni culpabili peccat peccato cōmissionis formaliter, & peccato omissionis inchoativè, quod hoc verum dicit; probavi cuim contra primam sententiam peccari per voluntionem omissionis culpabilis. Rursum hæc tertia sententia ait, quod omissione contingens in somno tempore instantis præcepti verè imputatur ad culpam, & est verè peccatum, & non solum effectus peccati. Ita in terminis M. Godoy n. 12. qui n. 2. citaverat pro hac sententia M. Soto, M. Sylvet. P. M. Soto. Sanch. P. Val. P. Suar. d. 3. de Peccat. sed. M. Syl. 4. n. 1. & alios plures. Verumtamen si hæc P. Sanc. sententia vult, quod ea omissione non sit tantum effectus peccati, sed etiam peccatum, quod hoc etiam verum dicit, nec differt secunda sententia; non enim repugnat, ut aliquid simul sit effectus peccati, & peccatum: ita occisio est effectus peccati respectu volitionis eam imperantis, & est simul peccatum; ergo etiam omissione. At non stat in hoc difficultas, punctum enim est, an ea omissione in somno sit peccatum in se, an sit peccatum formale in eadem volitione, ita ut ab hac peccaminofa somni volitione sit tantum in se denominativè peccatum. Hæc autem tertia sententia in solutione argumentorum secunda sententia repondet, ut vidi-338. mus, esse tantum peccatum denominativè, & peccatum formale in sui causa; atque adeo solo nomine differunt, nempe an omissione facri in somno, quæ est peccatum formale in sui causa, scilicet in volitione somni impedituri sacram, sit etiam in se formale peccatum, an tantum denominativè à sui causa; in quo dubio secunda vult omissionem in somno esse tantum peccatum formale in sui causa, & esse peccatum denominativè ab eadem causa, quia imperatur à volitione peccaminofa somni: tertia vult esse etiam peccatum formale in se à sui causa, quod preterquamquod includit repugnantiam termini-

terminorum, quod aliquid sit peccatum tantum denominativè, hoc enim importat tò à sua causa, & simul sit peccatum forinale, hoc enim importat tò in se; tandem Adversarij convincunt argumento sumpto ex liberate, quod sicut ea omisso non est libera in se formaliter, sed tantum denominativè à sua causa, ita etiam non est peccatum forinale in se, sed tantum denominativè à sua causa; & ut dicto argumēto Contrarij occurserant, dicunt, esse peccatum denominativè à sua causa.

Objicies primò ex S. Thom. 2.2. qu. 79. art. 3. ad 3. qui ait: *Dicendum, quod sicut peccatum transgressionis opponitur preceptis negationis, que pertinent ad declinandum a malo; ita peccatum omissionis opponitur preceptis affirmativis, que pertinent ad faciendum bonum; precepta autem affirmativa non obligant ad semper, sed ad tempus determinatum, & pro illo tempore peccatum omissionis incipit esse: potest tamen contingere, quod aliquis sit tunc impensis ad faciendum, quod oportet s. quod quidem, si sit præter eum culpam, non omisit, quod debet, ut dictum est. Si vero si propter eum culpam præceptum, putat, si aliquis de se inebriaverit, & non potest surgere ad matutinas, ut debet, dicit quidam, quod tunc incipit peccatum omissionis, quando aliquis se applicat ad alium illatum, & incompossibilem cum isto alio, ad quem tenetur. Sed hoc non videtur verum, quia dato quod exortaretur per violentiam, & irat ad matutinas, non omisiteret. Unde patet, quod præcedens inebriatio non fecit omissionis, sed omissionis causa. Unde dicendum est, quod omissionis incipit ei imputari ad culpam, quando fuit tempus operandi; quatenus ea omisso sequens redditur voluntaria. Hac S. Thom. Ergo omisso contingens in somno tempore initantis præcepti verè imputatur ad culpam, & est peccatum.*

Respondeo S. Thomam stare aperte pro secunda sententia, nam eo ipso quod dicit, *Omisso tunc incipit ei imputari ad culpam, quando fuit tempus operandi, & asserit esse voluntarium omissionem ob easum præcedentem, eo ipso expressè dicit, quod omisso sit culpa imputabiliter s. à quo autem, nisi à causa præcedenti? ergo eo ipso docet omissionem faci fecutam ad ebrietatem, aut somnum voluntarium, esse peccatum, & culpam in ipsa causa, & ab ea imputari ad culpam, adcoque non esse culpam in se. Addo duo distinguenda esse: primum est volitio efficax omittendi sacram interposito somno, ejusque actualis omisso; secundum est volitio efficax omittendi sacram interposito somno, ad quem tamen non sequitur ipsa omis-*

*sio, quatenus qui omittere voluit, suam volitionem retractavit per volitionem audiendi, immo per faci auditionem. Certum autem est primò utrumque hominem in volitione efficaci omittendi esse aequalē, & utrumque peccare. Certum secundò est N. etiam inter se inaequales, si unus omittat, alter non omittat; atque adeo ei, qui omittit, 341. præter peccatum volitionis omittendi imputari omninem; non ita alteri, qui voluit omittere, at volitionem retractavit, & sacram non omisit. Ex hoc autem non sequitur omissionem in omittente esse peccatum in se, ut enim non est libera in se, sed in volitione somni, ita nec est peccatum in se, sed in volitione peccaminosa somni: rursus sicut ea omisso est tantum in se denominativè libera à volitione libera somni, ita eadem omissione est tantum in se denominativè peccatum à volitione peccaminosa somni. Certum tertio omissionem quoad esse peccatum denominativè, non imputari ad culpam, seu non esse denominativè culpam, nisi cum ea omisso ponitur; debet enim esse prius in re suo modo, quam denominetur culpa: sed ea omisso faci non est in re, nisi cum instat præceptum: ergo nec denominari potest culpa, nisi cum instat, & violatur præceptum. Et hoc est, quod acutè dixit S. Thom. quod omissionis incipiat imputari ad culpam, quando fuit tempus operandi; quatenus ea omisso ante tempus operandi, seu audiendi faciū non erat in esse omissionis faci, sed potius erat negatio faci, quia adhuc non instabat præceptum; atque adeo incipit esse omisso, & quidem culpabilis, dum instat præceptum denominatione *culpe* derivata à volitione, quæ volitio non potuit dare omissioni denominationem *culpe*, nisi dum omisso coepit esse; coepit autem esse, dum coepit urgere præceptum.*

Objicies secundo: *Ut aliquid sit verè peccatum, satis est, ut sit voluntarium in causa, licet posita causa illud sit inevitabile. 342. sed omisso faci contingens in somno est voluntarium in causa, ut supponitur: ergo, licet posita ea causa, seu somno vitari non possit, ea omisso est verè peccatum. Maior probatur, tunc paritate ebrīj, non enim ipsa tantum nimia vini potatio est peccatum, sed ebrietas ad eam sequens est verè peccatum, et si posita immoderata vini potatione ebrietas sit inevitabilis; tunc paritate occidentis, non enim sola plumbei globi emissio est peccatum, sed ipsa etiam occisio, licet hæc sit inevitabilis posita ea emissione; tunc paritate projicientis Breviarium, non enim sola proiecō, sed ipsa non recitatio penitentiæ diurni est pecca-*

peccatum, et si positâ cā projectione inevitabilis sit non recitatio: ergo ut quid sit verē peccatum, fatis est, ut sit voluntarium in cauſā; & ideo in Confessione non tantum cauſam peccati, quin potius effectum ipsum, seu ebrietatem, homicidium, non recitationem, tamquam peccata, ut revera sunt, aperimus: ergo tales effectus sunt verē peccata.

N. 343. Respondeo 1. parites non esse ad rem; nam nimia potatio, globi emissio, Breviarij projectio procedunt ab homine sibi compote, & libero: econtra omisso facit ab homine dormiente, seu carente pro tunc omni libertate; tūm quia nimia potatio, & ebrietas; emissio globi, & homicidium; projectio Breviarij, & non recitatio, etiā phylīcē se habeant ut cauſā, & effectus, moraliter tamē loquendo, sunt unus, & idem effectus respectu volitionum imperantium eam projectionem, potationem, emissionem; immo volitio homicidij, & homicidium; volitio non recitationis, & non recitatio; volitio ebrietatis, & ebrietas sunt unum integrum peccatum; adeoque nemo dubitat coniēdam esse non tantum ipsam volitionē ebrietatis, homicidij, non recitationis, sed principaliter confiteri tenetur ipsum homicidium, ebrietatem, & non recitationem, cūm ipsa horum objectorum volitiones eātenus sunt peccatum, quatenus hāc ipsa objecta sunt verita, & ipsa volitiones speciem sumat a suis objectis.

N. 344. Respondeo secundō paritates evidenter retorqueri: Fas enim, ut quis mari iter agens M. God. projicit hodie Breviarium, prvidens eo instanti projectionis se toto anno non recitaturum Officium; peto ab insigni M. Godoy, an ille singulis noctibus ejusdem anni gravi somno corruptus, dum horā undēcima noctis obligatio recitandi instat, an, inquam, homo illigē dormiens, novo peccato formaliter peccet per puram Officij omissionem? Sanē quid incredibile dicet, si dicat: volitionem hodiernam illus hominis perseverare moraliter per integrum annum, etiam dum dormit: ergo singulā omissiones per annum cōtinuātē non sunt novum peccatum formale in se, sed sunt purē denominativē peccatum à volitione peccaminosa hodiernā, quā pro-

jiciendo Breviarium se reddidit impotens; ita ut illae omissiones sint formaliter peccata in suā cauſā, & ratione hujus imputentur ad culpam formalem; in se autem non sunt peccata formalia, nūlī sint liberē in se, & ad summum sunt in se denominativē peccata à cauſā præteritā liberā. In formā dubiūgu maiorem: Vt aliquid sit verē peccatum in se, & ratione sui, fatis est, ut sit voluntarium in cauſā, nego maiorem; ut sit peccatum non ratione sui, sed ratione cauſā, fatis est, ut sit voluntarium in cauſā, concedo maiorem. Ad reliqua patet.

Objicies 3. Vt omisso sit verē peccamina N. nosa, & voluntaria, fatis est, quod ab interiore 345. peccato procedat; sed quando in omniis contingit, procedit ab actū peccaminoso voluntatis moraliter perseverante, quia non retractato; ergo ea omisso est verē peccaminosa. Distinguo maiorem: Vt omisso sit peccaminosa in se, fatis est, ut ab interiori peccato procedat quomodocumque, nego maiorem; requiritur enim, ut proximē ab illo procedat, & sit quasi unum cum illo: ita volitio homicidij, & homicidium ipsum sunt quasi unum peccatum, nec mediat inter volitionem, & homicidium, nisi jaculatio, seu occisio; actio autem, ut docet vera Philo- phia, non tollit immediationem inter cauſā, & effectum, nam mediat ut quo, non ut quod; est enim id, quo productur effectus: fatis est, ut proximē procedat, conce- do maiorem. Vel aliter: Vt omisso sit verē peccaminosa, & voluntaria, fatis est, quod ab interiori peccato procedat; id est, fatis est, ut sit voluntaria, & peccaminosa in ipso peccato interiori, nego maiorem; aliter, transeat maior: ad reliqua patet. Itaque tota N. nostra doctrina ad hoc reducitur, nempe 346. quod sicut aliud est voluntarium in se, aliud in cauſā: ita aliud est peccatum in se, aliud in cauſā: & sicut voluntarium in cauſā non est voluntarium in se, nam mala est divisione voluntarij, si voluntarium in cauſā est voluntarium in se; ita peccatum in cauſā non est peccatum in se, sed ad summum peccatum in cauſā est denominativē peccatum in se ab ipsa cauſā; non autem peccatum in cauſā est peccatum formale in se ratione sui.